

JOURNALISTICA

Nr. 1 · 2020

Tidsskrift for forskning i journalistik

DETTE NUMMER OM

KRITISKE PERSPEKTIVER PÅ #METOO I NORDEN: JOURNALISTIKKEN, DEBATTEN, BEVÆGELSEN

**KRITISKE
PERSPEKTIVER PÅ
#METOO I NORDEN:
JOURNALISTIKKEN,
DEBATTEN,
BEVÆGELSEN**

NR. 1 · 2020 **JOURNALISTICA**

**Kritiske perspektiver
på #MeToo i Norden:**
*Journalistikken, debatten,
bevægelsen*

Journalistica nr. 1 · 2020
© 2020 forfatterne &
Journalistica

Ansvarshavende redaktør af
JOURNALISTICA:
Mette Bengtsson
Eva Mayerhöffer

Redaktører af temanummer:
Jannie Møller Hartley
Tina Askanius

Omslag og grafisk
tilrettelæggelse:
Stefan Urup Kaplan

Bogen er sat med
Univers og Utopia

ISBN 978-87-971376-1-1
ISSN Online 1904-7967
ISSN Print 1901-6220

Alle rettigheder forbeholdes.
Fotografisk, mekanisk eller
anden gengivelse af denne
bog eller dele deraf er forbudt
uden forlagets skriftlige
tilladelse ifølge gældende
dansk lov om ophavsret.
Institutioner, der har indgået
aftale med Copydan, kan
kopiere inden for de rammer,
der er nævnt i aftalen.

www.journalistica.dk

Indhold

METTE BENGTTSSON EVA MAYERHÖFFER Redaktionelt forord	4
TINA ASKANIUS JANNIE MØLLER HARTLEY Journalistica temanummer: Kritiske perspektiver på #MeToo i Norden: Journalistikken, debatten, bevægelsen	7
LISA LINDQVIST HILLEVI GANETZ Brave women sound the alarm – representations of men and women in the Swedish media coverage of #MeToo	14
HEIDI RØSOK-DAHL KRISTIN SKARE ORGERET Sports Journalism, Interns and #MeToo – did anything change?	47
JANNIE MØLLER HARTLEY TINA ASKANIUS "Man ska' jo nødtigt blive en kvinde med en sag": Rolleforhandlinger på redaktionerne i dækningen af #metoo i Danmark og Sverige	71
MAJA KLAUSEN CHRISTA LYKKE CHRISTENSEN Medier, medicin og medikalisering Danske avisers dækning af debatten om kolesterolsænkende medicin	98
EMIL OLSEN NICKLAS ANDERSEN IDA ZACHRAU Journalistisk dækning af danske shitstorme: Genmæle, vidensbidrag og kildekontakt	124

Redaktionelt forord

METTE BENGTSOON

Roskilde Universitet

EVA MAYERHÖFFER

Roskilde Universitet

Tag godt imod dette seneste nummer af *Journalistica*. Med nummeret får en ny redaktionsgruppe nemlig sin ilddåb, og nummeret markerer også overgangen til en række nye tiltag.

Den nye redaktionsgruppe er ligesom de tidligere forankret i de danske, journalistiske undervisnings- og forskningsmiljøer. Danmarks Medie- og Journalisthøjskole er repræsenteret ved Aske Kammer, Aarhus Universitet ved Line Hassall Thomsen og Syddansk Universitet ved Kim Andersen og Didde Elnif. Roskilde Universitet har overtaget ansvaret for tidsskriftet, og Eva Mayerhöffer og Mette Bengtsson fungerer derfor nu som hovedredaktører.

Det vigtigste af de nye tiltag består i, at vi fremover vil række ud til en bredere kreds og forsøge at gøre *Journalistica* til et samlingspunkt ikke bare for den danske, men også den nordiske journalistikforskning. I den forbindelse har vi fået tilknyttet medredaktører fra både Sverige og Norge, som er Ester Appelgren fra Södertörn Högskola, Tina Askanius fra Malmö Universitet og Karoline Andrea Ihlebæk fra OsloMet. Vi hilser dem alle tre hjerteligt velkommen og takker for deres engagement i tidsskriftet. Vi håber, at kontakterne i Skandinavien kan være med til at skabe mere aktivitet omkring tidsskriftet med en større gruppe af forskere, der både indsender, fagfællebedømmer, kommer med forslag til temanumre og ikke mindst læser og cirkulerer de forskningsartikler, som vi bringer. Med dette temanummer er vi allerede godt i gang med et samarbejde mellem

Jannie Møller Hartley fra Roskilde Universitet og Tina Askanius fra Malmö Universitet som gæsteredaktører og artikler fra tre nordiske lande. Til det kommende temanummer om journalistik på kanten, der skal udgives i 2021 med Mark Blach-Ørsten fra Roskilde Universitet og Sigurd Allern fra Universitetet i Oslo som gæsteredaktører, har vi allerede fået mange interessante indsendelser fra hele Norden.

En naturlig konsekvens af den bredere forankring er, at man fremover vil kunne læse artikler på både dansk, svensk og norsk - og også nogle gange på engelsk. Vores sprogpolitik er, at det står den/de enkelte forfatter(e) frit for, hvilket sprog de vil publicere på. Fra redaktionen opfordrer vi dog til, at man så vidt muligt forsøger at fastholde skandinaviske modersmål som forskningssprog, og vi kan godt lide tanken om, at *Journalistica* er et af de få steder, hvor det stadig kan lade sig gøre. Omvendt er vi også åbne over, at man publicerer på engelsk, hvis det giver bedst mening. Vores pragmatiske holdning er, at det må være stof-fet og forskernes kommunikationssituation, der afgør denne beslutning.

Som en sidste ting skal det nævnes, at vi har åbnet for muligheden for løbende indsendelser af individuelle artikler, der bliver bragt som 'online first' og senere får tildelt et nummer, når der er tilstrækkeligt med individuelle artikler til at fylde et sådant. Det vil sikre hurtig publicering, og sammen med regelmæssige temanumre håber vi, at *Journalistica* fortsat både kan være et forum, hvor alle føler sig velkommen til at formidle egne forskningsresultater og også igangsætte diskussioner af aktuelle, fælles forskningsemner. Så hermed en opfordring til både at indsende, hvad I allerede er i gang med og henvende jer med forslag til temanumre. Artikelforfattere og fagfællebedømmere vil forhåbentlig også opleve, at det fremover er nemt at indsende og fagfællebedømme artikler via vores system på hjemmesiden, hvorigennem vi fortsat sikrer en professionel håndtering af alle indsendelser med tildeling af fagfællebedømmere i en anonym, dobbelt-blind bedømmelsesproces.

På de følgende sider introducerer **Jannie Møller Hartley** og **Tina Askanius** til temanummeret om #metoo og også til de artikler, der knytter sig hertil. Herudover bringer vi i dette nummer to andre artikler: I den ene artikel analyserer og diskuterer **Maja Klausen** og **Christa Lykke Christensen** danske avisers dækning af mediedebatten om

kolesterolsænkende medicin. De argumenterer for, at medier har en vigtig opgave i forhold til at sætte spørgsmål om sundhed på dagsordenen, og at medierne må forholde sig reflekteret og kritisk til, hvordan det gøres. Gennem en indholdsanalyse viser forfatterne, hvordan kolesterolsænkende medicin er blevet fremstillet positivt i især BT og Ekstra Bladet, og det diskuteres i forlængelse heraf, hvorvidt medierne har spillet en aktiv rolle i forhold til, at kolesterolsænkende medicin er blevet accepteret som standardtilbud af både læger og lægfolk. I lyset af Corona og diskussionerne omkring pressens rolle må Maja Klau-sens og Christa Lykke Christensens arbejde siges at være topaktuelt. I den femte og sidste artikel laver **Nicklas Bunck, Ida Zachrau og Emil Olsen** en kvantitativ indholdsanalyse af den journalistiske dækning af ti såkaldte 'shitstorms' for at blive klogere på et fænomen, der måske nok flittigt bliver brugt som lægmandsterm, men som endnu ikke er blevet diskuteret mere indgående i journalistik- og medieforskningen i relation til beslægtede teoridannelser om eksempelvis medieskandaler. I artiklen peger forfatterne på, hvordan journalisternes indblanding rykker ved shitstormens oprindelige form, og hvordan det rejser en række presseetiske dilemmaer.

Vi håber, at I vil finde interessant læsestof til julens rolige stunder.
God jul og god læselyst!

På vegne af den samlede redaktion,
Mette Bengtsson og Eva Mayerhöffer

METTE BENGTTSSON

Lektor
Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab
Roskilde Universitet
Kommunikationsvej 1, 4000 Roskilde, Danmark
bengtsson@ruc.dk

EVA MAYERHÖFFER

Lektor
Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab
Roskilde Universitet
Kommunikationsvej 1, 4000 Roskilde, Danmark
evamay@ruc.dk

Journalistica temanummer: Kritiske perspektiver på #MeToo i Norden: Journalistikken, debatten, bevægelsen

TINA ASKANIUS
Malmø Universitet

JANNIE MØLLER HARTLEY
Roskilde Universitet

Introduktion

Bedst som forfatterne af dette temanummer gjorde klar til at sætte det sidste punktum, skete der i oktober 2020 noget, som få havde set komme. DR-profilen Sofie Lindes personlige vidnesbyrd om seksuelle krænkelser og en 'rådden kultur' i den danske mediebranche på Zulu Comedy Awards-scenen kickstartede en omfattende debat, underskriftsindsamlinger og vidneberetninger i hobetal. Tre år efter, at #metoo-bølgen for første gang skyllede ind over verden, synes bevægelsen endelig at være kommet til Danmark.

Hendes tale fik i første omgang en blandet modtagelse - nogle mente, at det var et forkert forum at belyse problemet i, mens andre støttede hende i at bruge sin position og taletid som vært til at sætte spot på problemet. Umiddelbart efter Lindes tale så vi chefredaktører ty til trusler og påstande om kvindelige journalisters inhabilitet, et massivt krav om at nævne navne og beskyldninger om personlige vendettaer. Man kan sige, at udmeldingen indledningsvist fik samme kølige modtagelse som #metoo-bevægelsen fik i Danmark i 2017. Man forsøgte at lukke den ned, og man satte spørgsmålstegn ved Lindes troværdighed.

Men Sofie Linde stod ikke alene, og støtteerklæringerne fik for alvor sat fut i den danske #metoo med mediebranchen helt i front. En gruppe kvindelige journalister fra TV2 delte nogle dage efter et åbent brev, hvori de erklærede deres støtte til Sofie Linde og beskrev, hvordan hun ikke var alene med sin oplevelse. Brevet blev efterfølgende delt i specielt mediebranchen, og på få dage havde 1.615 kvinder skrevet under på støtteerklæringen, og det fik for alvor debatten til at rulle. Flere mediechefer begyndte at stå frem og love granskning og forandring i branchen, men de mødte også kritik fra tidligere ansatte. Blandt andet chefredaktør på Ekstra Bladet, Poul Madsen. Tidligere ansatte på Ekstra Bladet stod frem og fortalte om en længerevarende sexchikanesag på avisen, der begyndte i 2008. Først i 2019 blev lederen fyret efter adskillige anonyme vidnesbyrd om 'brutal ledelse' og sexismen. I mellemtiden havde Poul Madsen forfremmet lederen og givet ham en advarsel for sexchikane. Poul Madsen gav sig selv 'mundkurv' på i sagen, selvom det var ham, der i sin tid valgte at forfremme den pågældende person, og på trods af at han kendte til anklagerne om sexchikane. Poul Madsen erkender dog at have 'svigtet sit ansvar,' efter at 46 tidligere og nuværende kvindelige ansatte på avisen er stået frem i et åbent brev med beskyldninger om et 'sexistisk miljø' på avisen. På TV2, hvor en del af initiativtagerne til den første undersøgelse arbejdede, blev de kvindelige underskrivere først mødt med et krav om at påkalde sig inhabilitet i dækningen af #metoo, men efterhånden som kritikken voksede, blev det også her til interne undersøgelser og selvransagelse. DR fik kritik i flere sager, men særligt sagen om chikanerede adfærd fra en DR-vært førte til intern selvransagelse, afskedigelser og nye tiltag for at dæmme op for problemerne med grænseoverskridende adfærd på redaktionerne. Svaret på, hvorfor det tog så lang tid for #metoo-bevægelsen at komme til Danmark, og hvorfor vi i Danmark stadig har så svært ved at tale om sexismen og ligestilling, skal ikke bare findes i debatkulturen, men også i kulturen i nyhedsrummet rundt omkring i landet.

Kort tid efter blev dansk politik ramt af, hvad der nærmest kun kan betegnes som et #metoo-jordskælv. Igen startede det med vidnesbyrd fra kvindelige politikere, og efter kun få dage kom også konkrete episoder fra partierne frem i lyset. Det betød farvel til to store fremtrædende skikkelser i dansk politik. Først var det Morten Østergaard fra Radikale Venstre, der måtte træde tilbage ovenpå håndteringen af sagen om en hånd på kollega Lotte Rods lår for ti år siden. Efter-

følgende var det så Københavns overborgmester, Frank Jensen fra Socialdemokratiet, der måtte gå af, efter at en række kvinder stod frem i Jyllands-Posten og fortalte, hvordan overborgmesteren havde krænket dem. Særligt mandlige stemmer begyndte at blande sig i debatten med opbakning til de kvindelige brevskrivere og de andre vidneudsagn. #MeToo-debatten spredte sig også til andre brancher, hvor den har varslet et opgør med en sexistisk kultur. Kvindelige ledere som Stine Bosse og tidligere statsminister Helle Thorning-Schmidt meldte sig i debatten og sagde, at sexismen findes, og at topledelsen i virksomheder har et ansvar for at løse problemet. Alt fra læger til fagforeninger står i skrivende stund midt i hver deres #metoo-jordskælv, og nye retningslinjer tager form. Undersøgelser af større omfang sættes i gang, og chefer taler om selvransagelse og det lange, seje arbejde, der venter forude.

Meget er altså sket i og omkring bevægelsen, efter den første gang skyllede ind over verden – ikke mindst i **de nordiske lande**, hvor det lader til, at vi langt fra er ved slutningen af debatten, aktivismen eller nyhedsstrømmen om #metoo. Bevægelsen har sat et aftryk på den politiske dagsorden i Norden sidste år. De nordiske ligestillings- og arbejdsmarkedsministre har iværksat forskellige initiativer med politiske indsatser omkring fire områder; ny og opdateret lovgivning, ændringer af arbejdsopgaver, krav til arbejdsgivere samt kortlægning og viden. Hvis vi kigger mod den bredere offentlige debat i mediernes og måden, hvorpå bevægelsen er håndteret journalistisk, har den dog udviklet sig i vidt forskellige retninger og hen over forskellige tidslinjer i de nordiske lande.

Som nævnt blev en række #metoo-historier i 2017 lagt på is, eftersom journalister i Danmark vurderede, at de “ikke holdt i retten”, hvad angik kildebrug og navneforbud. Efter ‘Linde-sagen’ dukkede en del af disse historier og konkrete navne op igen – denne gang eksempelvis i forummet ‘Jodel’, og vi har set en del kritik af, at nyhedsmediernes bygger historier op om, hvad der skrives anonymt i dette og lignende online fora. Flere kritikere peger nu på, at journalister er på vej ud på en presseetisk glidebende. Det gælder ikke mindst svenske Åsa Linderborg, tidligere kulturredaktør på Aftonbladet, som advarer danske journalister mod at lade “#metoo-revolutionen løbe løbsk” og opfordrer til “ikke at gentage Sveriges fejltrin” (se eksempelvis Berlingske Tidende den 10. oktober 2020). Hun turnerede i efteråret 2020 rundt

i Danmark og Norge med interviews og foredrag om 'det svenske pressehavari' med udgangspunkt i sin bog *Året med 13 måneder*, hvori hun i dagbogsform deler sin oplevelse af at stå i stormens øje af den svenske bevægelse og følelsen af at stå alene med sin kritik af pressens håndtering af navnepubliceringer. Under denne periode blev #metoo i danske medier pludseligt beskrevet som noget, der kunne koste menneskeliv (DR Nyhederne den 26. oktober 2020) med henvisning til den svenske teaterdirektør Benny Frederiksson, der begik selvmord i kølvandet på anklager om, at han drev en tyrannisk arbejds- og ledelseskultur. Benny Frederiksson-sagen har på mange måder sat sit præg på diskussionen om #metoo og journalistikkens magt og ansvar i tiden efter 2017.

I Sverige har man da også efter #metoo haft presseetiske tømmermænd. PO/PON (Pressombudsmannen og pressens opinionsnämnd) fældede i princippet alle de udgivelser, hvor aviser, pressede af sociale medier, publicerede navne på anklagede, men ikke dømte personer. I Benny Fredriksson-sagen var kritikken fra PO/PON skarp, men også TV4-programlederen, Martin Timell, fik medhold i anklagerne om dårlig presseetik. De to institutioner sendte dermed et stærkt signal om, at mange udgivere var gået for langt og havde udvist mangel på god presseskik. Kritiske stemmer efterspørger dog stadig selvansagelse og konsekvenser af de mange sager, hvor den kritiske journalistik blev til deciderede personlige udhængninger. Det skorter dog ikke på debatliteratur på området, og et hav af bøger er blevet udgivet i kølvandet på det svenske #metoo-efterår. Matilda Gustafssons *Klubben*, hvori hun i detaljer beskriver arbejdet med at afsløre kulturprofilen Jean-Claude Arnault, er blevet løftet frem som et eksempel på den kvalitetsjournalistik og det ambitiøse graverarbejde, som også fandt sted, men som dog lige nu ikke virker til at blive #metoo-journalistens eftermæle. To af de centrale hovedpersoner i den svenske debat, Aftonbladets Frederik Virtanen og medieprofilen Cissi Wallin, som anklagede ham for voldtægt på sin Instagram i oktober 2017, udgav også hver deres bog om forløbet. Virtanens *Utan Nåd*, hvori han skarpt kritiserer de journalistiske udhængninger udkom på et norsk forlag, efter at bogen var blevet afvist af flere forlag i Sverige. Wallins forlag hoppede af i 11. time, og hun endte med selv at udgive bogen *Allt som var mitt*, og kort tid efter blev hun sigtet og dømt for grov ærekrænkelse for at komme med voldtægts-

anklager mod Virtanen på sociale medier. I august 2020 udkom så Åsa Linderborgs dagbogsfortælling *Året med 13 måneder*, hvori hun gør op med sig selv og de svenske journalistkår i en dybt personlig og stærkt kritisk udlægning af den svenske debat i 2017-2018, ikke bare #metoo-debatten, men også skandalen i Det Svenske Akademi, ytringsfrihed og feminisme.

I Norge medførte #metoo ligeledes en reel forandring, ikke mindst fordi bevægelsen har løftet enkeltsagerne op til et strukturelt niveau og især har sat arbejdsgivernes ansvar i fokus. Det politiske magtcentrum blev hurtigt en hovedarena for #metoo i Norge. Som Anja Sletteland og Kristin Skare Orgeret (2020) har vist, dominerede den såkaldte Giske-saken og konflikten om Arbeiderpartiets daværende formand debatten totalt og vanskeliggjorde i en periode andre #metoo-diskussioner. I efteråret 2020 startede et oprydningsarbejde i det norske politi, efter en undersøgelse havde dokumenteret en udbredt sexistisk kultur, og så sent som i november 2020 skyllede #metoo ind over forlagsbranchen i Norge. De stadig nye 'bølger' og efterfølgende diskussioner om, hvorvidt #metoo 'er gået for langt', viser tydeligt, at bevægelsen på ingen måde er i mål og forsat sætter spørgsmålstejn ved de eksisterende strukturer og hierarkier i journalistikken og i samfundet mere generelt.

På mange måder var diskussionerne allerede godt i gang i **Finland** i 2017, eftersom hashtaget #lääppijä ("gramser") tilbage i 2016 satte gang i en bred, offentlig debat om seksuelle krænkelser, efter den finske rigspolitichef i en udtalelse påstod, at seksuelle krænkelser ikke sker i Finland. Et af de første opråb, som #metoo afstedkom i Finland i 2017, var #dammenbrister, hvor over 6.000 finlandssvenske kvinder fra den svensksproglige minoritet i Finland fortalte om overgreb. Opråbet, hvis navn er en henvisning til den finlandssvenske minoritet i Finland, som ofte beskrives som en andedam, fik stor gennemslagskraft og generede i de første uger over 800 personlige vidnesbyrd. I Finland har journalister lige fra starten været meget forsigtige med at sætte navn på potentielle overgrebsmænd. De finske mediers forsigtighedsprincip er ikke mindst en følge af en ti år gammel sag, hvor Helsingin Sanomat, den største avis i Finland, navngav folketingsmedlemmer, som ifølge en anonym kilde havde gjort sig skyldig i overgreb. Det finske opinionsnævn for massemedier (ONM) dømte

på daværende tidspunkt, at anonyme kilder ikke er tilstrækkeligt for en offentliggørelse, men at der kræves yderligere dokumentation.

#metoo har sat journalistikkens normative grænser i bevægelse, og velkendte diskussioner om journalistikkens rolle i samfundet aktualiseres i relation til spørgsmål om den måde, hvorpå sexchikane, seksuelle overgreb, vold mod og voldtægt af kvinder bliver dækket i medierne. Det rejser i sidste ende spørgsmålet om, hvorvidt og ikke mindst hvordan journalistik skal være med til at bidrage til samfundsmæssige holdningsændringer og forandringer af status quo. I alle de nordiske lande har journalister kæmpet, individuelt og som faggruppe, med de udfordringer og problemstillinger, som #metoo indebærer. I ingen af landene har mediernes håndtering af #metoo været uproblematisk eller uden konsekvenser, men et sted på midten findes der måske noget, vi kan lære af hinanden. Derfor er det også så vigtigt med forskning, som nuancerer synet på 'de fælles nordiske lande' og peger på både ligheder og forskelle, hvilket har været formålet med dette temanummer.

Temanummer indeholder i alt tre artikler, som hver især belyser, hvordan #metoo har sat skub i forandringer, men også hvordan mange eksisterende strukturer reartikuleres og genfindes i en ny kontekst. I en af artiklerne foretager **Lisa Lindqvist** og **Hillevi Ganetz** en diskursanalyse af repræsentationerne i medierne af tre større sager fra den svenske dækning og viser, at ansvaret for at gøre op med krænkelser rent sprogligt ofte lægges over på kvinderne. Ydermere sætter dækningen spørgsmålstejn ved kvindernes troværdighed, ligesom det også blev gjort, da Sofie Linde stod frem i Danmark. Ydermere viser de to forfattere, hvordan sagen forsøges fremstillet som en juridisk problemstilling, men at reaktionen på dette i kommentarsporerne faktisk indikerer, at #metoo har formået at linke seksuelle krænkelser til et strukturelt problem, snarere end enkeltstående cases.

Fra Norge formår artiklen af **Kristin Skare Orgeret** og **Heidi Røsok-Dahl** at trække tråde mellem #metoo og arbejdsmiljøet på medierne og større strukturelle kønsbaserede hierarkiseringer på selvsamme medier. Via interviews med praktikanter, der ofte er de mest udsatte i de typisk meget mandsdominerede redaktionskulturer, nemlig på sportsredaktioner, viser de to forfattere, hvordan #metoo også føder

ind en mere generel debat om kulturen på forskellige redaktioner, og at det efter #metoo i højere grad ses som mediets ansvar at tage hånd om krænkelser og chikane.

I vores egen artikel 'Man skal jo nødtigt blev en kvinde med en sag': Rolleforhandlinger på redaktionerne i dækningen af #metoo i Danmark og Sverige' kigger vi nærmere på, hvordan journalister i de to lande oplevede at navigere i forskellige roller, idealer og normative positioner i deres professionelle virke under de første intensive måneder af #metoo-bevægelsen. Med et interviewstudie, der fokuserer på journalisters personlige *oplevelser* af at bidrage til #metoo-dækningen og #metoo-debatten, kaster vi lys på, hvordan de ved første øjekast beskedne forskelle mellem de nordiske lande på dette område får store konsekvenser for individers mulighedsrum og oplevelse af den personlige pris forbundet ved at være en del af samfundsdebatten på køn- og ligestillingsområdet.

Artiklerne i dette temanummer sætter fokus på et ofte underprioriteret område i journalistikforskningen generelt, nemlig køn, og vi håber, at vi hermed kan sætte skub i mere forskning på dette område og nye projekter inden for medier, køn og ligestillingsområdet, som rækker langt ud over #metoo.

God læsning,

Tina Askanius og Jannie Møller Hartley

TINA ASKANIUS

Universitetslektor

Institutionen for kunst, kultur og kommunikation (K3)

Malmø Universitet

Östra Varvsgatan 11A, 211 19 Malmø, Sverige

tina.askanius@mau.se

JANNIE MØLLER HARTLEY

Lektor

Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab

Roskilde Universitet

Kommunikationsvej 1, 4000 Roskilde, Danmark

jath@ruc.dk

Brave women sound the alarm

– representations of men and women in the Swedish media coverage of #MeToo

LISA LINDQVIST

Karlstad University

HILLEVI GANETZ

Stockholm University

Abstract

In the autumn 2017 in Sweden, the #MeToo movement and sexual assault became a focus of broad debate. Swedish media coverage of the movement was centred around the many petitions made by anonymous groups of women to illuminate the extent of the problem of sexual assault, as well as a few cases of accusations against well-known and powerful men in both the culture and media industries. In order to elicit common representations of men and their female accusers, this study applies critical discourse analysis (CDA) to news media coverage and Facebook comments of three of those accused men: TV personality Martin Timell, journalist Fredrik Virtanen and culture personality Jean-Claude Arnault. The results indicate that representations of women as both witnesses and heroines work to reinforce notions of female responsibility as a means to halt sexual assault, while representations of men as sexual predators build on demarcations of illegal and mere misogynistic or “bad” behaviour, which in turn reinforce notions of male victimhood. These representations point to legal discourse as hegemonic, as it seems to limit the discussion and only present individual solutions, such as women bearing witness, to the structural problem of sexual assault. Simultaneously, the results indicate that the #MeToo movement and other

feminist discourse have also had an effect on news media representations of sexual assault by broadening the concept beyond the consent/rape dichotomy.

KEYWORDS

#MeToo, Sweden, media, discourse analysis, representations, sexual harassment

Introduction

In 2017, fuelled by the many allegations of sexual assault against Hollywood producer Harvey Weinstein, the #MeToo hashtag grew into a movement. In October of that year, the #MeToo movement gained momentum from a Twitter post by actress Alyssa Milano who called on all women who had been victims of sexual assault or harassment to reply to her tweet with the words 'me too'. Originally coined in 2006 on Myspace by women's rights activist Tarana Burke, by the autumn of 2017, the 'MeToo' phrase erupted into an extensive social movement in many countries. In Sweden, the #MeToo movement led to a wide range of public reactions, as well as ignited extensive news media coverage. Street protests were organised, many women took to social media to tell their own stories and several leading politicians, including the Prime Minister, showed their support for the movement. From a vast array of different industries, women came together to talk anonymously about their experiences of sexual assault in the workplace, resulting in over 70 petitions (including various calls for action on social media and debate articles published in the news media) and the birth of new #MeToo-related hashtags including #tystnadtagning, #medvilkenrätt, #deadline, #imaktenskorridorer and #tystiklassen (by actors, lawyers, journalists, politicians and teachers, respectively). In July 2018, the Swedish law on sex crime was changed to include an affirmative consent clause. The Swedish media coverage of the #MeToo movement included the aforementioned petitions as well as stories of individual accusations against powerful men within both the media and cultural sectors.

In October 2017, only a few days after the *New York Times* first published the accusations of Harvey Weinstein, the Swedish former TV show host Lulu Carter published a post to Instagram likening the Hollywood producer to a former colleague of hers, TV personality Martin Timell. Two days later, Alyssa Milano's tweet would inspire thousands of women to tell their stories, one of whom was Swedish journalist and activist Cissi Wallin. In a post on Instagram, she named journalist Fredrik Virtanen as her rapist, alluding to an assault that took place in 2006. The two stories were picked up by Swedish news media, which described further female accusations against the men as well as their individual explanations and denials. On 21 November 2017, the major Swedish newspaper *Dagens Nyheter* published an extensive investigation into a powerful, semi-public figure within the cultural sphere, Jean-Claude Arnault, otherwise known in Swedish as "Kulturprofilen" (the Culture Personality). According to the news article, Arnault had allegedly sexually assaulted a considerable number of women, 18 of whom were interviewed individually by journalist Matilda Gustavsson. Arnault was subsequently named in the media and due to his close personal ties to the Swedish Academy (his wife is a member), the 2018 Nobel Prize in Literature was soon thereafter postponed.

This study uses critical discourse analysis (CDA) to analyse news media articles, op-eds and Facebook comments concerning the three men: Arnault, Timell and Virtanen. The study's aim is to elicit overarching themes and subject positions in order to identify possibilities and limitations in the news media and audience discourse in regard to both sexual assault and its relationship to the #MeToo movement and dominant discourse on sexuality.

The following research questions were used:

1. How are the men and their behaviour represented and explained in news media articles, opinion pieces and Facebook comments?
2. How are the women and their behaviour represented and explained in news media articles, opinion pieces and Facebook comments?

Previous research and theoretical background

Using discourse theory as a point of departure, this study builds on previous research regarding both media representations of rape and the possibilities of hashtag movements.

Media coverage of sex crime: Rape myths and counter-discourse

The idea guiding research on media representations of sex crime is that the representations have an effect on audience perception of the typical rapist, the behaviour of a rape victim and the cause of sex crime (Worthington 2008, Hamlin 1988, Johnson 1999, Franiuk, Seefeldt & Vandello 2008). Jody Freeman (1993) and Marian Meyers (1997) claim sex crime stereotypes are circulated back and forth throughout societal institutions via the media as they pick up stories from public debate, the justice system and interviewed police officers. In media research, these stereotypes are often referred to as “rape myths”, as they limit the notion of what a “real” rape is. Several researchers claim rape myths result from a view of the world as controllable and fair, which may be unwillingly subscribed to by journalists, media producers and the media audience (Franiuk et al., 2008, Ardovini-Brooker & Caringella-Macdonald 2002). With this unconscious worldview, only “bad” men commit rape and only “bad” women (behaving in socially unacceptable ways) are rape victims. Moreover, in these terms, only an assault in a public place by a stranger is considered “real rape” (ibid, Meyers 1997, Hinck & Thomas 1999).

At the same time, several researchers believe that feminist movements, public debate and changes in legislation on sex crime have all had an impact on news media representation of rape, dating back as early as the 1980s (Ardovini-Brooker & Caringella-Macdonald, 2002, Lós & Chamard 1997, Serisier 2017). These researchers claim that this has resulted in a widening of the concept of rape to include attacks carried out not only by “psychopathic strangers” but also by acquaintances. Furthermore, the researchers describe how a feminist impact on media representations of rape seems to have resulted in a shift towards focusing on the point of view of the victim. However, during the same time period, research also points to the prevalence and reinforcement of rape myths (ibid.).

In today's media landscape, representations of rape are, more so than before, a result of several actors writing about, interpreting, discussing and questioning the incident. Nancy Worthington (2008) describes this as an ongoing struggle by media producers and consumers alike for hegemony within the discourse on sex crime. She claims that universal access to social media networking sites, blogs, etc., suggests that the position of power is no longer solely reserved for traditional media producers, which in turn opens up possibilities for resistance and subversion (ibid). Simultaneously, research by Jemma Tosh (2016) and Emily Thomas, Michelle Lafrance, and Monika Stelzl (2018), which looks into social media discussions on sexual assault, identifies a need for an expanded debate. Tosh and Thomas, Lafrance and Stelzl claim the discussion needs to move away from the consent/rape dichotomy and towards more nuanced ways of talking about negative sexual experiences.

Possibilities and limitations of hashtag movements

The #MeToo movement may be described as shifting the media discussion on sex crime in this suggested direction — that of creating more nuanced ways of discussing negative sexual experiences. Rosalind Gill and Shani Orgad (2018) suggest that much of the success of the movement has to do with the heterogeneity of the stories brought forward within it, creating a collective spirit and a worldwide spread. This theory supports earlier research describing feminist hashtag movements as effective ways of creating counter-discourse by linking together large quantities of personal stories (Clark 2016, Barker-Plummer & Barker-Plummer 2017). According to Rosemary Clark (2016), feminist hashtag movements typically result in more accurate media reports on sex crime while at the same time producing gendered solidarity.

Although the #MeToo movement seems successful in this regard (Modrek & Chakalov 2019, Schneider & Carpenter 2020, McDonald 2019), several researchers suggest that as it makes the problem with sexual assault relatable and easy to understand, #MeToo also risks oversimplifying complex issues. One such risk is individualisation of the problem of sexual assault by reinforcing neoliberal ideas of female sexuality, such as responsibility for conveying consent (McDonald 2019, Modrek & Chakalov 2019, Gill & Orgad 2018,

Worthington 2020). Considering readers' reactions to an op-ed piece about sexual assault accusations against comedian Aziz Ansari, Worthington (2020) notes that the more popular (upvoted or liked) comments reinforced neoliberal notions of individual responsibility. However, she did find that some comments emphasised rape culture as a structural problem. Thus, hashtag movements such as #MeToo can create counter-discourse from linking together large numbers of personal stories, but might risk oversimplification of structural problems that in turn reinforce hegemonic neoliberal ideas. At the same time, hashtag movements provide opportunities for counter-discourse that can encourage structural change to emerge and possibly make its way into the media discourse on sex crime.

The #MeToo movement in the media

In Sweden, the #MeToo movement was successful in creating an extensive media discussion that spread to the political world and the public debate. Tina Askanus and Jannie Møller Hartley (2019) suggest that the movement had a larger impact in Sweden than in Denmark; many media entries were positive towards the movement and critical towards patriarchal culture. Although Askanus and Hartley found that #MeToo news media coverage predominantly framed sexual assault as an individual rather than a societal problem in both countries, Swedish media used a frame of understanding sex crime as a structural problem more often than Danish media (*ibid*). The same can be said for UK news coverage of #MeToo, according to Sara De Benedictis, Shani Orgad and Catherine Rottenberg (2019). They claim that the UK reporting did show support for, and expanded the reach of, the movement. However, they also suggest that British news coverage focused largely on individual celebrities and failed to discuss potential solutions to the problem of sexual assault other than "empowering women to speak out" (*ibid*: 15). This suggests that the Swedish media coverage of the #MeToo movement employ a frame representing sex crime as a structural and societal problem, more so than the Danish and British coverage.

Discourse theory: Hegemony and subject positions

The study uses discourse theory as a point of departure, focusing mainly on the concepts of *hegemony* and *subject positions*. We draw on both discourse theory developed by Ernesto Laclau and Chantal Mouffe (1985) and critical discourse analysis as defined by Lilie Chouliaraki and Norman Fairclough (1999). These two theories depart from a view of the social world as socially constructed and language as an important constituent. Discourse is language structured in social practice, linguistic elements articulated together and dialectically related to other social practices and the social world as a whole (Laclau & Mouffe 1985, Chouliaraki & Fairclough 1999). Since discourse is related to the social world in this way, these theories point to discourse being both a creative resource and a limiting power. This makes discourse theory useful in this study since it aims to understand possibilities and limitations of the #MeToo movement in relation to dominant discourse on sexuality and sexual assault.

Hegemony is a concept used to explain this limiting property of discourse and its connection to ideology. When some discourses seem more true, neutral and objective than others, they have a hegemonic stance. This relates to ideology in that the above-mentioned discourses both limit the possibilities of interaction and uphold relations of power, which in turn shapes discourse and naturalises some discourses over others (Laclau & Mouffe 1985, Chouliaraki & Fairclough 1999).

As discourse is seen as an important constituent of the social world, it is also related to identity. Social identities are produced in discourse (Laclau & Mouffe 1985). These socially constructed, linguistic identities are referred to as *subject positions* in this analysis, meaning flexible discursive resources drawn on by social actors. Subject positions are, in this way, both limiting and creative possibilities that relate to power and ideology. Hegemonic discourse produces a limited repertoire of social positions available to social actors and, as other discursive elements, these positions derive meaning from their relations to each other (Laclau and Mouffe 1985). In this study, the concepts of hegemony and subject positions are used as tools to understand how some explanations and interpretations of sexual acts might appear truer than others due to expectations tied to social identities.

Feminist movements and institutionalised injustice

As this study explores the possibilities and limitations of a modern feminist hashtag movement by analysing news media coverage of #MeToo and its audience reactions, we suggest an analytical approach inspired by the critique against modern day leftist and feminist movements put forward by, among others, Nancy Fraser (2003). She describes the justice claims of such movements as too focused on the social/cultural dimension, which she refers to as *recognition* and explains as cultural and symbolic deconstruction. Fraser proposes that this is related to the hegemony of a neoliberal view of social justice and that these movements need instead to focus on both recognition and *economic redistribution*, as well as *representation* — a dimension of injustice concerned with who gets to be included in society's justice concepts (Fraser 2005, 2011). This three-dimensional model of justice is needed, Fraser states, to eliminate injustice from all social arenas where it has been institutionalised.

This is in line with Laclau and Mouffe's (1985) claim that the gender system is a consequence of the institutionalisation of discursive constructions of two distinct sexes and traits belonging to them. Femininity has been constructed as subordinate to masculinity on the social/cultural level, but feminist movements also have to address the fact that this value system is institutionalised, which has led to injustice on other levels (ibid.). This critical outlook on modern day feminism may assist in analysing the debate regarding #MeToo. Hashtag movements aimed at shining light on the issue of sexual assault, as well as media coverage of such movements, have been criticised for reinforcing an oversimplified and individualised view of complex structural issues (e.g., De Benedictis, Orgad & Rottenburg 2019, McDonald 2019, Worthington 2020).

Method and material

The study looks at a small representation of Swedish news media coverage of the #MeToo movement and comments from its audience. Chosen for the analysis were three cases involving accusations against famous men: TV personality Martin Timell, journalist Fredrik Virtanen and culture personality Jean-Claude Arnault. All three

of these men received large media coverage early on in the #MeToo movement. The aim of the study is to identify possibilities and limitations of news media representations of the #MeToo movement relative to power relations. We use critical discourse analysis (CDA) to elicit subject positions and overarching themes from news articles about the men, as well as related op-eds and Facebook comments. Thus, the study shows how discourse might work as a limiting force reinforcing asymmetric power relations (Chouliaraki & Fairclough 1999, Winther Jørgensen & Phillips 2000). We chose to include news articles, op-eds and Facebook comments to explore how different actors in different contexts made sense of descriptions of sexual assault and how this might be related to possibilities and limitations of the #MeToo movement.

Since this is a qualitative study, the analysis points only to themes emerging from this particular sample of texts and makes no claims of generalisation. As the material consists of different genres, news articles, op-eds and reader comments on Facebook, the analysis was conducted in three steps, each pertaining to a different genre. The material was read through several times and notes were taken on how the women and the men, as well as their respective actions, were portrayed and discussed, and how this related to the specific context tied to each type of material. The analysis was guided by the following questions: How are the men and women referred to? How are their actions described and explained in regard to motivating factors? After analysing the different genres separately, we sought to identify any common themes and contradictions across and between the genres.

Material

The news articles and op-eds were identified using the media archive Retriever, a Nordic news media archive that gathers material from print and digital media, radio and TV. We selected only articles published in the press between October 2017 to December 2017, with one exception, as Arnault first stated his opinion (through his defence attorney) in an article published on 8 March 2018. The time period was chosen in order to capture the initial media coverage of the cases. As the men had yet to be tried for any crimes, we

anticipated the depictions of the events in the press would be the most homogeneous during this initial moment. The names of the accused men and the epithets used for them in the media coverage were used as search terms. The number of search hits for the time period selected were 8,360, 3,077, and 20,497 for Timell, Virtanen and Arnault respectively, as shown in Table 1.

In order to narrow the sample while at the same time keeping the selection comprehensive, included were only articles from the four largest national newspapers in Sweden, the broadsheet papers *Dagens Nyheter* (DN) (liberal) and *Svenska Dagbladet* (SvD) (liberal conservative), the tabloid newspapers *Aftonbladet* (social democratic) and *Expressen* (liberal), as well as the public service media house *Sveriges Television's* news site *SVT Nyheter*. Similar articles that built on one another were grouped, and the initial version was selected for the sample. Additionally, only those texts thoroughly depicting the men accused and the women accusers, as well as the behaviour leading to the accusations, were selected. One or two texts were chosen to represent the commencement of the coverage of each case, and approximately eight texts were selected to represent responses consisting of interviews and opinion pieces. Included in the sample were eleven articles and op-eds about Timell, seven about Virtanen and ten about Arnault, coming to a total of 28.

Case	Search hits in media archive Retriever	Number of texts in sample
Martin Timell	5,252 using the name, 3,108 using the epithet "TV4-profilen" (TV4 profile)	11
Fredrik Virtanen	2,623 using the name, 454 using the epithet "Aftonbladetprofilen" (Aftonbladet profile)	7
Jean-Claude Arnault	3,335 using the name, 17,162 using the epithet "Kulturprofilen" (Culture profile)	10

Table 1: Number of search hits in media archive Retriever and number of texts in sample for each of the three cases.

In 2019, as Facebook was used by 74% of Swedish internet users over the age of 12 — making it the most popular social networking site in Sweden (Internetstiftelsen 2019) — we thus chose Facebook comments to represent media audience commentary. The sample includes all comments from four posts in which the selected news

media publications shared the commencement articles on their respective official Facebook pages. Of the 380 comments, 169 came from a post about Timell by *Aftonbladet* (19 October 2017), 110 from a post about Virtanen by *Svenska Dagbladet* (25 October 2017), 52 from a post about Arnault by *Dagens Nyheter* (21 November 2017) and 49 from a post again about Arnault by *Expressen* (1 December 2017), shown in Table 2.

Case	Facebook page and date of post	Number of comments
Martin Timell	Aftonbladet, 19-10-2017	169
Fredrik Virtanen	Svenska Dagbladet, 25-10-2017	110
Jean-Claude Arnault	Dagens Nyheter, 21-11-2017 and Expressen 01-12-2017	52 + 49

Table 2: The Facebook entries chosen and the number of comments for each case.

In Sweden, the press adheres to the Journalistic Code of Ethics, a voluntary set of journalistic guidelines for news media. The guidelines state that news should be correct, respect personal integrity, always depict both sides of an issue, and take care when publishing names, among other things (Statens Medieråd 2020). Not following these rules might result in the Swedish Press Council (Pressens Opinionsnämnd) taking up an inquiry. This responsibility does not apply to user comments on the official Facebook pages of news media publications. However, the four publications, whose comment fields are used in the analysis, have published guidelines for commenters on their respective Facebook pages. Although the guidelines differ somewhat, they all call for users to consider their own responsibility to comply with the law and to make sure they do not insult or threat anyone, nor make racist or sexist comments, etc. (*SvD* 2020, *Aftonbladet* 2018, *Expressen* 2020, *DN* 2018). These differences in regulating principles of news texts and Facebook comments are considered in the analysis.

As the analysed material was originally written in Swedish, it has been translated by the authors. All comments from social media were anonymised prior to the analysis. They appear without editing, except for the translation.

Findings

Firstly, it is worth noting that since the publication of the analysed material, Jean-Claude Arnault has been sentenced to 2-½ years in prison for two cases of rape. Martin Timell was tried in court for one case of rape but was acquitted. Fredrik Virtanen was never tried in court on the accusations of sexual assault, mainly because of the expired statute of limitations. However, he himself did sue one of his accusers, journalist Cissi Wallin, who was subsequently sentenced for defamation.

As the three cases had different developments, the media coverage of the respective cases changed and evolved differently over time. Nevertheless, this early coverage shows large similarities in how the stories broke in the press. Although varying somewhat in size and scope, the stories were initiated with reportages in which several sources accused the then anonymous men of sexual assault. In the media coverage that followed, the men were eventually named. This decision was debated in the press and following this, several articles were blamed by the Swedish Press Council (Pressens Opinionsnämnd) for breaking the Journalistic Code of Ethics. The three cases differ in the number of women coming forward with stories, and while Virtanen and Timell were interviewed by the press shortly after their stories broke, Arnault made no statements to the press at the time. The cases, however, are similar in that they portray men with power in the media and culture industries. For an extended period of time, all three men seem to have behaved in a sexually predatory way towards women while still managing to maintain privileged careers.

Analysing only the first months of press coverage and reactions from the media audience allows for identifying common themes in the media coverage of the three cases before they began to differ, as the accusations were further investigated. The results show that although the material is diverse, the subject positions for the men and women build on similar gendered notions of responsibility and victimhood. News texts, op-eds and Facebook comments are analysed respectively below, and this is followed by a concluding discussion of how the overarching themes relate to both the #MeToo movement and dominant discourse on sexuality.

News texts: Women-as-witnesses and men-as-victims

The reports and news articles in the material express an intertextual news genre in which principles of journalistic ethics seem to integrate with the use of legal language. The women's acts of talking to the press about their experiences of sexual assault are often times described as witnesses coming forward and making accusations. Several times in the news articles, references are made towards women's credibility, for example, by referring to the fact that multiple independent sources tell similar stories of encounters with the men, or by using quotes from other sources saying that they believe in the credibility of the stories because they know and trust the women. Thus, the news texts create an almost court-like setting where the women making justice claims also bear the burden of proof and can be questioned in terms of their motives and credibility. In the following news article excerpt, published in *Svenska Dagbladet (SvD)*, accusations against Virtanen are reported as issued by several women *independently* of one other and wherein one particular woman's story is partly confirmed by her male friend.

"Independently of each other, they describe in detail the same foul and sexual language and invectives for women they claim the *Aftonbladet* journalist uses. Here is a selection of the women's stories:

In the beginning of the 00's, Lisa is subjected to the *Aftonbladet* writer on a night out in Eskilstuna, she tells *SvD*. Towards the end of the night, she tags along with the writer to the *Stadshotellet* for an after party. In the taxi is also Lisa's friend Erik, who has confirmed his presence.

Lisa describes coming along with the *Aftonbladet* journalist to his room, expecting others to join in." ("Tolv kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier och övergrepp", *Svenska Dagbladet*)

Legal language is also used in the breaking news stories regarding Arnault, published in *Dagens Nyheter*. When no other witnesses were able to back up the women's stories, the journalist went on to interview others to provide credibility, as seen below.

“Out of the 18 women I have interviewed, five tell stories of incidents that lack eyewitnesses. In those cases, their stories are verified by people close to the women, as well as their therapists with whom I have been in contact.”

[...]

The ninth woman:

“I really wanted to work in the culture industry, and he [Arnault] approached me at an art exhibition. He was insistent afterwards and I allowed it. I felt that a job at the Club [Arnault’s culture establishment in central Stockholm] would be good for my career. I went to a couple of events and at one of them, he made advances and I did not like that. When I refused, he became very aggressive. I was scared of him and it got worse when I started working at the Club. On one occasion, he forced himself on me...” (“18 kvinnor: Kulturprofil har utsatt oss för övergrepp”, *Dagens Nyheter*)

The use of legal language achieves the goal of giving credibility to the women and their stories, but at the same time might make them susceptible to notions of doubt. Such notions are reinforced by the frequent use of modality markers such as “supposedly”, as seen here: “[a]n incident supposedly occurred in the hot tub between Martin Timell and the woman...” (Oxblod, Nilsson & Malmgren 2017-10-19), although this is arguably a way for the journalists to fulfil journalistic ethics and principles. Furthermore, the articles describe the women’s various motivations to speak out about their experiences. While the idea of revenge is floated a few times in the material, the articles are centred around the idea of providing warnings and helping other women. The excerpts below illustrate how the women’s motivations are portrayed.

Virtanen:

“In 2011, Cissi Wallin chose to report Fredrik Virtanen to the police, but the investigation was dropped because illegal activity could not be proven. When she published his name in connection with #MeToo, it was not to get revenge, she says.

– I did it because I know many others do not have access to my voice, platform and ‘capital’.” (Cissi Wallin i unik intervju om Virtanen: Hans skydd är att vara i förnekelse, *SVT Nyheter*)

Arnault:

“Many of those I have interviewed say they decided to talk about their experiences because of #MeToo, and in order to help others. [...]

– I choose to talk about this for her sake, and for other women. In order for this to end.” (“18 kvinnor: Kulturprofil har utsatt oss för övergrepp”. *Dagens Nyheter*)

Timell:

“Decorator and TV personality Lulu Carter was the first one to sound the alarm about Martin Timell having subjected her and others at TV4 to sexual harassment and assault.” (“Lulu Carter i öppenhjärtig intervju om Martin Timell”, *Expressen*)

Accordingly, the suggested motivations introduce a notion of female responsibility for putting a stop to the problem of sexual assault for the sake of other women. This notion of female responsibility is perhaps an extension of the idea that neoliberal discourse on female sexuality creates a female responsibility for conveying consent (Worthington 2020). However, the news media coverage focuses largely on the experiences of the victims, which might point to an effect of feminist discourse on media reports of sex crime, as suggested by several researchers (Ardovini-Brooker & Caringella-Macdonald, 2002, Lós & Chamard 1997, Serisier 2017). Several women victims talk about giving consent out of fear, shame and to protect their careers, indicating a move away from both narrow rape myths — where so-called “bad men” rape so-called “bad women” (Franiuk, Seefeldt & Vandello 2008, Ardovini-Brooker & Caringella-Macdonald 2002) — and female responsibility to convey consent (Worthington 2020). Thus, as the intertextual nature of the news media coverage produces women-as-witnesses, it simultaneously challenges rape myths *and* introduces a new form of female responsibility. This is further reinforced through the representations of the accused men.

To establish a portrayal of Virtanen, Timell and Arnault, the various journalists conduct interviews not only with the men themselves (with the exception of Arnault), but also with acquaintances and friends of the three men. Throughout the news media coverage, these actors seem to recognise the men’s behaviour as wrongful and hurt-

ful while at the same time suggesting doubt in regard to their illegality. Thus, the men can claim victimhood by expressing innocence. Soon after being named in the press, both Virtanen and Timell give interviews. Their stories are similar in that they construct demarcations between illegal and simply “bad”, “stupid” or “outdated” behaviour for which they claim some responsibility (see excerpts below). Arnault is never interviewed but is said to be “distressed” by the accusations, which, like Virtanen and Timell, he also denies, according to his defence attorney (“Kulturprofilens advokat: ‘Hela hans liv har slagits i spillror’”, *Dagens Nyheter* 8 March 2018). Elsewhere in the news coverage, Arnault is described as inhabiting a “arty masculinity” (*kulturmaskulinitet*), having a liking for “younger women” and acting like a “gentleman” (“Kulturprofilens maktspel – hot, löften och misstänkta sexövergrepp”, *Expressen* 1 December 2017). Consequently, the men can deflect responsibility on the basis of demarcations between illegal and merely misogynistic behaviour. The quotes below by Virtanen and Timell reinforce this deflection of responsibility, as they both claim their behaviour has now changed for the better and that they want to apologise to the women *if* they got hurt by their past actions:

Virtanen:

– I am of course very sorry if I upset people. It is disgusting and sad and I am very sorry about it.

So, you are saying this is an old behaviour, and that you are a changed person now?

– Yes, I lead a very different life today. I haven’t visited a nightclub in forever and I have a family and children. At work, our jargon is sometimes harsh, crass or playful and, of course, I can’t guarantee I never say anything stupid, but I do work hard to be a good person. Of course, I am sorry and want to apologise to them — I don’t know who they are — if I said something inappropriate or acted improperly.” (“Virtanen: Jag har betett mig tölpigt och skitstövligt”, *Aftonbladet*)

“Timell says he meant nothing by his behaviour.

– From what I have read, I apparently touched her bottom in some breakfast queue. This is eleven years ago. I have no recollection of this, but her experience is accurate. Even if I don’t remember it. Of

course, I apologise for this as well. I have done things that I meant nothing by. It was never intended as sexual harassment.” (“Martin Timell bryter tystnaden – och erkänner”, *Expressen*)

These demarcations between both illegal and misogynistic behaviour and past behaviour and current willingness to apologise might invoke doubt in regard to the women’s stories. While the articles are centred on women’s experiences, which supports earlier research indicating the influence of feminist discourse has widened the concept of sex crime in news media reports beyond violent attacks by strangers (Ardevini-Brooker & Caringella-Macdonald, 2002, Serisier 2017), their use of legal language to frame the stories presents an opportunity for the men to explain their behaviour by installing doubt about its illegality. Arguably, these explanations are present in the texts thanks to journalistic ethics and principles — according to which both sides of a story need to be heard. However, they also seem to construct notions of male victimhood. The two excerpts below indicate a male subject position of victim of unjust media coverage. While they indicate a fulfilment of journalistic principles and rightfully suggest negative personal consequences for the men being named in the media coverage, they also work to reinforce ideas of false accusations.

Timell:

“Timell calls the media coverage of him ‘a witch-hunt’.

– I have been chased around the clock for four weeks. They chase me on the street. I’ve had to flee the country. And I have a family. How do you think it feels,’ he says to SVT Nyheter.” (“Martin Timell: ‘Jag har fått fly landet’, *SVT Nyheter*)

Arnault:

“*How has he been affected by the allegations?*

– He has suffered of course. His whole life has been more or less torn to shreds by this, which he is not the only one to experience in the aftermath of the MeToo campaign. Many have been accused in this campaign and very few allegations have been properly followed up. Those who are solely accused suffer greatly...” (“Kulturprofilens advokat: ‘Hela hans liv har slagits i spillror’”, *Dagens Nyheter*)

Virtanen:

“Do you think you have been innocently accused and harmfully portrayed by the media?”

– Yes, I do think so. I think it’s a terrible thing that the internet has been a place of lynch law. We have a judicial system in this country that should handle all questions of criminal activity. I don’t think one should name and shame people in social media. The accused is not allowed to defend oneself.” (*“Virtanen: Jag har betett mig tölpigt och skitstövligt”, Aftonbladet*)

As these texts invoke victimhood and doubt, they may skew the focus of the coverage toward issues of journalistic ethics and the consequences of accusations of sexual assault for the accused men. In the third excerpt above, Virtanen contrasts the media portrayal of him to a functioning judicial system. Thus, the formation of the subject position of “male victim” furthers a notion of the media coverage accusations as pitted against an objective justice system. Although the reports that initially broke the stories make use of legal language, arguably in order to provide credibility and legitimacy to the stories, both the demarcations between illegal and “bad”, and suggestions of media witch hunts in the men’s stories, might deflate the trustworthiness of the women. Altogether, the coverage seems to prioritise legal discourse as producer of objective truth, which might signal its hegemonic stance (Laclau & Mouffe 1985, Chouliaraki & Fairclough 1999). Thus, the use of legal language to produce credibility for the women witnesses might at the same time enable demarcations between illegal and simply “bad” behaviour, consequently creating notions of male victimhood as well as doubt in regard to the women’s stories.

Opinion pieces: Women-as-heroines and powerful men

In the opinion pieces, the subject position of woman-as-witness is supplemented with that of woman-as-heroine. The idea — that some of the news articles seem to issue a warning and/or attempt to help other women by encouraging them to speak up and discuss their experiences — is visible here as well, but the language use is

influenced by both literary and legal language. While the women witnesses are constructed as brave heroines showing both courage in speaking up and incurring inevitable negative consequences for attempting to stop any further abuse from the men, the men are depicted as “bad people” with power. The opinion pieces also suggest that some of the men’s workplace and industry colleagues knew about their behaviour but remained silent. These depictions and subject positions are visible in the following excerpts from opinion pieces published in the tabloid newspaper *Expressen* (first excerpt) and the broadsheet newspaper *Dagens Nyheter* (second and third excerpts).

“Isabel, 26, and Amanda, 30, are my heroines. [...] It was then that Isabel, born in 1991, had to go to battle — with her body — and tell the story of its implosion at the hands of her boss, she had to take the risk and pay the price, with her name and her picture, to tell her story. [...] It was #MeToo then, and this brave young woman had to deal with something that previous executives should have rectified earlier” (“Britta Svensson: Det är våra döttrar som har tagit striden”, *Expressen*)

“It began with 18 women. Eighteen brave women who told stories about harassment and grave sexual misconduct by a man with ties to the 18 chairs [in the Swedish Academy], in Matilda Gustavsson’s reportage in DN...” (“Björn Wiman: Att kvinnorna inte nämns är en arrogans som gränsar till skamlöshet”, *Dagens Nyheter*)

“Man’s terrifying informal power, the fear of falling into disgrace in the eyes of the Swedish Academy — those are sociologically informative explanations. But nevertheless, they are also depressing depictions of submission to real or imagined authorities. There are several reasons for this lack of moral courage. I think it is about contempt or disloyalty for the victims. The same contempt and disloyalty that victims of sex crime have been subjected to since the beginning of time, and still persist today.” (“Malin Ullgren: Det är djupt provocerande att höra alla som säger att de inget visste”, *Dagens Nyheter*)

Although extracted from different publications, the excerpts put forward similar understandings of both the #MeToo movement and the media coverage of it. Men with power have had the opportunity to behave badly towards women and still keep their powerful positions in part because the surrounding people involved stayed silent. This depicts sexual assault as a structural problem, a depictive frame used by Swedish media in their #MeToo coverage to a larger extent than in other countries, as Askanius and Moller Hartley (2019) suggest. In the fall of 2017, brave women came forward and gave testimony, and as a consequence, the men lost their so-called power. While this interpretation of the #MeToo movement may indicate demands for justice concerning all three of Fraser's (2005, 2011) justice dimensions: recognition (of guilt), redistribution (of power) and representation (of brave women in the concerned workplaces), it arguably reinforces the female responsibility suggested earlier in the analysis. Thus, while the problem might be depicted as structural, the solution seems to rely (although reluctantly) on individualised female responsibility, possibly supporting the notion that #MeToo and other hashtag movements might risk reinforcing neoliberal notions of responsibility (Worthington 2020). However, the use of literary language might suggest that these opinion pieces function as arenas for alternate discourse of sexual misconduct as they depart from the constraints of legal discourse. Women-as-heroines are not subjected to notions of doubt as much as women-as-witnesses are. The opinion pieces describe the accused men as powerful and repulsive, the women victims as brave heroines and the surroundings as responsible for having protected the men. Thus, they suggest a shared responsibility for putting an end to sexual assault. Some of the texts explicitly suggest that too little responsibility has been ascribed to the men. Nonetheless, the position of woman-as-heroine subtly reinforces the idea of female responsibility and by extension constructs the problem of sexual assault as solvable only when women are brave, outspoken and able to warn others.

Facebook comments: Hypocrites and doubt

In contrast to the news articles, throughout the Facebook comments, responsibility is arguably more dispersed between actors,

perhaps due to both fewer and less severe regulations of comment fields than of journalistic material published in news media. All three accused men are referred to with various negative monikers such as “hypocrite”, “dirty old man”, “sex lunatic”, “a shame for the male species”, shown in these comments:

“Hopefully someone will learn from this and it’s a pity for all involved that dirty old men think they can do whatever they want!!!” (Comment from the article “Assistenten slog larm om sexanklagad TV4-profil: ‘Jag fick högre lön för att vara tyst’ about Timell, shared on *Aftonbladet’s* Facebook page 2017-10-19)

“Get rid of him immediately. He is a shame for the male species.” (Comment from the article “12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier och övergrepp”, shared on *Svenska Dagbladet’s* Facebook page 2017-10-25)

“[I] love that all these hypocrites in the culture and media world are now getting caught for all their assaults...” (Comment from the article “Känd kulturprofil anklagas för övergrepp” about Arnault, shared on *Svenska Dagbladet’s* Facebook page 2017-11-21)

The men are more blatantly blamed here than in the news media. However, the notions of male victimhood and female responsibility are reinforced here as well. Many comments invoke the judicial system and journalistic ethics when talking about the women and the media, which connotes distrust and doubt in regard to the accusations and reinforces the male position of victim. This, again, might skew the discussion towards focusing on the behaviour of the women-as-witnesses and their decisions to blame the men through the media, rather than the explicit behaviour of the men. In the examples below, the comments use legal discourse to question the media reports and the women.

Arnault:

“He [Arnault] is a suspect and reported to the police, but why portray him as guilty. It will be very interesting to see what will be written about him if he gets acquitted or if the case is dropped from lack of evidence. Will they still argue his guilt at all costs, or will they

apologise and hope he won't sue them? Regardless, the journalism we can see as a result of ME TOO [sic!] is not worthy of a state governed by the rule of law. Suddenly, accusations are enough to condemn someone. It's all gone to hell." (Comment from the article "Kulturprofilens maktspel: Hot, löften och misstänkta sexövergrepp" about Arnault, shared on *Expressen's* Facebook page 2017-12-01)

"Oh, so he was named and shamed with his face and all, before any trial and conviction." (Comment from the article "Kulturprofilens maktspel: Hot, löften och misstänkta sexövergrepp" about Arnault, shared on *Expressen's* Facebook page 2017-12-01)

"Commenter 1: No man can get away with it any longer! #MeToo
Commenter 2: Great attitude, go ahead and abolish the legal system and instead we will introduce mob law where only those who make the most noise gets heard. And the accused are assumed guilty." (Comment from the article "12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier och övergrepp", shared on *Svenska Dagbladet's* Facebook page 2017-10-25)

"I think it's wrong to name and shame someone before they are convicted!" (Comment from the article "Assistenten slog larm om sexanklagad TV4-profil: 'Jag fick högre lön för att vara tyst' about Timell, shared on *Aftonbladet's* Facebook page 2017-10-19)

Naming someone in the media prior to conviction is said by the commenters to pose a threat to the justice system and rule of law. As the news articles and opinion pieces discuss whether to name the men or not from the point of view of journalistic ethics, it is perhaps not surprising that the comments debate this issue as well. However, this critique forms a basis for the commenters to question the experiences by the women depicted in the press. In regard to the Virtanen and Timell cases, many Facebook comments question why the women did not report the assaults to the police at the time of the event. The comments below are examples of this:

"Why not report the crime to the police at the time, instead of several years after the fact. Well, money. Makes you wonder!!!"

(Comment from the article “Assistenten slog larm om sexanklagad TV4-profil: ‘Jag fick högre lön för att vara tyst’ about Timell, shared on *Aftonbladet’s* Facebook page 19-10-2017)

“Why so long to report? Seems like it’s been going on for a long time!!!!” (Comment from the article “12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier och övergrepp”, shared on *Svenska Dagbladet’s* Facebook page 2017-10-25)

In the case of Arnault, several comments also bring into question his wife, arguably claiming she should have been aware of Arnault’s behaviour and could have possibly stopped him.

“His wife must have known about his way of life; how does she stand for this.” (Comment from the article “Kulturprofilens maktspel: Hot, löften och misstänkta sexövergrepp” about Arnault, shared on *Expressen’s* Facebook page 2017-12-01)

“Don’t know who he is, but apparently he is disgusting to say the least — what does the wife say?” (Comment from the article “Kulturprofilens maktspel: Hot, löften och misstänkta sexövergrepp” about Arnault, shared on *Expressen’s* Facebook page 2017-12-01)

Thus, these comments reinforce notions of female responsibility for ending the problem with sexual assault. When women victims do not fulfil this responsibility, their actions are depicted as questionable. This installs a sense of doubt — did the assault really happen the way she said it did — and reinforces the male subject position of victim of unjust media coverage. However, the comments provide explanations for why women may have neglected reporting the crime to the police and instead turned to the media. Several commenters suggest that the justice system provides limited possibilities in convicting sexual offenders as “it’s one person’s word against another’s and the victim will lose, and the perpetrator can claim it didn’t happen” as one person writes in the Virtanen comment field. This is visible in the exchange below:

“Commenter 1: [...]When a crime has been committed you should always report it to the police, even though the case might be drop-

ped later. The same is true if you get set up on Blocket [a Swedish website for classified ads] and know the investigation will be dropped because if enough people report to the police, they have to act. Commenter 2: It's common that women don't report sex crimes because of how the police and the legal system treat women victims. Many say it felt like a second assault." (Comments from the article "12 kvinnor anklagar Virtanen för sextrakasserier och övergrepp", shared on *Svenska Dagbladets* Facebook page 2017-10-25)

Discussions such as this might problematise the privileged position of the judicial system as the sole producer of truth. At the same time, no comment in either comment field suggests solutions to the societal problem of sexual assault outside of legal proceedings, and several comments suggest media coverage of the #MeToo movement pose a threat to both the judicial system and the rule of law in society. The dominance of legal language and the adherence to journalistic ethics in the news articles work to limit the possibilities of understanding experiences of sexual assault prior to judicial proceedings and convictions in the Facebook comment fields. As legal discourse seems to produce hegemonic notions of sexual misconduct in the material as a whole, the need for expansion of the consent/rape dichotomy suggested by Tosh (2016) and Thomas, Lafrance and Stelzl (2018) might also be applicable here. At the same time, many commenters agree that the men have behaved badly and that they were protected by a culture of silence in both the media and culture industries. This might suggest that the #MeToo movement has in fact functioned as an arena for feminist discourse constructing sexual assault as a structural problem via the linking together of many heterogeneous stories, as suggested by Gill and Orgad (2018) and Clark (2016).

Conclusions

This analysis of the news media coverage of three cases of accusations of sexual assault against well-known men in the wake of the #MeToo movement in Sweden, as well as some responses in the form of opinion articles and audience comments on Facebook, suggest legal discourse works to limit negotiations of the meaning

of unwanted sexual attention. By producing the subject positions of women-as-witnesses, the news stories convey a sense that female responsibility alone must function as the means to end the problem of sexual assault. At the same time, the seemingly hegemonic position of legal definitions of sexual assault creates demarcations between illegal and simply “bad” behaviour which instils a sense of doubt in regard to the stories of the women. This works to produce a subject position of men-as-victims in media “witch hunts”. The judicial system and journalistic ethics and principles are used to contrast a suggested unjust treatment of the accused men in the media.

Many Facebook comments depart from this when questioning the women for not reporting the events directly to the police and for instead telling their stories in the media. Although the opinion pieces deviate somewhat from legal discourse and use literary language to describe the bravery of the women who came forward in the news stories, they, possibly unintentionally, reinforce the idea of female responsibility by producing women-as-heroines. The study thus supports findings from earlier research indicating media reports on sex crime both reassure and challenge stereotypical notions of rape (“rape myths”) (Ar dovini-Brooker & Caringella-Macdonald, 2002, Lós & Chamard 1997, Serisier 2017). Notions of “real rape” are conveyed through demarcations between illegal and “bad” behaviour, but at the same time, the behaviour of the men is depicted as bad and wrong throughout the material. Thus, the analysis indicates a continuing struggle for hegemony within the discourse on sexual assault, as indicated by Worthington (2008), and there still seems to be a need of an expansion of the possibilities of negotiation beyond the restraints of legal language and principles (Tosh 2016, Thomas, Lafrance & Stelzl 2018). Otherwise, the discussion risks focusing on how well women live up to their role of witnesses rather than focusing on the behaviour of the men, as indicated in the Facebook comments.

The study suggests that the news media coverage of the three cases focuses largely on the experiences of the women who fell victim to the assaults, which supports earlier research suggesting feminist discourse caused media reports on sex crime to concentrate on the victim’s perspective (Ar dovini-Brooker & Caringella-Macdonald, 2002,

Lós & Chamard 1997, Serisier 2017). At the same time, the women are depicted as motivated by a need to warn and help other women, which creates a notion of female responsibility for putting an end to the problem of sexual assault. Further reinforcing this gendered responsibility are the descriptions of women-as-heroines in the opinion pieces, as well as the questioning of the actions of the victims and the wives of the accused men found in many of the Facebook comments. This supports findings from research on the #MeToo movement and other feminist hashtag movements indicating that while such movements are successful in linking together heterogeneous stories to produce discourse on structural explanations for the problem with sexual assault, they might risk strengthening neoliberal notions of individualised female responsibility (Clark 2016, McDonald 2019, Modrek & Chakalov 2019, Gill & Orgad 2018, Worthington 2020).

Perhaps, as suggested by Askanius and Møller Hartley (2019), the Swedish media coverage of accusations in the wake of #MeToo, more so than in other countries, framed the issue of sexual assault as structural. The fact that the Swedish law on sex crime was changed to include demands for consent in 2018 is in line with this finding and the analysis also indicates such structural explanations, for instance, descriptions of a “silence culture” in many interviews and opinion pieces. However, the study suggests neoliberal notions of female responsibility are reinforced not so much in demands for conveying consent but in how solutions to the structural problem of sexual assault are presented. The positive images of the witness and the heroine helping other women fortifies the idea of gendered solidarity indicated in previous research on feminist hashtag movements (Clark 2016), but might at the same time limit the #MeToo movement by presenting outspoken women as an individual solution for the structural problem of sexual assault (De Benedictis, Orgad & Rotenberg 2019).

Fraser’s (2005, 2011) call for feminist movements to make justice claims on three dimensions — redistribution, recognition and representation — might provide a tool to circumvent this limitation. By adding responsibility to claims of redistribution and recognition, so that the solution to the structural problem of sexual assault is never

dependent on individual women speaking up (to a considerable personal risk), but rather on workplaces, law makers, educators and individual men taking responsibility, the #MeToo movement might significantly advance feminist counter-discourse in the media coverage arena of sexual assault. Recognition of notions of female responsibility on a discursive level might provide possibilities for a redistribution of the responsibility for halting sexual assault. This study has indicated that even though Swedish news media coverage of both the #MeToo movement and its audiences' reactions make room for feminist explanations of the structural nature of sexual assault, the hegemonic stance of legal discourse limits the possibilities for a redistribution of responsibility for ending the problem. However, the sample is small and limited in both time span and scope, which leaves much room for future research. Such studies might examine the prevalence of counter-discourse and notions of female responsibility in other parts of the media coverage of #MeToo in Sweden and elsewhere, as well as in self-published experiences of sexual assault in social media. User ethnography would provide an important perspective on how social media users relate to hashtag movements when participating in the debate or in the movement itself.

REFERENCES

- Aftonbladet. (2018). Official Facebook Page: "Våra regler". facebook.com/pg/aftonbladet/about/. Retrieved April 20, 2020.
- Ardevini-Brooker, J. & Caringella-MacDonald, S. (2002). Media Attributions of Blame and Sympathy in Ten Rape Cases. *The Justice Professional*, 15(1), 3-18. <https://doi.org/10.1080/08884310212826>
- Askanius, T. & Møller Hartley, J. (2019). Framing Gender Justice. A Comparative Analysis of the Media Coverage of #MeToo in Denmark and Sweden. *Nordicom Review*, 40(2), 19-36. <https://doi.org/10.2478/nor-2019-0022>
- Barker-Plummer, B. & Barker-Plummer, D. (2017). Hashtag Feminism, Digital Media, and New Dynamics of Social Change: A Case Study of #YesAllWomen. In G. W. Richardson (Ed.), *Social Media and Politics: A New Way to Participate in the Political Process*, vol 2. (pp. 79-96). Praeger.
- Chouliaraki, L. & Fairclough, N. (1999). *Discourse in Late Modernity: Rethinking Critical Discourse Analysis*. Edinburgh University Press.
- Clark, R. (2016). 'Hope in a Hashtag': The Discursive Activism of #WhyIStayed. *Feminist Media Studies*, 16(5), 788-804. <https://doi.org/10.1080>

/14680777.2016.1138235

- Dagens Nyheter. (2018). Official Facebook Page: "Policy för kommentarer". [facebook.com/pg/dn.se/about/](https://www.facebook.com/pg/dn.se/about/). Retrieved April 20, 2020.
- De Benedictis, S., Orgad, S. & Rottenberg, C. (2019). #MeToo, Popular Feminism and the News: A Content Analysis of UK Newspaper Coverage. *European Journal of Cultural Studies*, 22 (5-6), 718-738. <https://doi.org/10.1177/1367549419856831>
- Expressen. (2020). Official Facebook Page: "Our Story". [facebook.com/pg/expressen/about/](https://www.facebook.com/pg/expressen/about/). Retrieved April 20, 2020.
- Franiuk, R., Seefeldt, J. L. & Vandello, J. A. (2008). Prevalence of Rape Myths in Headlines and Their Effects on Attitudes Toward Rape. *Sex Roles*, 58, 790-801. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9372-4>
- Fraser, N. (2003). *Den radikala fantasin. Mellan omfördelning och erkännande*. Daidalos AB.
- Fraser, N. (2005). Mapping the Feminist Imagination: From Redistribution to Recognition to Representation. *Constellations*, 12(3), 295-307. <https://doi.org/10.1111/j.1351-0487.2005.00418.x>
- Fraser, N. (2011). *Rättvisans mått: Texter om erkännande, omfördelning och representation i en globaliserad värld* (Red. Lindgren, J.). Bokförlaget Atlas.
- Freeman, J. (1993). The Disciplinary Function of Rape's Representation: Lessons from the Kennedy Smith and Tyson Trials. *Law & Social Inquiry*, 18(3), 517-546. <https://doi.org/10.1111/j.1747-4469.1993.tb00667.x>
- Gill, R. & Orgad, S. (2018). The shifting terrain of sex and power: From the 'sexualization of culture' to #MeToo. *Sexualities*, 21(8), 1313-1324. <https://doi.org/10.1177/1363460718794647>
- Hamlin, J. E. (1988). Who's the Victim? Women, Control and Consciousness. *Women's International Studies Forum*, 2(3), 223-233. [https://doi.org/10.1016/0277-5395\(88\)90137-9](https://doi.org/10.1016/0277-5395(88)90137-9)
- Hinck, S.S. & Thomas, R. W. (1999). Rape Myth Acceptance in College Students: How Far Have We Come? *Sex Roles*, 40(9/10), 815-832. <https://doi.org/10.1023/A:1018816920168>
- Internetstiftelsen. (2019). *Svenskarna och internet 2019*. svenskarnaochinternet.se/rapporter/svenskarna-och-internet-2019/. Retrieved April 20, 2020.
- Johnson, Michelle. (1999). How Identifying Rape Victim Affects Readers' Perceptions. *Newspaper Research Journal*, 20(2), 64-80. <https://doi.org/10.1177/073953299902000206>
- Laclau, E. & Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy*. Verso.
- Lonsway, Kimberly A. & Fitzgerald, Louise F. (1994). Rape Myths: In review.

- Psychology of Women Quarterly*, 18, 133-164. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1994.tb00448.x>
- Lós, M. & Chamard, S. E. (1997). Selling Newspapers or Educating the Public? Sexual Violence in the Media. *Canadian Journal of Criminology*, 293-328. <https://doi.org/10.3138/cjcrim.39.3.293>
- McDonald, A. F. (2019). Framing #MeToo: Assessing the Power and Unintended Consequences of a Social Media Movement to Address Sexual Assault. In W. T. O'Donohue & P.A. Schewe (Eds.). *Handbook of Sexual Assault and Sexual Assault Prevention*. Springer.
- Meyers, M. (1997). *News Coverage of Violence against Women: Engendering Blame*. Sage Publications.
- Modrek, S. & Chakalov, B. (2019). The #MeToo Movement in the United States: Text Analysis of Early Twitter Conversations. *Journal of Medical Internet Research*, 21(9), 1-15. <https://doi.org/10.2196/13837>
- Schneider, K. T. & Carpenter, N. J. (2020). Sharing #MeToo on Twitter: Incidents, Coping Responses, and Social Reactions. *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal*, 39(1), 87-100. <https://doi.org/10.1108/EDI-09-2018-0161>
- Serisier, T. (2017). Speaking out, and Beginning to be Heard: Feminism, Survivor Narratives and Representations of Rape in the 1980s. *Continuum*, 32(1), 52-6. <https://doi.org/10.1080/10304312.2018.1404675>
- Statens medieråd. (2020). "Fakta: Etiska regler för medieproducenter." statensmedierad.se/larommedier/juridikochmedier/faktaetiskareglerfor-medieproducenter. Retrieved April 20, 2020.
- Svenska Dagbladet. (2016). "SvD:s regler för kommentering." <https://www.svd.se/svds-regler-for-kommentering>. Retrieved April 20, 2020.
- Thomas, E. J., Lafrance, M. N. & Stelzl, M. (2018). Mis/Representation and the Media: A Reflection on Experiences with Media Engagement. *Sexualities*, 21(4), 692-696. <https://doi.org/10.1177/1363460717708148>
- Tosh, J. (2016). Celebrity 'Rape-Rape': An Analysis of Feminist and Media Definitions of Sexual Violence. *Psychology of Women Section Review*, 18(1), 27-42.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2002). *Discourse Analysis as Theory and Method*. Sage.
- Worthington, N. (2020). Celebrity-Bashing or #MeToo Contribution? New York Times Online Readers Debate the Boundaries of Hashtag Feminism. *The Communication Review*, 23 (1), 46-65. <https://doi.org/10.1080/10714421.2019.1704110>
- Worthington, N. (2008). Encoding and Decoding Rape News: How Progressive

Reporting Inverts Textual Orientations. *Women's Studies in Communication*, 31(3), 344-367. <https://doi.org/10.1080/07491409.2008.10162546>

MATERIAL: ARTICLES AND COMMENT FIELDS

The Case of Fredrik Virtanen:

Karén, F. (2017). "Fredric Karén: Därför publicerar SvD Fredrik Virtanens namn", *Svenska Dagbladet* 2017-10-25, <https://www.svd.se/darfor-publicerar-svd-fredrik-virtanens-namn>

Lapidus, A. (2017). "Virtanen anklagas för sexövergrepp", *Expressen* 2017-10-25, <https://www.expressen.se/nyheter/fredrik-virtanen-anklagas-for-sexovergrepp/>

Mokthari, A. (2017). "Cissi Wallin i unik intervju om Virtanen: Hans skydd är att vara i förnekelse.", *SVT Nyheter* 2017-10-25, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/cissi-wallin-i-unik-intervju-om-virtanen-hans-skydd-ar-att-vara-i-fornekelse>

Nordberg, J. (2017). "Advokat: 'Allvarligt med arbetsgivarens tystnadskultur'", *Svenska Dagbladet* 2017-10-25, <https://www.svd.se/advokaten-arbetsgivarens-tystnadskultur-ser-jag-som-mycket-allvarligt>

Pettersson, K. (2017). "Om krisen på Aftonbladet", *Aftonbladet* 2017-10-29, <https://www.aftonbladet.se/ledare/a/Lye7p/om-krisen-pa-aftonbladet>

Sundkvist, F. & Nordberg, J. (2017). "12 kvinnor anklagar Aftonbladetprofil för sextrakasserier och övergrepp", *Svenska Dagbladet* 2017-10-25, <https://www.svd.se/12-kvinnor-anklagar-aftonbladetprofil-for-sextrakasserier-och-overgrepp>

Thornéus, E. (2017). "Virtanen: Jag har betett mig tölpigt och skitstövligt", *Aftonbladet* 2017-10-25, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/GvO8m/virtanen-jag-har-betett-mig-tolpigt-och-skitstovligt>

Facebook Comment Field:

Svenska Dagbladet on Facebook. (2017). "Han var Fredrik Virtanen. Jag var ingen'. SvD har granskat redogörelser från kvinnor från ett helt decennium.", 2017-10-25, https://www.facebook.com/svenskadagbladet/posts/10154832892496174?__tn__=-R.

The Case of Martin Timell:

Hagen, C. (2017). "Hur länge har han varit omskvallrad?", *Expressen* 2017-10-26, <https://www.expressen.se/kronikorer/cecilia-hagen/hur-lange-har-han-varit-omskvallrad/>

Lindkvist, H. & Aretakis, L. (2017). "Anna Hedenmo: 'Pinsamt att bli outad som tafsande gubbe'", *Dagens Nyheter* 2017-10-24, <https://www.dn.se/>

kultur-noje/anna-hedenmo-pinsamt-att-bli-outad-som-tafsande-gubbe/

Ohlin, J. (2017). "Martin Timell: 'Jag har fått fly landet'", *SVT Nyheter* 2017-11-12, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/martin-timell-jag-har-fatt-fly-landet>

Oxblod, A., Thomsen, D., Sohl Stjernberg, M. & Nilsson, A. (2017). "Anklagelserna mot TV4- stjärnan Martin Timell", *Expressen* 2017-10-18, <https://www.expressen.se/noje/anklagelserna-mot-tv4-stjarnan-martin-timell/>

Oxblod, A., Nilsson, A. & Malmgren, K. (2017). "Timell kränkte kvinnlig assistent i badtunna – nu tas han ur tjänst", *Expressen* 2017-10-19, <https://www.expressen.se/noje/timell-krankte-kvinnlig-assistent-i-badtunna/>

Oxblod, A. & Nilsson, A. (2017). "Tv-profilen: Timell visade mig sitt kön", *Expressen* 2017-10-21, <https://www.expressen.se/noje/tv-profilen-timell-visade-mig-sitt-kon-/>. Visited 30 January 2020

Roos, M. (2017). "Martin Timell bryter tystnaden – och erkänner", *Expressen* 2017-10-20, available at: <https://www.expressen.se/noje/martin-timell-bryter-tystnaden-och-erkanner/>

Sköld, J. & Kullving, C.-J. (2017). "Jag tror att det är ett undantag, ett rötägg", *Dagens Nyheter* 2017-10-24, <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/jag-tror-att-det-ar-ett-undantag-ett-rotagg/>

Trus, H., Pettersson, L. & Dickson, S. (2017). "Tv-profilen: De visste om allt men blundade för det", *Aftonbladet* 2017-10-19, <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/W4lEG/tv-profilen-de-visste-om-allt-men-blundade-for-det>

Trus, H. & Pettersson, L. & Forsberg, O. (2017). "Assistenten: De betalade för min tystnad", *Aftonbladet* 2017-10-19, <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/3Lknv/assistenten-de-betalade-for-min-tystnad>

Westin, A., Trus, H. & Bustamante, S. (2017). "Lulu Carter i öppenhjärtig intervju om Martin Timell", *Aftonbladet* 2017-10-20, <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/nkwkm/lulu-carter-i-oppenhjartig-intervju-om-martin-timell>

Facebook Comment Field:

Aftonbladet on Facebook. (2017). "Den folkära TV4-profilen ska ha stoppat sin hand innanför hennes bikinitrosor på jobbfesten, inför deras kollegor. Nu berättar hon.", 2017-10-19: https://www.facebook.com/aftonbladet/posts/1793497313993796?__tn__=-R

The Case of Jean Claude Arnault:

Andersson, A. (2017). "Arnault flydde landet efter anklagelserna", *Expressen* 2017-12-16, <https://www.expressen.se/nyheter/arnault-flydde-landet->

efter-overgreppsanklagelserna/

- Berg, A. (2017). "Vi kan inte blocka allt som osar ondskan", *Dagens Nyheter* 2017-11-30, <https://www.dn.se/kultur-noje/aase-berg-vi-kan-inte-blocka-allt-som-osar-ondska/>
- Gustavsson, M. (2017). "18 kvinnor: Kulturprofil har utsatt oss för övergrepp", *Dagens Nyheter* 2017-11-21, <https://www.dn.se/kultur-noje/18-kvinnor-kulturprofil-har-utsatt-oss-for-overgrepp/>.
- Hakelius, J. (2017). "Har kulturprofilen inget förhållande till romantik?", *Expressen* 2017-11-25, <https://www.expressen.se/kronikor/johan-hakelius/har-kulturprofilen-inget-forhallande-till-romantik/>
- Kärde, R. (2017). "Pratet om tystnadskultur urholkar frågan om ansvar", *Dagens Nyheter* 2017-11-28, <https://www.dn.se/kultur-noje/rebecka-kaerde-pratet-om-tystnadskultur-urholkar-fragan-om-ansvar/>
- Lapidus, A. (2017). "Så utnyttjade kulturprofilen sin makt för sextrakasserier", *Expressen* 2017-11-26, <https://www.expressen.se/noje/sa-utnyttjade-kulturprofilen-sin-makt-for-sextrakasserier/>
- Lapidus, A., Andersson, A., Jakobson, H. & Baas, D. (2017). "Kulturprofilens maktspel - hot, löften och misstänkta sexövergrepp", *Expressen* 2017-12-01, <https://www.expressen.se/nyheter/kulturprofilens-maktspel--hot-loften-och-misstankta-sexovergrepp/>
- Lindkvist, H. (2018). "Kulturprofilens advokat: 'Hela hans liv har slagits i spillror'", *Dagens Nyheter* 2018-03-08, <https://www.dn.se/kultur-noje/kulturprofilens-advokat-hela-hans-liv-har-slagits-i-spillror/>
- Svensson, B. (2017). "Det är våra döttrar som har tagit striden", *Expressen* 2017-11-23, <https://www.expressen.se/kronikor/britta-svensson/det-ar-vara-dottrar-som-har-tagit-striden/>
- Ullgren, M. (2017). "Det är djupt provocerande att höra alla som säger att de inget visste", *Dagens Nyheter* 2017-11-24, <https://www.dn.se/kultur-noje/malin-ullgren-det-ar-djupt-provocerande-att-hora-alla-som-sager-att-de-inget-visste/>
- Wiman, B. (2017). "Att kvinnorna inte nämns är en arrogans som gränsar till skamlöshet", *Dagens Nyheter* 2017-12-21, <https://www.dn.se/arkiv/kultur/bjorn-wiman-att-kvinnorna-inte-namns-ar-en-arrogans-som-gransar-till-skamloshet/>
- Facebook Comment Fields:*
- Expressen* on Facebook. (2017). "Trots sexavslöjande 1997 fortsatte Svenska Akademien att stödja Jean-Claude Arnault - nu har fem kvinnor polisanmält 'kulturprofilen' för sexuella trakasserier och övergrepp.", 2017-12-01, https://www.facebook.com/expressen/posts/10155378562935345?__

tn__=-R

Svenska Dagbladet on Facebook. (2017). "18 kvinnor anklagar i DN en känd profil i kulturvärlden för sexuella trakasserier och övergrepp. Mannen har nära band till Svenska Akademien, och flera av händelserna ska enligt DN ha ägt rum i lägenheter som ägs av Akademien", 2017-11-21, https://www.facebook.com/svenskadagbladet/posts/10154893993751174?_tn__=-R

LISA LINDQVIST

PhD Student

Department of Social and Psychological Studies

Karlstad University

Universitetsgatan 2, 651 88 Karlstad, Sverige

lisa.lindqvist@kau.se

HILLEVI GANETZ

Professor

Dept. of Ethnology, History of Religions and Gender Studies

Stockholm University

Frescativägen, 114 19 Stockholm, Sverige

hillevi.ganetz@gender.su.se

Sports Journalism, Interns and #MeToo – did anything change?

HEIDI RØSOK-DAHL

Oslomet University

KRISTIN SKARE ORGERET

Oslomet University

Abstract

Norwegian news media were central actors in the dissemination of information about the #MeToo movement. Simultaneously, the media are made up of institutions and workplaces that are at times characterized by asymmetrical power relations. The aim of this article is to understand how those considered at the bottom of such power relations: young (female) interns in the sports journalism departments, experienced the effects of the #MeToo movement. Addressing the question if #MeToo changed anything, this article emphasizes the importance of combining the position that sexual harassment is not necessarily associated with a specific gender, at the same time recognizing that such harassment has first and foremost been part of a structural suppression of women. The article illustrates how facets of the journalistic culture and the myth of the “male genius” have marginalized those with unequal access to power in sports journalism, but also that the #MeToo movement has the potential to change this.

KEYWORDS

#MeToo #sports journalism #temporality #power #sexual harassment #working conditions

Introduction

The #MeToo movement gave attention to structural sexual harassment and assault experienced by women worldwide. The campaign started in the USA, October 2017, by actress Alyssa Milano and spread rapidly through hashtag activism, inspiring story-sharing, solidarity with survivors, and challenging a culture of pervasive sexual misconduct and harassment. #MeToo gave new life to the women's movement and especially to the understanding and rectifying of sexual harassment, abuse and assault. In doing so, it galvanized activists around the globe (Clair et al. 2019). The campaign emphasized how asymmetric power relations are central to sexual harassment and quickly resulted in a huge global media coverage, also in the Nordic countries. In the USA, the #MeToo movement revealed many cases of harassment and misconduct towards journalist interns swept under the rug (Gutierrez 2018). In the *USA Today*, Editor Jill Geisler wrote as follows:

Dear Interns: We owe you an apology. Through the years, we presumed we prepared you well for those semesters of on-the-job training. In our "You can do this!" pep talks, we didn't raise the possibility you'd face sexual harassment on the job. And now, as the #MeToo era has dawned, we know what a mistake that was. We've learned that workplace sexual misconduct is about abuse of power. And those with the least power are the most vulnerable. (Geisler 2018)

There is little reason to believe that young Norwegian interns are better off than their colleagues in the USA. A survey conducted by the Norwegian Union of Journalists confirms that there was an overrepresentation of #MeToo episodes among young women in the media, and especially those with temporary contracts (Idås, Orgeret & Backholm 2020). Thus, in this article we propose to put spotlight on the individuals often considered at the very bottom of the journalistic hierarchy – the interns. Taking the gendered aspects of journalism as its starting point, this article is focusing on sports journalism in particular. The background inspires the research question of this article, namely:

Are young journalist interns experiencing different conditions in the Norwegian sports newsrooms after the #MeToo campaign?

With that question, this article is addressing the changing awareness of sexual harassment in Norwegian media houses. Did #MeToo have an effect on the sports newsrooms in terms of practical planning, information flows, policies or other initiatives in relation to the interns? And how did the interns experience these changes, if any? In order to study these questions, we have carried out qualitative in-depth interviews with a selection of young journalists on short-term contracts in the sports departments of the key media houses in Norway. Before going to our findings and discussions, we will start with an overview of the methods applied and some of the existing research on the gendered nature of journalism as well as on the division of labor in media houses.

Methodology and central concepts

In this article, we are particularly interested in the summer interns in the sports departments of the media houses, as our hypothesis is that female temporary workers may in particular be exposed to harassment in the male-dominated fields of journalism, such as sports journalism. In fact, some of the first #MeToo stories from Norwegian media houses came from sports departments, and therefore, it is interesting to dig deeper into this specific area of journalism.

Hence, the sports departments of selected Norwegian media houses were chosen for two main reasons: We wanted to examine specific branches of the media that hire a lot of summer (or winter) interns. And secondly, as sports journalism, by tradition, is considered to be a male-dominated arena (Boyle 2006, Djerf-Pierre & Löfgren-Nilsson 2004), we find it of particular interest to investigate how issues related to sexual harassment are handled in these departments of the media houses. Our use of the concept “sexual harassment” is defined by four elements (Sletteland & Helseth 2018), of which the first one is essential, and the degree of the three following elements will indicate the seriousness of the situation:

1. Lack of mutual consent
2. Unequal power relations

3. Difficult to escape the situation
4. Repetitive behavior

Most of all, this definition sees sexual harassment as a result of the abuse of power. It argues that the most powerful person is considered to have the highest degree of responsibility, and probably that those with least power are the most vulnerable. This is what we want to further examine empirically. Our focus will be on young interns, as studies find that this group has experienced the highest degree of harassment (NJ 2017, Idås, Orgeret & Backholm 2020). In order to address the research question and harvest more knowledge of how young interns are experiencing the very first working step in

their journalistic career, this study builds on semi-structured, qualitative in-depth interviews with a selection of young temporarily employed journalists. One group consists of young journalists who worked in Norwegian media in the summer/winter of 2018, the second group consists of interns who held similar positions in 2016/17, the year before #MeToo. The third group consists of journalists who worked both before and after the #MeToo campaign.

Our discussion is based on the findings from these qualitative in-depth interviews. We carried out a total of 18 qualitative in-depth interviews with former interns of the sports departments of some of the major media houses in Norway. 12 of the interviewees are men, 6 are women. They have all read and signed a form stating that the data will be stored safely, and that their name or workplace will not be mentioned. We present quotes from the interviews, but the origin of the quote, including the actual media house of any particular person, is anonymized. To any young journalist starting their career, this is a crucial circumstance.

The semi-structured interviews followed an interview guide in order that all interviewees would answer the same questions, and at the same time, it enabled us to investigate the distinctiveness of each individual interview. The interviews were conducted over a period from May to June 2019, most of them by both authors of this article, a few by one of us alone. The 18 interviews provided us with interesting data on aspects of the young interns or freelancers' daily lives in Norwegian media institutions.

To identify and approach the people who had been working as summer interns in the sports departments of the major media houses in Norway, we were assisted by professionals responsible for these departments, either editors or people working in the Human Relations departments. We also soon realized that young interns in the sports departments usually have a specific contract covering the winter period, and we chose to extend our selection to include these interns. The majority of the interns interviewed by us were working in the summer/winter of 2017 (before #MeToo) as well as after the winter of 2017, and a small number (three people) only worked as journalists (for the first time) in the summer/winter of 2018, after #MeToo. The interviews were conducted either in person at the Oslo Metropolitan University, or as phone interviews. The interviews lasted between 30 minutes and a little more than one hour and were all recorded, transcribed and safely stored.

The main research question that we want to investigate is whether young summer/winter interns did experience significantly different conditions in the sports newsrooms after the #MeToo campaign. We combined a set of questions focusing on any changed routines and how the interns did themselves experience these changes (if any). These questions were combined with a set of very specific questions that were part of the Norwegian Union of Journalists' survey (in appendix). Using semi-structured interviews we were able to follow up on themes that were particularly interesting during the course of the interview, and to get some rather spontaneous answers. Interview data are incorporated in the article both as paraphrases and as direct quotes.

The gendered nature of journalism and the division of labor in media production

In the light of previous research on gender and journalism in the Nordic countries (Djerf-Pierre & Löfgren-Nilsson 2004, Eide & Orgeret 2016, Melin-Higgins 2004), we know that journalism evolved as a male-dominated field and remained as such for a long time. Monica Djerf-Pierre (2007) describes how the field of journalism is defined as the nexus of three overarching social forces – political, economic and professional dynamics – and that the gender order of

the field reflects the relative weight of these forces at any given point in time. According to Djerf-Pierre, an empirical analysis of the field is centered around four main questions: (1) what positions have men and women been given access to during different periods of time, (2) what types of capital have men and women accumulated, (3) how images and perceptions of “good” journalism have become gendered over time and what positions, media and genres of journalism that have been associated with status/prestige as well as to what extent this social status branding is gendered, and (4) to what extent the struggle in the field has been gendered and what strategies and tactics have been employed in that struggle. From this perspective, the question of *who* is in power is important, or as described by Liesbet van Zoonen:

the challenge is to ‘theorize the multiplicity of relations of subordinations’ and to analyse how in these relations of subordination individual and collective identities, such as gender and ethnicity, are being constituted. Gender and power then, although both very much in debate, form the constituents of feminist theory. (van Zoonen 1994: 4)

Van Zoonen’s argument that the present definition of news in general, and sports news in particular, is in its nature closer to a general definition of masculinity, is of particular interest for this article. The gendered nature of sports journalism and how sports media have by tradition marginalized women have been studied by scholars like Marie Hardin and Erin Whiteside (2009), and the harassment and hostility endured by many women in sports departments have drawn attention in recent years (Antunovic 2017, Harrison 2018). Harrison discusses how sports broadcasting maintains a structure in which women remain qualitatively and quantitatively marginalized, partly due to the burden of affective labor which causes women to leave or not fully commit to the industry. The psychosocial implications that women must grapple with because of the industry’s (in)action are serious (Harrison 2018). Furthermore, as gender, age and position within the institution intersect, it is interesting to discuss how these intersections affect the questions of harassment and abuse of power.

In recent years, we have seen an excessive increase in the use of temporary employees in Norwegian media houses (Flaarønning

2018). Many media houses depend on the work of interns, when the regular staff go on leave or holiday. In the sports departments of the media houses, winter interns are also frequently hired for a few months, due to the high sports activity in the winter season. Furthermore, journalist students and others consider an internship a valuable phase in the first steps of their journalistic career. Experiences from internship periods are an important, yet under-examined component of journalism practice. However, numerous studies emphasize the difficulties for journalists who do not have permanent employment (Mathisen 2017, Edström & Ladendorf 2012, Massey & Elmore 2011). The division of labor in media production and how the number of freelance journalists has increased radically (e.g. Edström & Ladendorf 2012) have been given important academic attention. The double-edged nature of short-term work, generating contradicting experiences of autonomy and vulnerability and how temporary journalists often must adjust to the demands of their principals, has been studied (Gollmitzer 2014, Graver Knudsen & Røe Mathisen 2019, Røe Mathisen 2017, Witschge & Nygren 2015). The interns in this study hold a two- to four-month contract, and after expiry they normally have to wait for the next “season” when they can renew it.

As Davis Hesmondhalgh argues, many temporary workers are “aspirant workers, who are seeking working security, recognition, autonomy and the chance to make their own talents and creative abilities central to their working lives” (2015: 11). This clearly goes for the interns we are studying. Internship is often seen as an opportunity to establish a working relationship that may lead to a job offer at a later stage. In Norway, interns are supposed to be paid according to nation-wide established fixed rates, and the challenge of economic exploitation is less present than in many other countries (see e.g. Hesmondhalg 2015). However, the constraints of income insecurity are as tangible as elsewhere, since short-term contracts may complicate economic planning for the future. Furthermore, including a multidimensional approach that combines both gender and age reminds us of how such structures often do not function independently, but must be understood as a whole. Findings show that young women are much more likely to be sexually harassed than their more mature colleagues: “Being female and younger than 29 years of age were reported as factors significantly associated with workplace bullying.” (Freischlag & Faria 2018)

Did anything change? Information routines

In Norway, the first phase of the #MeToo campaign was considered successful in the way that the media focused first and foremost on the need for structural change and on norms, rather than pointing at and identifying individuals (Orgeret 2019). The campaign started a dialogue on how, especially women, were treated in organizations, but also how sexual harassment organizes gendered discrimination. In Norway, the control of the press is mainly a self-control, and the professional journalist identity is to a large degree associated with the ethical norms that are based on the self-imposed ethical rules, as described in the so-called “Be Cautious” Poster (Vær Varsom Poster - VVP), and the concept of the journalistic media as a social institution with public commitments. The question as to how the media undertook their role as an employer and a possible #MeToo arena is highly relevant.

In order to get more information on the possible changes that #MeToo brought about in the sports departments that we studied, we asked the informants if they received any information from their employer on sexual harassment, and how it should be addressed if experienced. We asked them what kind of introduction the first-timers received when they started in their new position, and if there was any focus on sexual harassment at all. Before the #MeToo wave, there was no – or very little – focus on sexual harassment in intern introductions.

We did receive quite a lot of various training, on writing programs, editing. There was nothing on sexual harassment. Nothing. (Interviewee, female)

One young woman remembered that when she arrived at the sports department for an internship before #MeToo, she was introduced by a woman who told her to say, if “anything unacceptable” should happen to her. In situations where (one or more) male colleagues were known to be a problem in terms of unwanted sexual attention, the norm seemed to be to tell the young female intern “to watch out”. In this way, it was the responsibility of each individual female to avoid any circumstances that could lead to unpleasant sit-

uations. The unacceptable was thereby accepted, indirectly. #MeToo introduced a definite change in the way the interns were met by their workplace:

The following summer, things had changed. Definitely. All the summer interns were informed in a plenary meeting. If anything happened to us or others, the smallest thing, we were to tell. (Interviewee, female)

When the interns arrived the first summer after #MeToo, there was this big thing with the bosses telling about the zero tolerance of sexual harassment, and whom to report to if anything happened. That was all well, it is really good to inform the newcomers. However, I feel that some of the old men here should have received that same speech, too. (Interviewee, female)

When the summer weeks came, there was a full training in what #MeToo meant. A “Be very cautious” poster was introduced as part of the introduction course. The editorial staff was told: – If anybody sees or hears anything. Do tell. (Interviewee, male)

“Be very cautious” refers to the standard ethical code of the Norwegian press – the “Be cautious poster” mentioned above and focused on sexual harassment. Other informants told us that some people found the “Be very cautious” poster on the walls of the media house somewhat ridiculous, and quite a few laughed about it. We also asked whether there were any other ways the informants had noticed a particular focus on fighting sexual harassment at the workplace after #MeToo.

Well, yes, in a way. We recently had an early summer party organized by the press club (a division of the Labour Union). They have now put a stop to the free bar, because of fear of #MeToo. (Interviewee, female)

A central finding is that it has become much more common to inform the new journalist interns about sexual harassment and the routines to follow when reporting unacceptable behavior. However, the informants told us that they received little information about the

procedures that followed any such reporting. This goes in line with the general tendencies in society, when how to handle sexual harassment reporting was a burning issue, also in high-profile cases on political top level (Sletteland & Orgeret 2019, 2020).

The myth of “the male genius” in the sports departments

The most severe incidents of sexual harassment in the sports departments happened in settings that involved alcohol consumption in work-related situations. The informants argued that the sports departments were different than other news departments, as coverage of championships both abroad and nationwide, often far away from the everyday workplace, involved long working hours often followed by drinks among colleagues in a less formal setting. At the same time, they also found that studying the situation of the interns in the sports departments could add important information about the most vulnerable individuals on the journalistic ladder, and hence about the journalistic field as such. Before #MeToo, stories about male colleagues telling dirty jokes, commenting on the bodies of female colleagues or even touching their breasts or other parts of the body at any such events or work-related parties were frequent in the sports departments.

It was seen as humorous. Nobody thought about asking the one who was harassed whether she was ok with it. It was more a supporting pat on the guy's shoulder. There has been a radical change. It would never happen that openly today. (Interviewee, male)

Several informants stressed that silent acceptance of any pestering was not taken for granted anymore. In this way, #MeToo implied a radical change in terms of acceptance.

The question of *who* is able to speak and be heard is highly relevant here. In addition to the fact that you did not have to accept being bullied anymore, our interviewees also told us that people would listen to those who reported it in a new and different way. It was easier to be taken seriously when reporting on misbehavior, and the “male genius” types could not take their protected status for granted anymore.

However, this did not mean that sexual harassment had completely disappeared in the sports departments. In one of the media houses where we carried out several interviews, almost all informants mentioned one particular recent case that happened at a party with the employees of the sports department when a male senior employee openly harassed a young female intern. Several of the other informants who witnessed the incident felt that the superiors did not do enough after this particular episode.

When such a serious case happens, it should have consequences. We were several young interns who didn't think it was ok. (Interviewee, female)

As the incident happened openly, several colleagues reported it to the managers in the sports department. Quite a few of the whistleblowers were disappointed that the incident seemed to have little actual consequence for the harasser and that he was still working with the same topic areas or 'beats' as they are called.

It happens every six months with new interns. Even the bosses saw it. "Oh God, him again. Will he never change?" However, he is still there. (Interviewee, male)

It turned out that if the harasser was a person with a high standing in the sports department, it was much harder to be heard when speaking up about aggressive behavior. This may be associated with the protection of the so-called "artistic genius", which in the sports departments is often linked to journalistic and/or commercial success and echoes experiences from other parts of the media field when the myth of an artistic and commercial genius was often used to excuse abusive behavior. Former Hollywood producer Harvey Weinstein is an obvious – but not unique – example. "Genius is power", Aditi Kini argues and continues:

It is unquantifiable, uncontainable, and like beauty, exists in the eyes of the beholder. Genius enhances access—sexual, social, economic, political. It is a collective agreement—or, in many cases, a collective lie—that grants boundless latitude to those we anoint with the title. But genius is also an indelibly gendered currency used

by men—almost always men—of means and success to purchase license. The lie of genius is inextricable from the lie of meritocracy: Culture dictates that these men have risen to fame and success because of their unstoppable genius. (Kini 2018)

The interviewees told about abusive men who were admired in the sports departments because of their journalistic successes. Such veneration may both foster and excuse a “culture of toxic masculinity” (Kini 2018, NYT 2017), and will continue as long as colleagues and surroundings believe that their professional contributions outweigh their individual transgressions. The #MeToo campaign introduced more awareness of how the protection of the successes of the “male genius” may happen at the expense of the humanity and potential of the people who were silenced, erased and preyed upon. The essence of our findings is that there has been a noticeable change of mind-sets since #MeToo happened, and we find a significant difference between the experiences of the pre #MeToo interns and the post #MeToo interns. However, as long as the workplaces do not take their statutory responsibility as an employer seriously, it is still possible for some powerful actors to misbehave, and in such situations, the temporary employees are particularly vulnerable.

Working as an intern

When asked whether the first meeting with the sports department lived up to their expectations, some of the interns answered: Yes. However, quite a few described the atmosphere in the sports department as “more brutal” than they expected. For most of the interviewees, this was their very first meeting with journalism outside the school setting.

It was somewhat rougher than what I expected. The climate was harsher. This might sound naïve. I knew it would be a tough and demanding job, that people had high expectations, and still it was much tougher. (Interviewee, male)

All the informants expressed that in general, to complain or report on work-related issues, either #MeToo-related or other, is far more

demanding for a temporary employee than for someone with a permanent position. One informant told us:

You quickly realize the performance culture. You have to perform very well! I was one of very few female summer interns and that involved even higher expectations of me. I had to deliver. Prove that I could learn. I felt I did not get as much help or training as the boys did. It was a pressure that made me feel a little uncomfortable, but I thought – well, this is how it is. It is a shame in fact. You don't want to complain. You shut up and do your best. (Interviewee, female)

Several informants said that rather than experiencing a culture of harassment they experienced a culture of favoritism and sexism. A “boys' culture”, in which it was hard to be included as a woman.

It seemed like a men's club. They were sitting in big groups talking. About the nude picture of a local star. About masturbation. That kind of thing. It was very unprofessional. Inappropriate. (Interviewee, female)

Some felt that the culture was changing and argued that the typical “sports department macho culture” dated a few years back. Others described how the macho behavior often included the abuse of power in general.

It was loud and ostentatious. Extreme. With a high temperature in the room. To some it seemed almost like a sport yelling at young interns when they made a mistake. (Interviewee, male)

Also, several of the young male interns described such harassment experiences and how difficult it was to raise their voice against it. In general, it was a problem to complain or even to present documentation of overtime work. The feeling of vulnerability was shared across genders.

We do not dare to tell things the same way as people who are securely employed would. I'm just a substitute. Will I be seen as “trouble” if I tell this? As a result, you become very insecure. (Interviewee, female)

As long as you know it is so easy for them to get rid of you, I guess many are reluctant to speak out. We live a little on the edge. You have to be careful. (Interviewee, male)

In recent years, the use of temporary employees in sports journalism has exploded (Flaarønning 2018), and several of our informants felt that the media houses tend to take advantage of the system to exploit staff without a permanent position. Some described the situation of not being a full-fledged member of the department as “exhausting” and “disconcerting”.

From the individual to the structural?

Most of our informants worked as interns both before and after the introduction of #MeToo. All of them agreed that some things have indeed changed after the #MeToo campaign.

My experience is that there is more awareness of sexual harassment. Maybe the sports department is special, there are a lot of men, making a bit fun of the #MeToo campaign, but these things are, as I see it, clearly on the “ok” side of it. (Interviewee, male)

Several of the informants spoke about what they referred to as a “shift in generations”, and many expressed that they felt real change was happening. Some also described how the campaign had served as a “wake-up call”.

It was very good that the #MeToo campaign came about. I feel like I hadn't thought that way before. It led to a kind of change in how I saw things. (Interviewee, female)

From the interviews, we observe a clear change from a phase pre #MeToo when it was more common to make the individual (young) woman responsible for not being harassed. In particular when travelling to cover sports events, young women reporters could be taken aside by an elderly colleague and told to watch out for a specific sen-

ior male colleague. One example shows how these experiences were routine and normalized – here shared with us by an informant:

– I just want to warn you about him. He is a little pushy. You know. We all know that he is a bad guy who chases young interns. That's just the way he is. (Interviewee, female)

Several young women informed how they were nervous about travelling with one or two particular male colleagues. However, they did not dare to turn down the chance to travel, because they felt that it would then seem like they were not really interested in the job. Vohlídalová (2015) links the lack of awareness of and reactions to sexual harassment to a gender ideology that actively legitimates sexual harassment. She argues that an example of legitimation may be the tendency to trivialize and belittle sexual harassment and its impact on targets, to prevent forms of behavior that are legally defined as being sexual harassment being defined as such. This is further reflected in the tendency to shift the solution of sexual harassment from the institutional (i.e. organization action) to the individual level. After the influx of #MeToo, it is to a much larger degree seen as the duty of the media institution as an employer to prevent sexual harassment instead of the burden of each individual. The campaign has, at least partly, brought sexual harassment from an individual to a structural level, and this is crucial if institutions and societies are to fight against it in an efficient manner that does not suppress those who are harassed. Although the general impression is that the situation has improved when it comes to routines within the media houses, there are still a lot of interns that do not feel comfortable with whistleblowing/reporting episodes to their superiors.

Who left?

In addition to the emotional toll it takes on individuals, abuse of power and sexual harassment also limits women's participation in the media industry or imbues this participation with a sense of fear and intimidation, as editor Moira Wyton reminds us (in Cohen 2018). Abuse of power and sexual harassment are costly affairs, also to the media institutions, and even detrimental to societies in general, as

the result may be that some important voices and perspectives are lost. This is the perspective of Reut Cohen:

While an individual incident might not have lasting repercussions, experiencing a pattern of harassment over years has likely prompted many women to reconsider their careers, if not abandon the industry entirely. Was a life in media worth it? I wondered if there were other aspiring journalists who shared my anxieties. Had these scandals made them reconsider their career plans? (Cohen 2018)

Often, it is difficult to study ‘what is not there’, and challenging to get the views and stories of those who decided to leave, or decided not to continue a career that was just starting. In our material, one young woman did in fact leave the sports department:

I left the sports department. That was nothing for me, regarding the atmosphere that ruled. I am not a typical tomboy. I did not like it at all. Sports journalism is just not very tempting anymore. (Interviewee, female)

Karianne Solbrække, chief editor of TV 2, the biggest commercial broadcaster in Norway, was very outspoken when confronted with the fact that several employees were fired in the sports department of TV 2 in 2017:

– I realize that I become so furious about the fact that pitiful men have kept going for so many years without anyone reacting. That is the problem, that a few idiots have been able to ravage without anyone interfering. They have taken advantage of their power and position to destroy young female interns. (VG 2017).

Men being harassed – still a taboo?

After years of increasing awareness of the importance of moving away from narrow, stereotyped gender categories (van Zoonen 1994, Eide & Orgeret 2016), some have expressed a fear that media’s #MeToo coverage would return to an essentialist type of coverage in which

men are represented as active and violent agents, whereas women are passive, vulnerable victims. The vast majority of the #MeToo cases support this statement, as they are about women being harassed by men. However, it is important to bear in mind that the definition of sexual harassment we make use of here is gender neutral and does not exclude the possibility of women harassing men or of same-sex harassment. In interviews, some young male interns also informed that they experienced episodes that were “unpleasant”. Interestingly, they were often reluctant to categorize it as a “#MeToo case” on the spot. Looking back, several of our male interviewees realized that the unpleasant experiences were in fact related to sexual harassment. Here the questions from the Norwegian Union of Journalists’ survey (NJ 2017 and appendix) were very useful. Taking the interviewees through the list of questions, some of them realized that they were exposed to behavior they experienced as annoying and unasked for.

There was this get-together with another division and a woman who used to work with me introduced me jokingly to some of her colleagues: “He is a real #MeToo man, watch out for him!” I hardly knew her. And then she left the room. I should have said No! I did not. It was not ok. (Interviewee, male)

There are complex reasons why women and men relate differently to sexual harassment. Traditionally, the fear of rape is always ruminating in the back of a woman’s head; in many cultures she is taught at a very young age to take precautions in order to avoid acts of violence or harassment (Sletteland & Helseth 2018). The young male interns made it clear during the interviews that there is little general awareness of the possibility that men may feel harassed in our society, and some expressed the lack of language or of possible patterns of reaction when men are sexually harassed. As one young male intern put it: “Being a man you have very little choice, but to laugh at it”.

I had an experience at a party with colleagues from several media houses. I was dancing with a woman who worked at another place. She put her hands in my crotch. There was a lot of alcohol involved. I might have been a part of it, too. (...) I got a kind of acceptance, however, for the fact that what she had done was not ok (...) I did

not exactly feel harassed. But if this would have happened every time I went to a party with this person, well, maybe something should have been done about it. And I would definitely have seen this differently if the person was my superior. (Interviewee, male)

Our informants revealed a few examples of incidents when young male interns had experienced “unpleasant episodes” that, looking back, may have been in the category of sexual harassment. However, while young female interns had been given a tool to address issues of sexual harassment through the #MeToo campaign, young men seemed to be in a very early phase of discovering the language and words used to address it, what they described as “unpleasant” or just “not ok”.

In the discussions about the impact of #MeToo, some expressed fear that putting spotlight on the few incidents when men are harassed or pressured, it could take the attention away from the importance of the entire #MeToo campaign. This echoes what has been described as the #MeToo movement’s absolute aim: “making the world safer for women by ensuring women are free from sexual harassment, abuse, assault and rape” (Burnett 2018). Many feminists were strong supporters of the #MeToo movement, precisely because it seemed to provide a strong antidote to centuries of dismissal of women’s voicing of existing discrimination, inequality, sexual harassment, and even sexual violence towards women. At the same time, many of them also objected to viewing women “as so fragile and vulnerable in their professional identity that they need to be protected from simple compliments for their appearance” (Monroe 2019). It makes sense to see the #MeToo movement as a complex and multifaceted entity including points of tension. Arguments associated with how the experiences of LGBTQIA communities have been largely obscured by the #MeToo campaign (see e.g. Ison 2019) are relevant here. To move forward in these discussions we find the powerful statement of Wencke Mühleisen fruitful:

It is true that harassment and sexual assault have no race, no class, no religion or nationality, but it has in fact a gender that is strongly overrepresented. (Mühleisen 2018)

Furthermore an important point to take further is the fact that sexual harassment is first of all a type of power abuse that may hit anybody independently of gender.

Conclusion: #MeToo – a turning point?

#MeToo has been called the most important thing for gender equality since the women's right to vote. In Norway, the movement has breathed new life into the 22 year-old ban on sexual harassment and has driven the support for those experiencing such abuse of power at their workplace. Intense discussions on what the reactions of an employer or organization to abuse of power should be, and whether the changes that #MeToo introduced are viable, are still going on in the Nordic countries. A central objective of the #MeToo campaign was to achieve social change by highlighting the fact that sexual harassment and assault are still well-known phenomena to be addressed. Two and a half years after the introduction of #MeToo in Norway, we find that certain changes have occurred in the sports departments of Norwegian media houses. Given the relatively early stage of the movement, it is difficult at this point to draw any definitive conclusions on its 'success'. However, it is clear that the introduction of #MeToo in Norway has started a change in the mindset of the sports departments and other newsrooms and led to a situation that sexual harassment is now more and more seen as abuse of power, as it truly is. Furthermore, #MeToo initiated changes within the sports newsrooms in terms of practical planning and information flows. We found that it has become much more common to inform young journalist interns about sexual harassment and the routines to follow when reporting unacceptable behavior, increased control over the alcohol consumption in work-related settings as well as an increased awareness of not just silently accept or approve of a distressing situation. After the introduction of #MeToo, there is a wider tendency to see it as the duty of the media institution as an employer to prevent sexual harassment. Our findings support that the campaign has helped to see sexual harassment as a structural problem rather than the responsibility of each individual.

According to Djerf-Pierre's (2007) view of the gender order of the journalistic field as a reflection of the relative weight of various

forces, we saw how #MeToo brought forward questions of *who* is able to speak and be heard. Our analysis of the most vulnerable individuals in a news organization points at a continuous need to consider unwanted sexual attention and sexual harassment as a problem of the entire workplace culture, and not just of each individual. Our empirical findings show the constraints that young women in the sports media were forced to endure, as well as structural underpinnings that gain from asymmetrical power relations. Even in Norway, one of the most gender egalitarian countries in the world (UNDP 2020), temporary workers in news departments needed to develop “thick skin” in order to survive. On the face of it, our overview suggests that the #MeToo campaign has introduced a change in our awareness of sexual harassment. Yet, the interviews pay testimony to how revolutionary it still is in our society to take care of the vulnerable part first, and also that being vulnerable is not necessarily associated with gender. If the signs of a changing mindset in the news departments really mean that norms are changing, and that what was silently accepted before is no longer accepted, it can be seen as a bona fide improvement of the journalistic culture. Paraphrasing Mahatma Gandhi who said that a society's greatness is measured by how it treats its most vulnerable members, we argue that the reactions to the situation of interns in the sports departments may be seen as a pointer to the present circumstances of equal rights, also in more general terms in Norwegian news rooms.

NOTES

- ¹ The #MeToo campaign started as early as 2006 when US citizen Tarana Burke introduced the slogan “me too” to raise awareness of sexual abuse and solidarity among vulnerable women in poor neighborhoods. However, not many people heard of the campaign in the rest of the world, until the fall of 2017.
- ² In fact, some of the interns worked during winter as well, however the majority were hired during the summer.

REFERENCES

- Antunovic, D. (2017). “We Wouldn’t Say it to Their Faces”: Online Harassment, Women Sports Journalists, and Feminism. *Feminist Media Studies*, 19 (3), 428–442. <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1446454>

- Boyle, R. (2006). *Sports Journalism. Context and Issues*. Sage. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446247181>
- Burnett, Z. (2018). A Gentleman's Guide to the #MeToo Too Era. <https://medium.com/s/man-interrupted/https-medium-com-zaron3-guide-to-being-a-gentleman-in-the-metoo-era-f87ef12a9caa>
- Clair, R. P, Brown, N. E., Dougherty, D. S., Delemeester, H. K., Geist-Martin, P., Gorden, W. I, Sorg, T. & Turner, P. T. (2019). #MeToo, Sexual Harassment: An Article, a Forum, and a Dream for the Future. *Journal of Applied Communication Research*, 47(2), 111–129. <https://doi.org/10.1080/00909882.2019.1567142>
- Cohen, R. (2018). Pursuing a Career in Journalism in the #MeToo Era Can be Disheartening – but Young Women Must Keep Going. <https://this.org/2018/04/10/pursuing-a-career-in-journalism-in-the-metoo-era-can-be-disheartening-but-young-women-must-keep-going/>
- Djerf-Pierre, M. (2007). The Gender of Journalism. The Structure and Logic of the Field in the Twentieth Century. *Nordicom Review, Jubilee Issue*, 81–104.
- Djerf-Pierre, M. & Löfgren-Nilsson, M. (2004). Gender-Typing in the Newsroom: The Feminization of Swedish Television Newsproduction 1958–2000. In M. de Bruin and K. Ross (Eds.) *Gender and Newsroom Cultures: Identities at Work* (pp.79–104). Hampton Press.
- Eide, E. & Orgeret, K.S. (2016) (Eds.). *Etter beste kjønn*. Universitetsforlaget.
- Eidström, M., & Ladendorf, M. (2012). Freelance Journalists as a Flexible Workforce in Media Industries. *Journalism Practice* 6 (5–6), 711–721. <https://doi.org/10.1080/17512786.2012.667275>
- Flaarønning, G. (2018). Dobling av midlertidige journalister på tre år. <https://journalisten.no/rolf-johansen-midlertidig-ansatte-nj-i-nrk/dobling-av-midlertidige-journalister-i-nrk-pa-tre-ar/336804>.
- Freischlag, J. A, & Faria, P. (2018). It Is Time for Women (and Men) to Be Brave: A Consequence of the #MeToo Movement. *JAMA*, 319(17), 1761–1762. [10.1001/jama.2018.4059](https://doi.org/10.1001/jama.2018.4059)
- Geisler, J. (2018). Dear Interns, We Are Sorry. We Should Have Warned You About Sexual Harassment. *USA Today*. <https://eu.usatoday.com/story/opinion/2018/03/22/sorry-interns-we-should-have-warned-you-sexual-harassment-column/437708002/>. Retrieved 28 June, 2019.
- Gollmitzer, M. (2014). Precariously Employed Watchdogs? *Journalism Practice*, 8(6), 826–841. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.882061>
- Graver Knudsen, A. & Mathisen, B.R. (2019). Høy trivsel – usikre kår. Frilansundersøkelsen 2019. Fritt Ord. http://www.frittord.no/images/uploads/files/hoy_trivsel_-_usikre_kar_Rapport.pdf

- Gutierrez, A. (2018). Lawsuits and #MeToo changed internships—for the better. *Quill Magazine*. <https://www.quillmag.com/2018/06/05/journalism-internships-sexual-harassment-newsrooms/>.
- Hardin, M. & Whiteside E. (2009). Token Responses to Gendered Newsrooms: Factors in the Career-Related Decisions of Female Newspaper Sports Journalists. *Journalism*, 10(5), 627–646. <https://doi.org/10.1177/14648849090100050501>
- Harrison, G. 2018. “You Have to Have Thick Skin”: Embracing the Affective Turn as an Approach to Investigating the Treatment of Women Working in Sports Media. *Feminist Media Studies*, 18 (5), 952–955. <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1498123>
- Hesmondhalgh, D.J. (2015). Exploitation and Media Labor. In R. Maxwell (ed.) *Routledge Companion to Media and Labor*. Routledge.
- Idås, T., Orgeret, K.S. & Backholm, K. (2020). #MeToo, Sexual Harassment and Coping Strategies in Norwegian Newsrooms. *Media and Communication*, 8(1), <http://dx.doi.org/10.17645/mac.v8i1.2529>
- Ison, J. (2019). ‘It’s Not Just Men and Women’: LGBTQIA People and #MeToo. In Fileborn and Loney-Howes (Eds.) *#MeToo and the Politics of Social Change*. Palgrave Macmillan.
- Kini, Aditi N. (2018). *The Myth of the Male Genius*. <https://www.bitchmedia.org/article/myth-male-genius>
- Massey, B.L., & Elmore, C.J. (2011). Happier Working for Themselves? *Journalism Practice*, 5(6), 672–686. <http://dx.doi.org/10.1080/17512786.2011.579780>
- Mathisen, B.R. (2017). Entrepreneurs and Idealists – Freelance Journalists at the Intersection of Autonomy and Constraints. *Journalism Practice*, 11(7), 909–924. <https://doi.org/10.1080/17512786.2016.1199284>
- Melin-Higgins, M. (2004). Coping with Journalism: Gendered Newsroom Culture. In M. de Bruin & K. Ross (Eds.) *Identities at Work: Gender and Professionalism in Media Organizations*. Hampton Press.
- Monroe, K.R. (2019). Ending Sexual Harassment: Protecting the Progress of #MeToo. *Journal of Women, Politics & Policy*, 40(1), 131–147. <https://doi.org/10.1080/1554477X.2019.1563422>
- Mühleisen, W. (2018). Feminist. Javisst. *Klassekampen*. <https://arkiv.klassekampen.no/article/20180212/PLUSS/180219771>. Hentet 12. februar 2020.
- NJ (Norwegian Union of Journalists) (2017). Hver tiende unge kvinne er seksuelt trakassert på jobb. Norsk Journalistlag [Among young women, one out of ten is sexually harassed in the workplace]. <https://www.nj.no/>

- nyheter/hver-tiende-unge-kvinne-er-seksuelt-trakassert-pa-jobb/
 Nygren, G. et al. (2015). Professional Autonomy. Challenges and Opportunities in Poland, Russia and Sweden. *Nordicom Review*, 36(2). 79–95. 10.1515/nor-2015-0018
- NYT (2017). “How the Myth of the Artistic Genius Excuses the Abuse of Women”. <https://www.nytimes.com/2017/11/10/arts/sexual-harassment-art-hollywood.html>
- Orgeret, K.S. (2019). Profesjonsdilemmaer i den norske #metoo-dekningen. *Norsk Medietidsskrift*, 3, 1-16. <https://doi.org/10.18261/ISSN.0805-9535-2019-03-03>
- Sletteland A. & Helseth, H. (2018). *Det jeg skulle sagt. Håndbok mot seksuell trakassering*. Forlaget Manifest.
- Sletteland, A. & Orgeret, K.S. (2020). *Giskesaken og hvordan får metoo tilbake på sporet*. Forlaget Manifest.
- Sletteland, A. & Orgeret, K.S. (2019). Game of Trond. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 288–295. 10.18261/issn.1504-3053-2019-03-04
- UNDP (2020). Human Development Reports. Gender Inequality Index. <http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index-gii>
- Vohlídalová, M. (2015). Coping strategies for sexual harassment in higher education: “An official action may harm you in the end more than if someone slaps your butt”. *Sociológia - Slovak Sociological Review*, 47(3), 297–316.
- Witschge, T. and Nygren, G. (2015) Journalistic Work: A Profession Under Pressure. *Journal of Media Business Studies*, 6:1, 37-59, DOI: 10.1080/16522354.2009.11073478
- Van Zoonen, L. (1994). *Feminist Media Studies*. Sage, Media, Culture and Society Series.

APPENDIX

Questions from the Norwegian Union of Journalists’ survey (somewhat modified to fit our purpose):

Have you been subjected to sexual harassment or abuse at work or in the course of your work or in other contexts where colleagues were gathered?

Did you witness other temps being subjected to sexual harassment or abuse?

Who was the harasser?

Have you been exposed to any of the following? Yes/Yes, more than once/No

Unwanted comments about your body, clothes, style?

Unwanted comments with sexual content?

Pictures or films of a sexual nature, that you did not want to see?

The spread of sexual rumors about you?

Sexually charged staring or other unwanted eye contact?

Unwanted phone calls or messages with sexual content?

Unwanted sexually charged physical contact?

Unwanted sexual approaches?

Requests for sexual services with promise of reward?

Requests for sexual services with threats of punishment?

Sexual assault, attempted rape or rape?

HEIDI RØSOK-DAHL

Assistant Professor

Department of Journalism and Media Studies

OsloMet University

Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway

heidro@oslomet.no

KRISTIN SKARE ORGERET

Professor, Dr. Art.

Department of Journalism and Media Studies

OsloMet University

Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway

kristin.orgeret@oslomet.no

“Man ska’ jo nødtigt blive en kvinde med en sag”: Rolleforhandlinger på redaktionerne i dækningen af #metoo i Danmark og Sverige

JANNIE MØLLER HARTLEY

Roskilde Universitet

TINA ASKANIUS

Malmø Universitet

Abstract

Denne artikel undersøger dækningen af #metoo set med svenske og danske journalisters øjne. Via kvalitative interviews med journalister fra forskellige medier i begge lande viser studiet, hvordan de i dækningen oplevede at pendle mellem mere eller mindre passive og aktive professionelle roller (Bro 2008) og at være underlagt (ofte modstridige) idealer om objektiv nyhedsformidling. Det indebærer, særligt i Sverige, et normativt 'push' mod aktivisme i dækningen af #metoo-bevægelsen, mens danske journalister med henvisning til objektivitet og presseetik var mere tilbageholdende og passive, og udviste en frygt for at blive stemplet som holdningsprægede journalister eller sågar feministiske aktivister. Analysen belyser, hvordan den overordnede debatkultur og det politiske klima i et land har betydning for disse normative forhandlinger og for, hvorvidt man føler sig inkluderet eller ekskluderet af det professionelle fællesskab som journalist. Både internt på den kønnede redaktion og eksternt i forhold til nyhedsmediernes rolle i den bredere samfundsdebat om køn og ligestilling.

NØGLEORD

Journalistiske roller, #metoo, presseetik, objektivitetsidealet, aktivisme, nyhedsjournalistik

Introduktion

Debatten om #metoo-bevægelsen, som i efteråret 2017 bredte sig som en steppebrand på de sociale medier, udspillede sig forskelligt i de to nabolande Danmark og Sverige, både i den landsdækkende presse og mere generelt i den offentlige debat (Askanius & Møller Hartley, 2019). De svenske medier skrev over fire gange så mange historier om #metoo, og i Sverige blev #metoo et fælles opråb mod sexchikane og sexismen med kampagner og opfordringer til kollektiv handling organiseret af en række forskellige erhvervsgrupper. Mediebranchen var ingen undtagelse, og i november 2017 underskrev tusindvis af kvindelige og ikke-binære journalister et åbent brev og organiserede sig under hashtagget #deadline for at kræve, at der blev sat en stopper for sexismen i den svenske nyheds- og mediebranche. I Danmark var mediernes dækning under bevægelsens første måneder i stor udstrækning de-legitimerende i forhold til bevægelsen og iscenesatte ofte #metoo som en heksejagt og en illegitim, selvbestaltet domstol (se Askanius og Møller Hartley 2019 for detaljer). Formålet med denne artikel er at forstå disse forskelle i en bredere kontekst ved at undersøge, hvordan journalister i de to lande oplevede det at navigere mellem forskellige roller, idealer og normative positioner i deres professionelle virke under dækningen af #metoo.

Vi fokuserer på, hvordan journalister pendler mellem mere eller mindre passive og aktive professionelle roller (Bro 2008) og oplevede at være underlagt (ofte modstridige) idealer om objektiv nyhedsformidling og et normativt 'push' mod aktivisme, specifikt i forhold til dækningen af #metoo-bevægelsen, men også i forhold til køns- og ligestillingsdebatten mere generelt i de to lande. I spørgsmål om ligestilling mellem kønnene opfattes Skandinavien ofte som et homogent område i geografisk, politisk, social og kulturel forstand, og den såkaldte skandinaviske model for velfærdsstater med høj grad af ligestilling er et anerkendt begreb i den internationale forskning. Sverige og Danmark skæres tit over én kam med begreb som 'den skandinaviske kamp for ligestilling mellem kønnene' (Liinason, 2018b;)

‘nordisk feminisme’ (Liinason, 2018a; Reba Weise, 1990) eller ‘nordiske ligestillingsmodeller’ (Melby et al., 2009). På trods af at Sverige og Danmark er nabolande med fælles historier og sammenvævede arbejdsmarkeder, tæt beslægtede sprog og beslægtede demokrati-modeller og sociale velfærdssystemer, er de to lande i løbet af de sidste par årtier ‘vokset fra hinanden’ på en række afgørende områder, ikke mindst når det drejer sig om politik, politisk aktivisme og offentlig debat relateret til ligestilling og feminisme (Birgersson, 2015; Dahlerup, 2004; Dahlerup, 2011). Det er derfor interessant at undersøge, hvordan og i hvilket omfang denne stigende afstand mellem de to lande kan ses i det journalistiske professionelle arbejde på området.

Journalister guides i deres arbejde af et sæt professionelle normer, såsom presseetik og objektivitetsnormer. Normerne er ofte flydende, og der er plads til forhandling. Journalister skal for eksempel navigere mellem idealet om at have mange og meget velkvalificerede kilder og presset for at få historien ud først (Møller Hartley, 2011). Som en relativt ekstraordinær mediebegivenhed, som kredser om et stærkt politiseret og ofte kontroversielt emne, tilbyder #metoo os en mulighed for at undersøge, hvordan sådanne normative forhandlinger omkring journalistikkens spilleregler og objektivitetens grænser udspiller sig på en måde, som fremstår tydeligere end i det daglige arbejde på redaktionen. For det første fordi #metoo eksploderede på de sociale medier, i Sverige i særdeleshed på Instagram, hvor en række kendte feministiske profiler var tidligt ude med at dele personlige vidnesbyrd om chikane, overfald og voldtægter, og historien således kom fra offentligheden snarere end fra selve medierne. Omfanget og intensiteten af mobiliseringen på sociale medier taget i betragtning var der derfor stor iver og et relativt stort pres for at dække historierne journalistisk, men eftersom mange af de vidnesbyrd, som blev delt på de sociale medier, fremsatte beskyldninger anonymt, blev de etiske normer om ikke at bruge anonyme kilder i journalistik udfordret, samtidig med at flere af delingerne indeholdt beskyldninger mod navngivne mænd, som (endnu) ikke var dømt. For det andet påvirkede #metoo-bevægelsen alle rundt omkring på nyhedsredaktionerne, inklusive journalisterne selv – idet den handlede om chikane af og seksuelle overgreb på kvinder begået af mænd og i stor udstrækning var rettet mod medieindustrien og kulturinstitutioner, hvilket ligeledes kan udfordre den objektive eller upartiske position som neutral nyhedsformidler. Dette var især udtalt i Sverige,

hvor mange journalister organiserede sig under hashtagget og det fagorganiserede opråb #deadline, hvor de delte deres oplevelser eller gav støtte til andre kvindelige journalister, som afslørede, at de var blevet seksuelt krænket af mandlige kolleger og ledere.

Objektivitetsnormen har været stærk blandt nyhedsmedier i vestlige demokratier siden fremkomsten af omnibuspressen, og studier har vist, at mange journalister stadig mener, at objektivitet er et vigtigt ideal. I et dansk studie svarede 45 procent af danske journalister, at det er "meget vigtigt" at være så objektiv som muligt i sit arbejde (Skovsgaard et al., 2013: 32). Sådanne studier undersøger ofte, hvordan journalister vurderer forskellige udsagn, og i hvilken grad de mener at kunne leve op til idealet om upartisk og objektiv journalistik. Disse studier fortæller os imidlertid mindre om de konkrete praksisser, såsom at vælge side i en bestemt historie, om hvordan objektivitetsnormen kan ændre sig i relation til forskellige emner, eller hvorvidt nogle områder i højere grad end andre påvirkes af journalisters personlige holdninger, og hvordan journalisten i så tilfælde navigerer mellem disse passive og mere aktive roller i deres profession. Herudover kritiseres studierne for ikke at tage højde for den store afstand mellem idealerne og den virkelighed og praksis, som journalisterne lever i på redaktionen.

I artiklens første del præsenterer vi rolleteorien som teoretisk referenceramme og Bros (2006, 2008) aktionskompasmodel, som anvendes til at afdække forestillinger om journalistikkens samfundsrolle. Derefter beskriver vi vores forskningsdesign, som har til formål at indsamle viden om journalisters egne *erfaringer med* og *refleksioner over* dækningen af #metoo på forskellige nyhedsmedier i de to lande. Vi arbejder med en forståelse af rolleudøvelse, som ikke bare sætter begrebet i relation til, hvilket medie den enkelte journalist arbejder på, men også de bredere kulturelle rammer på redaktionen samt de mere overordnede (nationale) mediekulturer og debatklimaer på området i de to lande. Her peger vi på, hvordan især kvindebevægelsen og den politiske ligestillingskamps forskellige historiske løbebaner i de to lande har været med til at præge debatten i meget forskellige retninger. Disse tre analytiske niveauer danner grundlag for analysens tre afsnit. Til slut diskuterer vi resultaterne i lyset af forskellene i dækning mellem de to lande, samt hvordan de enkelte journalister orienterer sig i forhold til forskellige normative idéer om, i hvilken grad journalistik og aktivisme kan og bør kombineres.

Teoretisk ramme: kritisk perspektiv på journalistroller og professionsnormer

Der er blevet udviklet adskillige modeller til at beskrive, hvordan journalister navigerer i de forskellige, undertiden modstridende, normer og formål i deres daglige arbejde. En af disse modeller fokuserer på de professionelle roller, der som studieobjekt udgør et nøgletema i journalistikforskningen (Mellado, Hellmueller & Donsbach, 2016: 3). Typisk har de fleste studier af journalisters professionelle roller vist, at journalister over hele verden bekender sig til professionelle roller og værdier, som vægter neutralitet, objektivitet og en nøje granskning af offentlige personers ageren, hvor magthaverne drages til ansvar (Donsbach & Patterson, 2004; Hanitzsch, 2011; Mellado et al., 2016; Wiik, 2014). Den teoretiske ramme for dette studie udgøres af Bros model, aktionskompasset (Bro 2006, 2008), som er nyttig i arbejdet med at tydeliggøre de normative grænseflader i det journalistiske arbejde. Tidligere studier i roller har særligt beskæftiget sig med, hvor 'stærk' en given norm er, når journalister skal prioritere mellem forskellige og til tider modsatrettede normer og idealer, eksempelvis ved komparative studier mellem flere lande (fx Donsbach & Patterson, 2004; Patterson & Donsbach, 1996). Andre har fokuseret på rollebegrebet og eksempelvis udviklet en typologi over forskellige rolleforståelser i litteraturen (Mellado, 2015; Mellado et al., 2016). I denne artikel er det empiriske sigte dybdegående, og formålet er ikke at udvikle en typologi. Vi er derimod særligt optagede af, hvordan journalisterne forhandler de gældende normer. Derfor finder vi Bros normative aktionskompas særligt brugbart, da det tillader os at se forhandlingen som noget, der foregår på et kontinuum, der på den ene side spænder fra passivt til aktivt i forhold til, hvad respondenterne anser som journalistikkens formål, og på den anden side i et kontinuum, der spænder fra et nyhedsarbejde, som primært er orienteret mod at repræsentere befolkningen over for beslutningstagere og magthavere (repræsentativt), til primært at have fokus på inkludering af den bredere befolkning i selve journalistikken (deliberativt). Hvor fokus i den repræsentative journalistik er på at informere offentligheden, ønsker journalister, der arbejder med et bevidst deliberativt fokus, ikke kun at informere offentligheden, "men prøver også at tilskynde dem til handling" (Bro 2008: 316). Således relaterer formålsdimensionen sig til en dikotomi mellem

passiv og aktiv journalistik, alt imens modsætningsparret repræsentativ og deliberativ relaterer til form og fokus. Den passive og repræsentative journalistrolle – beskrevet med metaforen *vagthunden* – er i den forbindelse kendetegnet ved, at journalisterne ”afdækker mere eller mindre presserende samfundsmæssige problemer, som udgår fra et repræsentativt system eller er repræsentative for særlige fag, forhold m.v.” (2006: 69). Det bliver overladt til publikum – både borgere og mere autoritative beslutningstagere – at afgøre, hvorvidt der skal gribes ind over for problemet. Spørgsmålet for den aktive og repræsentativt orienterede journalist – *jagthunden* – er rettet mod at holde beslutningstagere ansvarlige, mens handlingsopfordringen for den aktive og deliberativt funderede journalist – *redningshunden* – er orienteret mod borgere. For denne type journalist er deliberation, dvs. den demokratiske samtale mellem borgere, et middel til at løse andre målsætninger, som kan strække sig lige fra bekæmpelsen af kriminalitet til styrkelsen af integrationen, hvorimod deliberationen for den passivt og deliberativt orienterede journalist – *hyrdehunden* – er et selvstændigt mål. I grove træk er en passiv journalist fokuseret på at formidle nyhedshistorier, uanset hvilken effekt det har at offentliggøre en nyhedshistorie (Bro 2008: 312). Derimod vil den mere aktive journalist ofte tilskynde folk til at handle, idet den aktive journalists primære anliggende er effekten af dækningen. Betegnelser som ‘løsningsjournalistik’ (Aitamurto & Varma, 2018), ‘konstruktiv journalistik’ (From & Nørgaard Kristensen, 2018; Hermans & Drok, 2018) eller ‘problemløsende journalistik’ (Olsson, 2017) er blevet anvendt til at beskrive denne aktive, eller endda ‘aktivistiske,’ tilgang til journalistik. Denne dikotomi hænger tit direkte sammen med objektivitetsnormen, hvor den passive journalist i højere grad end den aktive journalist anses for at have objektivitet som ideal i hendes arbejde. Kompasset og selve objektivitetsnormen har primært været brugt i analyser af nyhedsarbejde, men kan med fordel også inddrages i analyser, hvor en specifik sag eller et tema, i dette tilfælde #metoo, blev dækket på tværs af redaktioner og genrer. Således blev #metoo både dækket i debat-, kultur- og nyhedssektionerne i danske og svenske aviser, hvilket nødvendiggør et metodologisk design, som dækker det brede spektrum af stemmer, der findes i den offentlige debat, fra holdnings- og nyhedsjournalistik til NGO-aktører og aktivister på debatsiderne. Vi uddyber dette forskningsdesign i det følgende afsnit.

Metode: et kvalitativt interviewstudie i to lande

De primære data består af kvalitative, dybdegående interviews (a cirka 40-90 minutters varighed) med 20 respondenter fordelt ligeligt på de to lande. Respondenterne er journalister, redaktører og aktivister fra græsrodsbevægelser, NGO'er og interesseorganisationer, der på forskellige måder har været aktive i debatten om #metoo. Vi har altså valgt de respondenter, der enten som journalister har dækket #metoo i forskellige medier eller har medvirket i debatten som kilder, oplægsholdere eller debattører. Denne artikel bygger primært på interviewene med journalisterne, mens det sekundære interviewmateriale med debattører hjælper os med at forstå journalisternes oplevelser i en bredere kontekst og i relation til de positioner, som forskellige medieorganisationer, NGO'er og græsrodsaktører indtog. Interviewene blev udført i perioden fra februar 2018

til august 2019. Kun 2 af respondenterne er mænd, mens 18 er kvinder. Det afspejler både, at emnet i høj grad blev dækket af kulturjournalister, hvoraf flere er kvinder, og at kvindelige journalister generelt har haft mere fokus på emnet, eller at det på redaktionerne blev betragtet som noget, kvinderne burde dække. Dette kan vores begrænsede empiri dog ikke sige noget entydigt om. Respondenterne er mellem 25 og 84 år gamle med hovedvægten på respondenter under 50 år. Kun en af respondenterne var ansat som redaktør. De kommer både fra printaviser, fra tv og fra radio og repræsenterer både tabloid, publicistiske medier og public service.

Vi er opmærksomme på, at deltagende observationer på redaktioner eller interviews foretaget i løbet af efteråret 2017 ville have givet os et indblik i, hvordan de første dønninger af #metoo-bølgen blev oplevet af journalister og diskuteret og håndteret på redaktionsmøder. Det, vi sætter fokus på med disse retrospektive interviews, gennemført i løbet af 2018-19, hvor vi bad respondenterne om at tænke tilbage på dagene og månederne i efteråret 2017 og den efterfølgende udvikling, er refleksioner, som uden tvivl ville være blevet formuleret på en anden måde, hvis vi havde interviewet respondenterne i den periode, hvor bevægelsen og den opmærksomhed, den fik fra medierne, toppede omkring november 2017. I dette projekt er vi imidlertid specifikt interesserede i respondenternes refleksioner over og tilbageblik på #metoo, hvordan debatten udfoldede sig over tid, og hvilke implikationer den eventuelt fortsat har i dag.

Interviewene var semistrukturerede og fulgte alle en detaljeret, men fleksibel interviewguide, bygget op omkring en række forudbestemte temaer og åbne spørgsmål. Disse omfattede personlige erfaringer og involvering, redaktionelle vurderinger og kilderelaterede praksisser, etiske udfordringer og framingstrategier, som gjorde sig gældende under dækningen af #metoo. Guiden blev fulgt med nogen variation afhængigt af den interviewede (redaktør eller journalist, Danmark eller Sverige, hankøn eller hunkøn), i hvilken grad de havde været involveret i den offentlige debat eller aktivisme omkring #metoo og karakteren af denne involvering. Før hvert interview læste vi artikler skrevet af de interviewede for at kunne tilpasse og justere spørgsmålene om den pågældendes konkrete erfaring og vidensområde. Interviewene blev optaget og transskriberet. For at beskytte vores respondents anonymitet og samtidig sikre en transparent analyse er de interviewede blot navngivet som journalist/redaktør/aktivist, efterfulgt af respondentnummer og mærket SE/DK for at markere respondentens nationalitet og/eller ansættelsesland. Når vi både bruger SE/DK i beskrivelsen af en respondent er det for at indikere, at denne besidder en slags dobbeltrolle som Sverigeskorrespondent i Danmark eller Danmarks korrespondent i Sverige, hvilket er tilfældet for 3 af journalisterne i vores udvalg. Udvalget af respondenter er ikke repræsentativt for journalister i de to lande generelt, og vi gør heller ikke krav på at have udtømt alle oplevelser af eller identificeret samtlige typer af professionelle roller, som journalister råder over. Antallet af interviews er begrænset, men materialet er rigt og mangefacetteret, hvilket giver os mulighed for at gå i dybden med de forskellige temaer, som fremkommer i det empiriske materiale. Den opmærksomme læser vil bemærke, at ikke alle 20 respondenternes 'stemmer' er at finde i analysen. Derimod er de citater, som har fået plads i analysen, nøje udvalgt som repræsentative og særligt illustrative for de bredere tematiske mønstre, vi identificerede i forbindelse med inddelingen af analysen i tre niveauer.

Analyse: erfaringer og rolleforhandlinger på individ-, organisations- og samfundsniveau

Følgende analyse er struktureret omkring tre sektioner, som afspejler de tre niveauer (individ, organisation, samfund/kultur),

der fremkom ved den induktive analyse af interviewmaterialet. Først udforsker vi erfaringerne hos den enkelte journalist, hvis råderum ofte forhandles ud fra den genre og platform, journalisten producerer indhold til. Derefter undersøger vi, hvordan disse erfaringer forholder sig til og formes af de bredere redaktionsmiljøer og arbejdskulturer, som er specifikke for de forskellige medieorganisationer, de repræsenterer – herunder deres oplevelser af den kønnede redaktion. Afslutningsvis positionerer analysen journalisternes erfaringer med #metoo og deres oplevelser af at navigere mellem forskellige professionelle roller og journalistiske idealer i forhold til forskelle og ligheder i de mere overordnede nationale mediekulturer og den politiske debat på køns- og ligestillingsområdet, som gør sig gældende i de to lande.

Objektivitetsnormen og modstridende roller i de to lande

Når objektivitetsnormen omsættes til journalistisk praksis på redaktionen, er den for mange af respondenterne ensbetydende med 'balanceret rapportering' og fairness (jf. Skovsgaard et al., 2012). Journalister i Danmark mente for eksempel, at det var vigtigt at høre den anden side af historien i sager, hvor mænd blev beskyldt for sexchikane. Dette var ofte vanskeligt, idet mange af de #metoo-historier, der blev offentliggjort online, ikke navngav konkrete mænd, men også i tilfælde, hvor mænd blev navngivet i mere generelle vendinger, følte journalisterne, at de blev nødt til at få en udtalelse fra mænd og give dem spalteplass til deres indvendinger, eller hvad de ellers måtte havde på hjerte i spørgsmålet. Danske journalister beskrev, hvordan denne udfordring blev forhandlet på redaktionen ved at omtale #metoo som et 'ekstremt' eller 'exceptionelt' tilfælde. Og i visse tilfælde gjorde det faktum, at #metoo var så stort på de sociale medier, at journalisterne kunne bruge dette som et argument for ikke at følge de konventionelle presseetiske standarder om ikke at navngive anklagede/påståede gerningsmænd, medmindre og indtil de er sigtet for en forbrydelse. Denne rodfæstede objektivitetsnorm, som dikterede 'afbalanceret' rapportering (jf. Frey, 2017), gjorde, at en stor del af dækningen i Danmark tog udgangspunkt i et mandligt perspektiv og formuleredes som et forsvar af mænd. Denne tendens blev af de interviewede ofte omtalt som en slags "begge-sider-isme", som resulterede i, at "den overordnede vinkel i danske medier blev

'det er synd for mændene'" (journalist, respondent 18, DK). Forestillinger om #metoo som en 'selvbestaltet folkedomstol' var til stede i Danmark meget tidligt i forløbet, også på det tidspunkt, hvor meget få eksempler på sexchikane eller seksuelle overgreb begået af navngivne personer rent faktisk var blevet trykt. Eller som denne respondent udtrykker det: "Lige fra starten var det, som om der var færre rigtige #metoo-historier end historier, som fremstillede #metoo som en heksejagt" (journalist, respondent 3, SE/DK).

Kravet om objektivitet forstået som balance og fairness blev særligt udfordret i dækningen af #metoo, eftersom man i mange tilfælde slet ikke kunne dække #metoo-journalistisk, hvis man skulle følge de presseetiske retningslinjer. Som denne journalist forklarer:

Der er en brist i vores system, som har betydet uretfærdighed og diskriminering. Og man kan se, at dette er kulmineret gennem årene, og så pludselig er den ballon bare eksploderet. Og rent journalistisk er vi blevet nødt til at navigere i dette, fordi spillereglerne er nye på en eller anden måde. Skulle vi sige, at vi ikke kunne dække disse ting, fordi vi så ville anklage en uskyldig person, eller skulle vi lukke øjnene for en helt åbenlys brist i vores samfund, en helt indlysende uretfærdighed. Vores funktion er også at udstille magtmisbrug, og dette var helt klart magtmisbrug uden nogen som helst konsekvenser. Derfor bevægede vi os ind i sådan et lidt ukendt territorie, og det var meget forvirrende for os journalister. (Journalist, respondent 16, DK)

Flere danske respondenter vidnede således om, at #metoo-historier blev lagt på is, eftersom man vurderede, at de "ikke holdt i retten", hvad angik kildebrug og navneforbud. I Sverige reagerede journalister i de fleste tilfælde anderledes, idet de vurderede, at betydningen og omfanget af #metoo som en social folkebevægelse var vigtigere end forpligtelsen til for enhver pris at overholde normer og konventioner. En kollektiv følelse af at være vidne til en historisk begivenhed, en social revolution, fordrede, at journalisterne påtog sig en mere aktiv - i nogle tilfælde aktivistisk - rolle end deres kolleger i Danmark. En journalist beskriver dette skifte eller pres i retning af aktivisme således:

Det føltes, som om der var meget pres på journalister i starten af #metoo. Der var en slags forventning til journalister om at blive aktivister. Om at droppe vores upartiske rapportering og i stedet begynde at tage stilling for eller imod bestemte personer. Og jeg siger ikke, at jeg har følt et sådant pres fra nogen, for det har jeg ikke, men jeg taler snarere om en slags overordnet følelse af, at: "Dette er en social bevægelse, en feministbevægelse!" Jeg følte ikke på noget tidspunkt, at jeg selv tøvede, men det tror jeg, der var nogle, der gjorde. Jeg tror, det skabte en følelse i mange journalister af, at det gjaldt om enten at holde hovedet koldt eller at blive trukket med, for når det bliver til sådan en massiv bevægelse, som grundlæggende er så utroligt stærk og positiv, dette kollektive sammenhold mellem kvinder, skal tavshedskulturen brydes, og så kan man få lyst til at reagere med hjertet og ikke med hjernen. Så må man som journalist træde et skridt tilbage og huske på, hvad vores job går ud på. (Journalist, respondent 8, SE)

Da debatten om #metoo-bevægelsen var på sit højeste, følte journalister i Sverige sig således splittet mellem idealer om upartiskhed og objektivitet og en idealistisk norm om aktiv nyhedsformidling orienteret mod handling og problemløsning. Journalisternes eget opråb #deadline komplicerede sagen yderligere, og en diskussion opstod internt på redaktioner om, hvorvidt man kunne engagere sig i bevægelsen og samtidig rapportere om den. En respondent fortæller: "Mange skrev jo under, og vi kom frem til, i hvert fald på min arbejdsplads, at ... altså, de skulle jo aldrig kunne sige til os 'I må ikke skrive under, I må ikke gå med i demonstrationerne' - men de kunne jo sige, at hvis I gør det, kan I ikke på en troværdig måde også rapportere om det bagefter" (journalist, respondent 1, SE).

Bro (2006) beskriver, hvordan journalister igennem tiderne har betragtet visse problemstillinger som så alvorlige og komplekse, at de kræver "nye redaktionelle metoder", som "giver almindelige mennesker bedre muligheder for at blande sig i løsningen af samfundsproblemer" og samtidig "lægger pres på samfundets beslutningstagere" (s. 72). I nogen grad gjorde disse ambitioner om at mobilisere både borgere og magthavere for at forandre vilkårene for kvinder inden for deres egen branche og i samfundet mere generelt, at de presseetiske spilleregler i en vis udstrækning blev sat ud af spil i Sverige. Navngiv-

ning af endnu ikke dømte gerningsmænd, brugen af anonyme kilder og journalisters personlige engagement i #deadline og 'knytblus-demonstrationerne' førte til en ophedet debat om, hvorvidt svenske medier 'gik for langt' – en debat, som til dels stadig udspiller sig i dag, og hvis retslige efterspil i skrivende stund stadig ikke er afklaret.

Empirien viser samtidig, at journalister i begge lande, som arbejdede med kultur- eller holdningsjournalistik, havde mulighed for at indtage en mere aktiv rolle, mens nyhedsjournalister i store træk fulgte forventningerne om objektiv og upartisk nyhedsformidling. Således positionerede respondenterne 'journalistik' som værende i opposition til 'holdning' og forklarede, at #metoo blev dækket inden for begge 'redaktionelle reservater' (Bro 2006: 68), men mens det var vigtigt med dokumentation i nyhedshistorierne, var dette mindre afgørende på holdnings- og debatområdet. Blandt de svenske respondenter udøvede man en slags selvkritik af nyhedsformidlingen, som antydede, at mange nyhedsmedier gik for langt i rollen som *jagt-* eller *redningshund*. For denne chefredaktør er der en tydelig grænse mellem holdningsjournalistik og nyhedsjournalistik, som ikke er til forhandling – en grænse, som ifølge hende blev udvisket under #metoo:

Det er livsfarligt, når journalister bliver aktivister. Vores opgave er at stå på sidelinjen, at iagttage og rapportere. Så har jeg en anden opgave. Jeg er ikke bare journalist, jeg er også holdningsjournalist. Som holdningsjournalist kan jeg indtage hvilket som helst standpunkt, jeg har lyst til. Og som sådan kunne jeg lige så godt tage min knytblus på og følge med flokken. (Redaktør, respondent 13, SE)

Som journalist i Sverige markerede det at iføre sig lige præcis denne beklædningsdel et symbol på og et sporskifte fra journalistik til aktivisme – en markering, som mange politiske kommentatorer og meningsdannere senere skulle udtrykke hård kritik af journaliststanden for. Citatet ovenfor afspejler, hvordan journalister forventes at være i stand til at navigere i flere roller samtidig, og hvordan det at være holdningsjournalist giver manøvreringsrum til en mere fleksibel fortolkning af, hvad den journalistiske rolle indebærer.

For den enkelte journalist har den mere aktive rolle eller det at begive sig ind i holdningsjournalistikken på området en personlig pris. Især i Danmark oplevede journalister, der dækkede #metoo

og delte artikler på deres personlige profiler på de sociale medier, at blive angrebet på nettet af (ofte mandlige) læsere. De vidner om, at det at have holdninger til køns- og ligestillingsrelaterede emner eller jævnlige skrive om dette medfører, at man med tiden bliver sat i bås. En respondent beskriver det således: "Folk husker ikke alle de andre ting, jeg laver, men de husker meget tydeligt, at det er hende der feministen fra [navn på avisen] ik" (journalist, respondent 2, DK). Over tid får denne 'stempling' mange til at genoverveje eller afstå helt fra at beskæftige sig journalistisk med dette emne. En anden respondent forklarer sin modvilje mod at 'gå ind i debatten' og aktivt tage stilling på følgende vis:

Men altså, jeg er bange for selv at male mig op i et hjørne, hvor jeg mener noget i stedet for at prøve at holde mig lidt åbent over for flere sider af sagen. Hvis nu jeg havde kastet mig ud som glødende #metoo-fortæller på sociale medier, så har man på en eller anden måde også et gardin nede, når man for eksempel skal skrive om nogle kritikere, eller når jeg har interviewet [navn på kulturperson] eller alle mulige, jeg har talt med, som er meget kritiske. Det er der sikkert nogle, der kan balancere, men jeg føler på en eller anden måde, man mister den der føling på det modsatte synspunkt, hvis man tager det andet synspunkt for meget på sig og gør det til sit eget. (Journalist, respondent 16, DK)

Ifølge hende risikerer hun at suspendere den objektive fordring om balanceret dækning, hvor man veksler mellem synspunkter for og imod en vis sag, hvis hun som journalist giver udtryk for sin egen holdning i sagen, både i avisens spalter, men også i sociale medier eller offentligheden mere generelt.

Den kønnede redaktion og nyhedsformatets begrænsninger

Af vores materiale fremgår det, at objektivitetsrollen også forhandles på redaktionen og i forhold til den herskende sociale dynamik internt og i relationen mellem forskellige medier. Af betydning for vurderingen af, om man eksempelvis kan bruge anonyme kilder, er også medieorganisationens position i landet og den måde, den betragtes på af andre (fx tabloidaviser versus mere seriøse aviser). En respondent forklarer, at de som mere seriøs kvalitetsavis havde

mere frihed med hensyn til at bruge anonyme kilder i dækningen af #metoo og ved anklager om seksuelle overgreb. En kvindelig reporter, som på det tidspunkt arbejdede på kultursektionen på en tabloidavis i Sverige, begrundede sin modvilje mod at dække #metoo-bevægelsen med, at hun følte, at emnet blev fremstillet i tabloidformat som 'sexskandale' eller fokuserede på detaljerede beskrivelser af seksualiseret vold mod kvinders kroppe og således drog fordel af sårbare kvinders vidnesbyrd på måder, som hun følte sig utilpas ved:

Der var en særlig vinkel, som var specifik for det kommercielle tabloidformat i dækningen af #metoo, som fokuserede på skandaler, sex, stoffer og kendte personer. For mig er seksuelle overgreb et meget sensitivt og måske endda et lidt personligt anliggende, og det tror jeg, det er for de fleste kvinder. Det gør dækning af emnet virkelig kompliceret og kringlet – at være bidragsyder til denne form for 'jagt' i tabloidpressen. Jeg vil ikke være en del af dette. Det var den følelse, jeg havde. Jeg ville ikke tage del i denne konfliktorienterede strid mellem to forskellige lejre. Til en vis grad er seksuelle overgreb et favoritemne for mænd, og for mig er det problematisk, når en forholdsvis mandsdomineret redaktion med en mandlig chefredaktør og en mandlig redaktør jagter historier om seksuelle overgreb på kvinder. Jeg opfatter ikke det som særlig progressivt, selv om elementer af det var progressivt, for eksempel historien om 'Kulturprofilen' i *Dagens Nyheter*, som var skrevet på en ny måde, som krævede et kvindeligt blik (...) Men i klassisk krim-journalistik er fokus på detaljerne omkring det konkrete fysiske overgreb. Det er ofte mænd, som skriver om voldelige seksualforbrydelser, og det finder jeg stærkt foruroligende. Og jeg ved, at andre kvinder på [navn på avisen] følte det samme. (Journalist, respondent 11, SE)

Disse refleksioner illustrerer, hvordan de mediespecifikke rammer, der præger en konkret medieorganisation, ofte forhandles mellem journalisten og redaktøren og samtidig er afgørende for, hvordan respondenterne oplevede det konkrete tabloide nyhedsformats begrænsninger, her beskrevet som 'utilpashed', idet det ofte tvinger dem til at fokusere på de konfliktorienterede aspekter af historien og dens ekstremer. En svensk-dansk journalist, som arbejder på en dansk avis, forklarede, at hun, mens hun fungerede som Sverigeskorrespondent for de danske nyheder, konstant blev bedt om at finde

‘ekstreme tilfælde’ af svensk ligestillingspolitik, som var ‘gået for langt’:

Det er svært, for man ender let med at cementere en bestemt opfattelse (af Sverige). Det er næsten altid problematisk, når dækningen af Sverige er for meget på danske præmisser. Og med #metoo følte det rigtig meget som: "Nå, så er de svenskere i gang igen". Under valget lavede vi – ikke jeg, men mine kolleger – også en historie om feminisme i Sverige. Det var en historie om en familie, som opdragede deres drenge til at lege med dukker (...) Jeg vil ikke sige, at historien var særlig repræsentativ for en almindelig svensk familie, men den var repræsentativ for det danske billede af de hysteriske svenskere. (Journalist, respondent 3, SE/DK)

Når hun af sine redaktører bliver bedt om at finde historier og vinkler, som reproducerer en stereotypisk idé om Sverige som en ekstrem ‘Anden’ på det ligestillingspolitiske område, hvilket hun beskriver som en rodfæstet og sejlivet vinkling i den danske dækning af Sverige, indvilliger hun modvilligt, men beskriver samtidig en stigende frustration og udmattelse i forhold til at ‘tage kampene’. Begge respondenters udsagn vidner om, at det at tage afstand fra noget, som betragtes som ‘den gode historie’, indebærer, at man indirekte modsætter sig status quo i det journalistiske felt, hvilket i begge tilfælde betød, at de ved flere tilfælde i efteråret 2017 afstod fra at skrive om #metoo. Enten fordi det var ensbetydende med at indskrive sig i en tabloid framing af bevægelsen eller at reproducere en bestemt idé om Sverige, som cementerer et modsætningsforhold til Danmark.

Brugen af anonyme kilder var mere fremherskende i Sverige i dækningen af #metoo, hvilket ofte blev kritiseret af danske respondenter som problematisk ud fra en presseetisk vinkel. På den anden side argumenterede andre for, at det var en pris, der var værd at betale for at sætte emnet på dagsordenen og ‘hjælpe kvinder’, som er blevet udsat for sexchikane og overgreb. Dette viser, at den overordnede sag faktisk bliver anset som så vigtig, at den suspenderer objektivitetsnormen og gør journalisten i stand til at gå ind i en mere aktiv rolle. For eksempel kunne de journalister, som dækkede #metoo, argumentere for flere strukturelle ændringer, politiske ændringer, enten eksplicit i debatartiklerne eller mere implicit ved brug af de kilder, som ville argumentere for sådanne ændringer. Således kan journalisten – blot

ved at sætte en historie på dagsordenen og vælge en bestemt vinkel eller ved at finde bestemte historier eller kilder – påtage sig en mere interventionistisk eller endda aktivistisk rolle bag scenen og omgå den modstand, de mødte mod at dække bevægelsen og køn mere generelt. Som eksempelvis dette citat illustrerer:

Det er jo også en slags aktivisme at insistere på, det er vigtigt, (...) Det der med at se igennem det der mudder, identificere det, der er virkelig vigtigt, og så grave i det, og at blive ved med at sætte det på dagsordenen. (Journalist, respondent 16, DK)

Journalisterne tager på denne måde udfordringen op med det, en anden respondent kalder "den generelle skepsis over for aktivisme" inden for journalistikken, som han desuden beskriver som præget af "en desperat jagt på noget neutralt eller objektivt" (journalist, respondent 6, SE).

Det faktum, at journalister skal gøre sig så store anstrengelser og krumspring for at argumentere for begivenhedernes værdi som nyhedsstof, kan ses som et tegn på, hvor lidt køn og ligestilling anses som et vigtigt emne i Danmark mere generelt. Vores empiri peger desuden på, at redaktørens køn har betydning for, hvorvidt og hvordan kønsrelaterede emner dækkes. Redaktionsmiljøerne er, hvad flere respondenter beskriver som 'mandsdominerede'. Dette betyder, at de primært mandlige redaktører ofte fandt historier om #metoo mindre vigtige end andre emner, og forslag om flere historier fremprovokerede kommentarer som "har vi ikke allerede hørt nok om det" (journalist, respondent 19, DK). Således er den rolle, man indtager enten som overvejende passiv eller mere aktiv journalist, når man rapporterer om disse emner, også defineret af kønsdynamikkerne omkring en eller i andre tilfælde af interesser og den plads, forskellige stofområder tildeles i hierarkiet. Med andre ord betragtes spørgsmål om køn, ligestilling og feminisme som blødere feminine emner, der ofte vurderes som værende i modsætning til 'vigtigere' emneområder som politik eller erhverv.

Forskellige mediekulturer og (nationale) debatklimaer

Endelig kan vi forstå journalisternes oplevelser af at dække #metoo-bevægelsen i relation til de bredere mediekulturer og for-

skellige politiske debatklimaer, som kendetegner, hvordan emner vedrørende køn og ulighed behandles i de to nationale kontekster. En respondent beskrev, hvordan sammensætningen, magtbalancen og tonen på redaktionen afspejler den bredere offentlige samtale om køn i Danmark mere generelt:

Redaktionen er i virkeligheden bare en afspejling af samfundet og den danske debat: (...) Problemet er, at der ikke eksisterer en fælles forståelse eller anerkendelse af dette emnes strukturelle fundament. Det er ligesom: "Hvis din chef gramsede på dig, hvorfor stak du ham så ikke bare en?" Tja, det er nok, fordi jeg gerne vil beholde mit job. Idéen om, at ansvaret ligger hos kvinderne, gennemsyrrer alting her. (Journalist, respondent 3, DK)

Hun deler disse bekymringer over, at kønsmæssig ulighed sjældent behandles som et samfundsproblem på strukturelt niveau i Danmark, og at der er en fremherskende 'postfeministisk' antagelse om, at ligestilling mellem kønnene allerede er opnået. Ligestilling mellem kønnene beskrives som en 'closed case' i Danmark, hvilket medfører et konstant backlash mod ligestillingskampen (jf. Dahlerup, 2018). Som beskrevet af denne journalist:

Modstanden her er konstant (ler). Det er som om, der er sådan et hardcore slæng af mænd på redaktionerne i landet, som mener, at sagen med fortsat ligestilling mellem kønnene er noget bullshit, som de ikke gider høre et ord mere om. Det er sådan, det kører i et væk ... (Journalist, respondent 2, DK)

For yderligere at kaste lys på forskellene i journalisternes oplevelser af at dække #metoo er det nødvendigt at hæve blikket og kigge nærmere på de to landes forskellige politiske kontekster i en bredere forstand – både hvad angår aktivisme og græsrodspolitik og på institutionelt politisk niveau. Først og fremmest peger forskningen på, at Danmark og Sverige på trods af deres fælles historie, ikke mindst i forbindelse med indførelsen af kvinders rettigheder i takt med velfærdsstatens tilblivelse, har udviklet sig meget forskelligt på det køns- og ligestillingspolitiske område gennem de seneste årtier. Danmark og Sverige er langt fra den homogene størrelse, som megen international forskning gerne indikerer. Snarere er det heterogenitet,

magtrelationer og ekskludering, som karakteriserer den skandinaviske region i spørgsmålet om kønspolitik (Dahl et al., 2016; Liinason, 2018b). Dahlerup (2011) beskriver i sin komparative undersøgelse af Danmark og Sverige, at kampen om ligestilling mellem kønnene i tiden, som fulgte feminismens anden bølge i slutningen af 1960'erne og frem til midten af 1980'erne, blev politiseret i Sverige og indoptaget i institutioner og mainstreampolitik, alt imens den modsatte proces fandt sted i Danmark, hvor emnet løbende blev afpolitiseret og bevægelsen mere og mere marginaliseret. I Sverige har en række vigtige begivenheder og aktører og den fortsatte tilstedeværelse af indflydelsesrige feministiske netværk, som bl.a. har lavet lobbyarbejde for kønskvotering ved valgene, påvirket det politiske system, den politiske kultur og den offentlige debat markant i de seneste årtier. Dahlerup peger på manglen på lignende paradigmeskiftende politiske begivenheder og aktører i Danmark på både græsrodsniveau og institutionelt politisk niveau som en del af forklaringen på, hvorfor diskussionen om feminisme og ligestilling starter to vidt forskellige steder i de to lande i dag. For eksempel lykkedes det for det aktivistiske netværk *Støttestrømperne* [Stödstrumporna] i Sverige at bevare køn på den politiske dagsorden og at holde kønsrelaterede problemstillinger levende og synlige i medierne i 1990'erne – et årti, som i Danmark generelt var præget af politiske demobiliseringer og stagnation på området. Siden 1990'erne er bevægelsen for ligestilling mellem kønnene stagneret i Danmark, og sideløbende er feminisme som begreb og betegnelse for kampen for lige rettigheder stort set forsvundet fra den officielle politiske jargon i Danmark. Til sammenligning erklærer størstedelen af Sveriges partiledere sig for feministe (Dahlerup, 2004; Dahlerup, 2011). Alt i alt har de konservative og neoliberale strømninger i Danmark i de seneste årtier givet plads til den udbredte idé om, at "feminismen er gået for langt" (Dahlerup, 2018). De seneste års ideologiske strømninger skal ses i sammenhæng med Danmarks historiske rolle som 'Nordens libertariere,' hvor der generelt er en stærk modstand mod kvoter og statslig intervention (Bergqvist et al., 1999). Disse forskelle og modsatrettede historiske udviklinger afspejler sig i den måde, hvorpå respondenterne oplever og beskriver deres engagement i den offentlige debat om ulighed mellem kønnene og feminismens fortsatte relevans i dag:

R: Danskerne har en mere åben debat, men den er skævvredet på den måde, at der er ting, man aldrig vil sige, fordi man aldrig ved, hvordan det, man siger, vil blive modtaget. Det påvirker en temmelig meget. Der er så mange kampe, jeg vælger ikke at tage i Danmark; ved middagsbordet, på arbejdspladsen eller reelt i alle former for dagligdags situationer skal man være rigtig forsigtig med ikke at afsløre, at man er feminist. For man bliver grinet ad, latterliggjort eller hånet.

I: Har det altid været sådan?

R: Det er blevet lidt bedre på nogle måder. Før var det bare sådan et HAHAHA. Man blev rent faktisk mobbet. Nu begynder de at kigge ud mod resten af verden, omend modvilligt. (Journalist, respondent 9, SE/DK)

Respondenter i Sverige beskriver derimod, hvordan det at dække #metoo og diskutere de underliggende problemstillinger om magt, ulighed og struktur dybest set gav en følelse af at engagere sig i en allerede eksisterende samtale og af at være en del af et større fællesskab:

#metoo blev så stort her, fordi det blev en del af en allerede eksisterende samtale. Fordi der er sådan en udbredt bevidsthed og viden om disse problemstillinger her (...) Der er trods alt mange kvindelige journalister og feminister, som udsættes for had og trusler i Sverige, men man føler det stadig, som om man er en del af et relativt stort fællesskab i Sverige. Man kan gå ud og sige noget og være feminist i det offentlige rum og faktisk få en masse positiv feedback. (Journalist, respondent 1, SE)

I Danmark landede #metoo således i et 'giftigt' debatklimate, der generelt er fjendtligt over for både aktivisme og journalistik om emner relateret til køn og ligestilling. Efterhånden som #metoo blev en del af denne bredere samtale, blev både den offentlige debat og mediedækningen af #metoo præget af en kritisk nyhedsramme, som afspejlede postfeministiske idéer om bevægelsen som unødvendig/redundant, hvilket hurtigt var med til at lukke samtalen ned:

Det var som at prøve at få en debat i gang, og så bang [slår i bordet] bliver den lukket helt ned igen. Det var ret overraskende – eller måske blev jeg ikke overrasket, fordi jeg kender Danmark. Men igen, vi kom aldrig nogensinde i gang, det skete bare aldrig, fordi ingen turde. (Respondent 8, DK/SE)

Dette "ekstremt fordømmende og latterliggørende debatklime" (journalist, respondent 18, DK) påvirker, hvorvidt og hvordan journalister skriver om emner relateret til ligestilling mellem kønnene. Som en journalist beskriver det, betyder det, at sådanne emner bliver dækket mindre: "Det er ikke så meget det, at det er et blindt punkt, men snarere modvillighed mod overhovedet at dække disse emner journalistisk" (journalist, respondent 16, DK). Den overvejende negative eller de-legitimerende vinkel i rapporteringen betød, at man i Danmark var en del af en majoritet, et større fællesskab, hvis man som journalist var skeptisk eller kritisk over for #metoo. Respondenterne påpeger, at debatten er hård i Danmark, og at man som kvindelig journalist skal passe på ikke at blive opfattet som "en kvinde med en sag" (journalist, respondent 16, DK) og generelt "skal passe på ikke at blive sat i bås og dømt ude" (journalist, respondent 18, DK), hvilket betyder, at journalister konstant skal afveje vinkler og emner, når køn skal dækkes. I Sverige var det modsatte tilfældet, og dem, som rejste kritiske spørgsmål om presseetik, juridiske problemstillinger og manglen på en fair retsproces i mange af de historier, der blev trykt i de første måneder, var i mindretal og følte sig isolerede og stigmatiserede. For eksempel beskriver denne respondent, hvordan hun følte sig "alene i hele Sverige" og oplevede en følelse af ikke bare ekskludering fra fællesskabet, men også skam, idet hun offentligt modsatte sig navngivningen af konkrete mænd og initierede en national diskussion om alvorlige overtrædelser af den presseetiske etikette:

Det var næsten, som om jeg skammede mig (sukker) ... indimellem ... og det gør jeg vel stadig den dag i dag. Følelsen af skam. At jeg ikke blev en del af det fællesskab. Et fællesskab, som jeg, med mine feministiske værdier og mit socialistiske verdenssyn, faktisk står for. Jeg går ind for ligestilling mellem alle kvinder og mænd, det er der overhovedet ingen tvivl om. Men jeg blev ikke en del af den bevægelse. Og det kan jeg næsten skamme mig over. At jeg blev nødt til ... at jeg virkelig blev nødt til at stikke næsen frem på den

måde, og at jeg skrev, som jeg gjorde. At jeg ikke blev en af 'alle kvinder'. (Redaktør, respondent 13, SE)

Således er der afgørende forskelle mellem respondenternes erfaringer med og bekymringer for at deltage i debatten, som delvist virker til at handle om, hvornår, hvordan og hvad det betød at føle sig som en del af et større (nationalt) fællesskab eller at afvige fra normen i det fællesskab i henholdsvis Danmark og Sverige. Endvidere lader den personlige pris, journalisterne betalte for at engagere sig i emnet, til at være højere for danske journalister, som agerede i et minoritetsmiljø, hvilket forstærkede den objektive, passive reporters rolle. I Sverige forholdt det sig anderledes. Her åbnede den generelt støttende og højstemte atmosfære omkring bevægelsen i den brede offentlighed og på redaktionerne muligheder for at indtage en mere aktiv og deliberativ rolle. Det betød imidlertid også, at hvis du som journalist i Sverige i de tidlige faser af bevægelsen gav udtryk for bekymring for brud på objektivitetsnormer og presseetik eller kritiserede kolleger for at udviske grænsen mellem holdnings- og nyhedsjournalistik, kunne du opleve at blive stemplet som antifeministisk og få en følelse af at blive udelukket fra det større fællesskab.

Konklusion

Det faktum, at #metoo-bevægelsen blev født, mobiliseret og udviklede sig på de sociale medier, satte også redaktionerne under en ny form for pres. Nyhedsorganisationerne følte et pres for at 'følge med' de sociale medier og være de første, der bragte en historie. Når de sociale medier og internationale nyhedsmedier navngav personer, der anklagedes for seksuel chikane eller seksuelle overgreb, hvorfor skulle de nationale medier så afholde sig fra det? Når en person allerede er anklaget for sexismen eller lignende på sociale medier, hvordan bør man så dække det journalistisk? Sagen med 'Kulturprofilen' i Sverige pustede nyt liv i debatten om, hvordan man definerer en offentlig personlighed, og rejste spørgsmål om, hvem der kan betegnes som magthavere, og hvad der kan betegnes som journalistik i offentlighedens tjeneste og interesse?

Af vores analyse kan vi se, hvordan konventionelle sandheder om disse emner er blevet destabiliseret og genforhandlet under og

i perioden efter #metoo. Vores analyser af forhandlinger af roller og særligt journalisters perspektiver på deres egen rolle og deres medias rolle kaster lys på, hvordan normer om objektivitet, repræsentativitet og journalistikkens samfundsrolle og ansvar er under konstant forhandling og genforhandling. Vi har set, at fraværet af etiske regler og objektivitetsidealer på sociale medier blandt almindelige brugere eller Instagram-kendisser i Danmark forstærkede de etablerede mediers krav om at slå ring om den objektive journalistik og indtage en mere passiv rolle som *hyrdehund*, mens *redningshunden* og til dels også *jagthunden* var særligt kendetegnende for billedet i Sverige. I Sverige oplevede journalisterne et pres for at indtage en mere aktiv rolle, både inde fra selve branchen med mobiliseringen omkring #deadline, men også ude fra, fra NGO'er og aktivistmiljøet, som håbede, at de etablerede nyhedsmedier på den ene eller anden måde ville gå aktivt ind i sagen ved at opfordre til handling og endda udpege skyldige og samtidig pege på løsninger på både kort og lang sigt.

Så blev journalister, som dækkede #metoo, aktivister, som kritikere i kølvandet på efteråret 2017 har påstået? Ja, til en vis grad, og ja, med visse faglige konsekvenser og personlige omkostninger. Vores studie har vist, at det at indtage en aktiv rolle og gå væk fra idéen om repræsentativitet ved at tilkendegive egne holdninger – med andre ord at stikke næsen frem – også betyder, at man træder ud af de velkendte objektivitetsritualer. Dette førte både til, at de enkelte journalister retrospektivt stillede spørgsmålstegn ved, om det var det værd, og affødte desuden i Sverige diskussioner om, hvorvidt medierne 'gik for langt', samt beskyldninger mod journalister som samlet stand for at overskride deres beføjelser og bevæge sig over i aktivisternes rækker.

Dækningen af #metoo bør ses i sammenhæng med en mere generel udvikling i journalistik henimod nye former for 'aktiv journalistik', hvor reportere eksplicit forsøger at "hjælpe det politiske samfund med ikke bare at lære om, men at handle på sine problemer" (Rosen 1999 i Bro, 2008: 312). I sin diskussion af journalistik som aktivisme afsøger Vine (2017) behovet for en ny terminologi til at beskrive den type undersøgende journalistik, som kan praktiseres i NGO'er, i dette specifikke tilfælde, når en journalist begynder at arbejde for eksempelvis en miljøorganisation. Hun argumenterer for, at holdningsjournalistik med strenge etiske retningslinjer, produceret internt i

eller i samarbejde med en NGO eller en lobbyorganisation med en bestemt dagsorden, kan tjene offentlighedens interesser mere effektivt end som en del af en fragmenteret mainstreamjournalistik, som ej heller er 'objektiv', men blot kompromitteret af en mindre åbenlys forudindtagethed (Vine, 2017). I svensk kontekst blev lignende argumenter fremført af nogle respondenter, for hvem gængse redaktionelle metoder ikke virkede tilstrækkelige, problemets omfang taget i betragtning. Målet helligede midlet, så at sige.

Vi har endvidere set, hvordan den overordnede debatkultur i et land har betydning for disse normative forhandlinger og for, hvorvidt man føler sig inkluderet eller ekskluderet af det professionelle fællesskab. At blive 'aktivistisk' som journalist er dermed ikke blot et spørgsmål om personligt at orientere sig i retning af en ny rolle, det er også et spørgsmål om den rolle, mainstreamnyhedsmedierne har i relation til bredere og mere strukturelle forhold. I forbindelse med #metoo blev journalistikkens normative grænseflader sat i bevægelse, og velkendte diskussioner om journalistikkens rolle i samfundet aktualiseredes i relation til spørgsmål om den måde, hvorpå sexchikane, seksuelle overgreb, vold mod og voldtægt af kvinder bliver dækket i medierne, og i sidste ende om og i så fald, hvordan journalistik skal være med til at bidrage til samfundsmæssige holdningsændringer og forandringer af status quo. På hver sin side af Øresund kæmpede journalister, individuelt og som kollektiv, med de faglige og personlige udfordringer og problemstillinger, som #metoo indebærer. I ingen af landene var mediernes håndtering af #metoo uproblematisk eller uden konsekvenser. Eller som denne respondent, som vi lader få det sidste ord, udtrykker det:

Hvis de i Sverige er endt i en grøft, som hedder politisk aktivisme i forhold til #metoo, så er vi i Danmark endt et sted, hvor vi ikke tager det alvorligt, og du bliver latterliggjort, hvis du bare så meget som vil behandle det journalistisk. Det må da for helvede være muligt at mødes et sted på midten. (Journalist, respondent 18, DK).

NOTER

- ¹ Når vi forholder os til forskellene i mediekulturerne i Danmark og Sverige, knytter vi an til en tværkulturel tilgang til studiet af mediekulturer som foreslået af Couldry og Hepp i deres kritik af 'essentialist container

thinking' i moderne komparativ medieforskning. Dette medfører en forståelse af mediekulturer som ikke tilknyttede et specifikt nationalt territorium eller som fuldstændig aterritorialiserede, men som en art specifik – omend ofte udvisket – kulturel 'thickening or translocal processes of the articulation of meaning' (Hepp & Couldry, 2009). Snarere end at analysere essentielle egenskaber for dansk eller svensk kultur forsøger en sådan tilgang til mediekulturer at tage højde for specificiteten af sådanne fortætninger og de komplekse indbyrdes relationer mellem dem.

- 2 I en svensk kontekst er 'Gula båtarna-kampagnen' – et samarbejde mellem selskabet Schibsted og den svenske NGO 'Sea Rescue Society' under flygtningekrisen i 2015-16 – et eksempel på en sådan handlingsorienteret og problemløsende journalistik. Gula båtarna-kampagnen, som blandt andet involverede avisen Aftonbladet, vakte debat, fordi de involverede journalister aktivt deltog i redningsaktioner på Middelhavet på måder, som grundlæggende udfordrede idéen om journalisten som 'upartisk' iagttagere.
- 3 Når respondenterne nedenfor refererer til 'at tage knytblusen [Pussy Bow blouse] på og følge med flokken', hentyder hun til de offentlige protester mod afsættelsen af Det Svenske Akademi's permanente sekretær, Sara Danius. Knytblusen, som Danius ofte havde på – også den dag, hun trådte tilbage – blev i Sverige et symbol på en landsdækkende protest og en måde at vise sin støtte til Danius på, som mange mente var blevet 'ofret' uretmæssigt af (mandlige) medlemmer af Akademiet. I ugerne efter afsløringen af skandalen i Det Svenske Akademi, som blev uløseligt forbundet med #metoo, lagde både nyhedsværter, fremtrædende journalister, politikere og kendte aktivister billeder af sig selv iført knytbluser på de sociale medier, og nogle gik på gaden som en del af de protestbegivenheder, der blev organiseret i Stockholm og andre storbyer.

REFERENCER

- Aitamurto, T., & Varma, A. (2018). The Constructive Role of Journalism: Contentious Metadiscourse on Constructive Journalism and Solutions Journalism. *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1473041>
- Askanius, T., & Møller Hartley, J. (2019). Framing Gender Justice: A Comparative Analysis of the Media Coverage of #Metoo in Denmark and Sweden. *Nordicom Review*, 40(2), 19-36. <https://doi.org/10.2478/nor-2019-0022>

- Bergqvist, C., Borchorst, A., Christensen, A. D., Ramstedt-Silen, V., Raauhand, C., & Styrkasdóttir, A. (1999). *Equal Democracies? Gender and Politics in the Nordic Countries*. Scandinavian University Press.
- Birgersson, S. (2015). *Det som förloras utåt ska vinnas inåt – Danmark från Kierkegaard till Kjærsgaard*. Liberal Idédebatt/Bertil Ohlin Förlag.
- Bro, P. (2006). Nye roller i redaktionslokalerne – Hvad danske journalister gør og bør. *Journalistica*, 1, 63–79. <https://doi.org/10.7146/journalistica.v1i1.1782>
- Bro, P. (2008). Normative Navigation in the News Media. *Journalism*, 9(3), 309–329. <https://doi.org/10.1177/1464884909344479>
- Dahl, U., Liljeström, M., & Manns, U. (2016). *The Geopolitics of Nordic and Russian Gender Research 1975-2005*. Södertörn University.
- Dahlerup, D. (2004). Er ligestilling opnået? Ligestillingdebattens forskellighed i Danmark og Sverige. In A. Borchost (Ed.), *Kønsmagt under forandring* (pp. 226–246). Hans Reitzels Forlag.
- Dahlerup, D. (2011). När svenska partier blev ‘feminister’: om skillnader i dansk och svensk jämställdhetsdebatt. In L. Freidenvall & M. Jansson (Eds.), *Politik och kritik: en feministisk guide till statsvetenskap [Politics and critique: a feminist guide to political science]* (pp. 193–212.). Studentlitteratur.
- Dahlerup, D. (2018). Gender Equality as a Closed Case: A Survey among the Members of the 2015 Danish Parliament. *Scandinavian Political Studies*, 41(2), 188–209. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12116>
- Donsbach, W., & Patterson, T. E. (2004). Political News Journalists: Partisanship, Professionalism, and Political Roles in Five Countries. In *Comparing Political Communication: Theories, Cases, and Challenges*. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511606991.012>
- Frey, E. (2017). Objectivity – An Ideal or a Misunderstanding? In E. Frey, M. Rhaman, & E. B. Hamida (Eds.), *Negotiating Journalism* (pp. 41–53). Nordicom.
- From, U., & Nørgaard Kristensen, N. (2018). Rethinking Constructive Journalism by Means of Service Journalism. *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1470475>
- Hanitzsch, T. (2011). Populist Disseminators, Detached Watchdogs, Critical Change Agents and Opportunist Facilitators: Professional Milieus, the Journalistic Field and Autonomy in 18 Countries. *International Communication Gazette*. <https://doi.org/10.1177/1748048511412279>
- Hepp, A., & Couldry, N. (2009). What Should Comparative Media Research be Comparing? Towards a Transcultural Approach to “Media Cultures.” In D. K. Thussu (Ed.), *Internationalizing media studies* (pp. 32–48). Routledge.

- Hermans, L., & Drok, N. (2018). Placing Constructive Journalism in Context. *Journalism Practice*. <https://doi.org/10.1080/17512786.2018.1470900>
- Liinason, M. (2018a). Borders and Belongings in Nordic Feminisms and Beyond. *Gender, Place and Culture*, 25(7), 1041–1056. <https://doi.org/10.1080/0966369X.2018.1461076>
- Liinason, M. (2018b). *Equality Struggles. Women's Movements, Neoliberal Markets and State Political Agendas in Scandinavia*. Routledge.
- Melby, K., Carlsson, C., & Ravn, A.-B. (2009). *Gender Equality and Welfare Politics in Scandinavia: The Limits of Political Ambition?* Policy Press.
- Mellado, C. (2015). Professional Roles in News Content. *Journalism Studies*, 16(4), 596–614. <https://doi.org/10.1080/1461670x.2014.922276>
- Mellado, C., Hellmueller, L., & Donsbach, W. (2016). *Journalistic Role Performance Concepts, Contexts, and Methods*. Routledge.
- Møller Hartley, J. (2011). *Radikalisering af kampzonen: en analyse af netjournalistisk praksis og selvforståelse i spændingsfeltet mellem idealer og publikum*. Roskilde Universitet.
- Olsson, P. (2017). *Rescue or report? The ethical and editorial dilemmas of crisis journalism*. The London School of Economics and Political Science.
- Patterson, T.E., & Donsbach, W. (1996). News Decisions: Journalists as Partisan Actors. *Political Communication*, 3, 455–468. <https://doi.org/10.1080/10584609.1996.9963131>
- Reba Weise, E. (1990). Feminism in Scandinavia. Patriarchal Stronghold? Off Our Backs. *A Women's Newsjournal*, 20(3), 5–7. <https://doi.org/https://www.jstor.org/stable/25797236>
- Skovsgaard, M., Albæk, E., Bro, P., & de Vreese, C. (2013). A Reality Check: How Journalists' Role Perceptions Impact their Implementation of the Objectivity Norm. *Journalism*, 14(1), 22–42. <https://doi.org/10.1177/1464884912442286>
- Skovsgaard, M., Albæk, E., Bro, P., & de Vreese, C. (2012). Media Professionals or Organizational Marionettes? Professional Values and Constraints of Danish Journalists. In D. H. Weaver & L. Willnat (Eds.), *The Global Journalist in the 21st Century*. Routledge.
- Vine, P. (2017). When is a Journalist not a Journalist? Negotiating a New Form of Advocacy Journalism withing the Environmental Movement. *Pacific Journalism Review*, 23(1), 43–54.
- Wiik, J. (2014). Towards the Liberal Model: The professional Identity of Swedish Journalists. *Journalism Practice*, 8(5), 660–669. <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.883112>

JANNIE MØLLER HARTLEY

Lektor

Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab

Roskilde Universitet

Kommunikationsvej 1, 4000 Roskilde, Danmark

jath@ruc.dk

TINA ASKANIUS

Universitetslektor

Institutionen for kunst, kultur og kommunikation (K3)

Malmö Universitet

Östra Varvsgatan 11A, 211 19 Malmö, Sverige

tina.askanius@mau.se

Medier, medicin og medikalisering

Danske avisers dækning af debatten om kolesterolsænkende medicin

MAJA KLAUSEN

Syddansk Universitet

CHRISTA LYKKE CHRISTENSEN

Københavns Universitet

Abstract

Siden 2000 er receptpligtig kolesterolsænkende medicin, også kaldet statiner, blevet stadig mere almindeligt at få udskrevet. Denne artikel er interesseret i kolesteroldebattens tilstedeværelse i medierne og overvejer, om medierne kan tilskrives en rolle for, hvordan kolesterolsænkende medicin er blevet accepteret som standardtilbud af både læger og lægfolk. På baggrund af en indholdsanalyse af kolesterol-debatten i danske, landsdækkende trykte aviser i perioden 2000-2017 peger artiklen på, at dækningen af statiner har haft avisernes opmærksomhed i hele undersøgelsesperioden med en stigning i antal artikler i periodens sidste halvdel fra 2009-2017. Analysen viser også, at aviserne *B.T.* og *Ekstra Bladet* har stået for hovedparten af dækningen fra 2009-2017, samt at et flertal af artikler formidlede en positiv holdning til statiner. Såvel tilstedeværelsen som fraværet af en sådan mediedebat kan have betydning for folks holdning og adfærd i forhold til risikoen for lidelsen forhøjet kolesterol, og debatten kan potentielt bidrage til tendensen mod 'medikalisering', dvs. medicinsk intervention ved risiko for sygdom.

NØGLEORD

Sundhed, kolesterol, aviser, indholdsanalyse, mediedebat, medicalisering

Introduktion

Medierne spiller en vigtig rolle for, at den almindelige borger får viden om sundhed og sygdom. Flere studier viser, at også læger og andre sundhedsprofessionelle, forskere og politikere får en stor del af deres viden om sundhed fra medierne (Nelkin, 1995; Levi, 2001; Seale, 2004). Formidling af nyheder om sundhed kan have vidtrækkende konsekvenser for både den enkelte borger, der måske foranlediges til at opsøge sin læge, for den sundhedsforskning, der støttes og gennemføres, og for den generelle sundhedspolitik, der føres. Desuden er, som Stryker (2002: 519) understreger, nyheder om sundhed med til at "definere kulturelle attituder i forhold til sundhed, hvilket i sidste ende påvirker den sundhedsrelaterede adfærd".

Alt dette peger på, hvor centralt det er, både *at* medierne bringer spørgsmål om sundhed på dagsordenen, og *hvordan* de gør det. Sundhedsmæssige problemstillinger udgør i dag et populært stofområde, der vurderes som attraktivt for og af mediebrugere over en bred kam. Sundhedssektioner og livsstilstillæg er blevet en fast del af mange aviser, flere tv-programmer ugentligt beskæftiger sig med sundhed, magasiner og ugeblade er fyldte med konkrete sundhedstips til fremme af den personlige sundhed, og, ikke mindst, er sundhed et emne, der fylder på internettet, på diverse sundhedsportaler, sociale medier og blogs. Sundhed kan opleves som allestedsnærværende, og "Al den information har ikke blot indflydelse på opmærksomhed, holdninger og intentioner, men kan også bidrage til forandringer i adfærd, brug af sundhedstilbud, lægelig praksis og sundhedspolitik" (Nelkin, 1995: 14).

Sundhed er i dag et bredt begreb, der sættes i relation til mange forhold. Det sunde liv er, som Lene Otto har formuleret det, "grænseløst. [...] Sundhed er dermed blevet identisk med 'det gode liv' og derfor *et mål i sig selv*" (1997: 193). En sådan udvikling betegnede Crawford i 1980 som 'healthism' (sundhedisme), der, som han formulerede det, "ophøjer sundhed til en superværdi og til en metafor

for alt det, der er godt i livet” (1980: 365). Sundhed forstås derfor ikke udelukkende som en modsætning til sygdom; at være sund er ikke nødvendigvis et spørgsmål om at være rask, for man kan udmærket være rask uden nødvendigvis at være sund. Sundhed dækker snarere over selve den mentale og fysiske aktivitet, der er forbundet med at blive sund, hvorfor sundhed i høj grad kan defineres som et spørgsmål om at ville og at kunne forbedre sin individuelle livsstil (Lupton & Chapman, 1995; Lewis, 2008; Lykke Christensen, 2013). I en sådan senmoderne sundhedsforståelse er der dels tale om en forestilling om, at man kan *vælge* at blive sund(ere), dels er det underforstået, at man aldrig er sund nok. Sundhedsbevidstheden er derfor tæt knyttet til en risikobevidsthed.

Et sådant tæt forhold mellem sundhed og risiko er relevant for forståelsen af den mediedebat, som denne artikel skal beskæftige sig med. Debatten handler om både forskeres, lægers og lægmands uenigheder om, hvorvidt *risikoen* for forhøjet kolesterol i blodet skal forebygges medicinsk – med de såkaldte statiner – eller imødegås på andre måder, fx ved individuelle livsstilsændringer. Inden for den seneste 20-årige periode er der, som Lau m.fl. (2018: 19) redegør for, blevet skabt konsensus blandt lægelige eksperter om, at forebyggelse af hjertekarsygdomme primært skal ske ved at sænke kolesterolniveauet. Denne forebyggelsespraksis er blevet mulig rent teknologisk, og den bakkes op af den førte sundhedspolitik og de liberaliserede tilskudsregler for kolesterolsænkende medicin. På trods af uenigheder eksperterne imellem, hvad angår det forsvarlige i at udskrive denne medicin som forebyggende indsats over for ellers raske personer, er kolesterolsænkende medicin ikke desto mindre blevet standard i dansk lægepraksis.

Denne artikel er interesseret i kolesteroldebattens tilstedeværelse i medierne og overvejer, om medierne kan tilskrives en rolle for, hvordan kolesterolsænkende medicin er blevet accepteret som standardtilbud af både læger og lægfolk. Eksempelvis argumenterer Nielsen og Nordestgaard (2016) for, at danske mediers negative nyheder om statiner i perioden 1995-2010 havde en negativ indflydelse på statinbrugere, for så vidt at mange brugere holdt op med at tage medicinen med, ifølge deres undersøgelse, øget sygdom til følge. Man kan på den baggrund antage, at såvel tilstedeværelsen som fraværet af en mediedækning kan have betydning for folks holdning og adfærd i forhold til den pågældende lidelse.

Vi har valgt at undersøge, hvor meget emnet *kolesterolsænkende medicin* har fyldt i trykte danske aviser i perioden fra 2000 til 2017, om emnet har været dækket, og hvordan evt. uenigheder er blevet præsenteret. Og vi har undersøgt, om der har været tale om en negativ, en positiv eller evt. en neutral dækning af emnet. Resultaterne kan være med til at danne grundlag for en realistisk vurdering af mediedækningens mulige påvirkning af nuværende såvel som fremtidige statinbrugere, af læger og andre sundhedsprofessionelle.

Medicin eller ej?

Uenighederne omkring forebyggelse af forhøjet kolesterol i blodet er vigtige, da de har betydning for mange mennesker, eftersom uenighederne drejer sig om risici. I Danmark ordineres i dag statiner til godt 620.000 mennesker, hvilket svarer til ca. 11 % af den danske befolkning eller til 21 % af alle voksne over 40 år (Sundhedsdatastyrelsen, 2017; Lau m.fl., 2018; Lykke Christensen m.fl., 2016). 45 % er i sekundær behandling, hvilket betyder, at de tager statiner til reduktion af kolesterol i blodet som behandling for en allerede diagnosticeret hjertekarsygdom. 55 % tager derimod statiner som primær forebyggelse, dvs. de er raske personer, der tager medicinen for at forebygge risikoen for en evt. fremtidig hjertekarsygdom.

Trods det store antal statinbrugere er der fortsat uenighed blandt forskerne om, hvorvidt medicinen bør tilbydes som primær forebyggelse (se Aronowitz, 2015; Greene, 2007). Man er enige om, at behandling med statiner har en gunstig effekt på behandling af allerede konstateret hjertekarsygdom. Uenigheden angår, hvorvidt statiner har en gunstig effekt på raske personer og bør tilbydes som standard primær forebyggelse. Uenighederne kan betragtes som et eksempel på, hvordan to fremherskende måder at forholde sig til sundhed på i dag fletter sig komplekst ind i hinanden, nemlig ved på den ene side tendensen til sundhedisme med det enkelte individs eget ansvar for at være aktivt forebyggende i forhold til egen sundhed og på den anden side ved tendensen til medikalisering (Conrad, 2007), altså det forhold, at et ikke-medicinsk problem/en risiko betragtes som potentiel sygdom og følgelig defineres i medicinske termer og behandles med medicinsk intervention.

Medier og kolesterolsænkende medicin

Flere internationale undersøgelser har peget på, at medier kan udgøre en udslagsgivende faktor i befolkningens holdning og adfærd i forhold til problematikken: statiner eller ej. Matthews m.fl. (2016) fandt således, at en udbredt mediedækning af debatten om statiner og bivirkninger i England i 2013-14 affødte en skepsis, der førte til, at mange statinbrugere for en periode holdt op med at tage medicinen. Tilsvarende har andre studier vist, at mediedækningen af statiner og bivirkninger har resulteret i en stigning i antallet af statinbrugere, der overvejer at stoppe med og er stoppet med brugen af statiner (Schaffer m.fl., 2015; Kocas m.fl., 2015). En dansk undersøgelse har vist, at statinbrugere, der for nylig er begyndt at tage statiner, er mindre tilbøjelige til at indløse deres anden recept, hvis der har været negative statinrelaterede mediehistorier i perioden umiddelbart efter, de har påbegyndt den medicinske behandling (Nielsen & Nordestgaard, 2016). Ligeledes konkluderer Kriegbaum m.fl. (2017), at en dansk avisartikel i 2008, der omhandlede negative bivirkninger af statiner, resulterede i, at et øget antal, fortrinsvis nye statinbrugere, efterfølgende afbrød deres forebyggende behandling med statiner. En anden dansk undersøgelse har set på dækningen af kolesterolsænkende medicin i to danske aviser og to ugebladsmagasiner i perioden 2011-14 (Liisberg, 2018). Den konkluderer, at disse medier i mange tilfælde baserer sig på lægelige eksperter, der er positive fortalere for medicinsk forebyggelse af forhøjet kolesterol i blodet, hvorfor fremstillingen i netop disse medier i overvejende grad har tendens til at være positiv over for brugen af medicin (ibid.: 143ff).

Mediernes fremstilling af lidelsen og dens forebyggelses- og behandlingsformer kan med andre ord have en vis betydning for mediebrugerne. Når vi i nærværende undersøgelse beskæftiger os specifikt med avisers dækning af disse forhold, lægger vi os op ad teorien om mediernes dagsordensættende funktion (McCombs & Shaw, 1972), der peger på mediernes mulighed for at henlede opmærksomheden på særlige emner, øge interessen for disse og dermed medvirke til, at disse emner fremstår som særligt eller mere vigtige end andre. Medierne er imidlertid ikke kun neutrale kanaler for, hvilke emner der sættes på dagsordenen. Undersøgelsen er derfor også inspireret af en framing-teoretisk tilgang, hvor framing, iflg. Entman (2015: 116), involverer en udvælgelse og fremhævnning af nogle aspekter af

en given sag frem for andre og dermed kan være med til at fremme en bestemt forståelse af sagen. Der vil ofte være tale om, at en sag gives en bestemt journalistisk vinkling, der øver indflydelse på, hvordan indholdet italesættes og dermed kan tillægges en bestemt betydning. Således kan vinklingen af stofområdet i udgangspunktet betyde, at der fx fremmes en positiv eller negativ holdning til emnet.

Metode

I det følgende præsenteres resultaterne af undersøgelsen af de landsdækkende, trykte danske avisers dækning af kolesterolsænkende medicin/statiner i perioden 2000-2017. Til brug for denne afdækning har vi foretaget en kvantitativ indholdsanalyse af artikler om statiner bragt i disse aviser i den udvalgte periode. At undersøgelsen fokuserer på perioden 2000 til 2017, beror på, at statiner i denne årrække er gået fra at være en kontroversiel og forholdsvis sjælden behandlingsform til at udgøre den rutinemæssige behandling og forebyggelse af forhøjet kolesterol (Lau m.fl., 2018). Således var 66.000 danske mænd og kvinder i behandling i 2000 mod 626.000 i 2016 (<https://lifestat.ku.dk/livet-paa-statiner-web.pdf> s. 11) Tilsvarende er, som vi senere vil vise, også mediernes interesse for at bringe nyheds- og livsstilsstof om statiner steget i perioden.

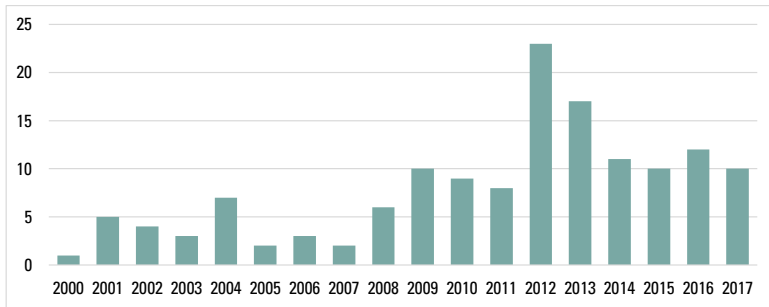
Til vores analyse har vi udvalgt følgende landsdækkende danske aviser: *Berlingske Tidende*, *B.T.*, *Børsen*, *Ekstra Bladet*, *Information*, *Jyllands-Posten*, *Kristeligt Dagblad*, *Politiken*, *Søndagsavisen* og *Weekendavisen*. Disse aviser er valgt i kraft af at være landsdækkende, idet vi ønsker at fokusere på præsentationen af statiner på et nationalt niveau. Vi vurderer endvidere, at de landsdækkende aviser udgør en væsentlig arena for debatten om statiner i Danmark, selvom fx lokalaviser og gratisaviser også undertiden beskæftiger sig med emnet. Analysen beskæftiger sig med den trykte presses dækning og inkluderer altså ikke avisernes webudgaver. Dette snit er først og fremmest foretaget af afgrænsningshensyn. Desuden er statiner og kolesterol emner, der har særlig relevans for folk over 50 år, hvilke også udgør den gruppe i befolkningen, som stadig i videst omfang holder fast ved læsning af trykte aviser (Kulturstyrelsen, 2018). Vi kan derfor ikke konkludere noget om dækningen på avisernes websider, hvilket må ske i anden sammenhæng. Vi er naturligvis også bevidste

om, at både nyheds- og aktualitetsstof og holdningsprægede debatter om statiner i løbet af den undersøgte periode har været stigende på internettets forskellige medieplatforme, men dette er ikke genstand for undersøgelsen.

Sampling

Analysen af de danske dagblades artikler om statiner gør gennem søgeordssampling brug af databasen *Infomedia*. For at holde fokus på artikler, der fokuserer på statiner og ikke blot på fx "kolesterol", laver vi en "relevanssampling" (Krippendorff, 2004: 119-120). Samplingmaterialet består dermed af artikler, hvor ordene "statiner" og/eller "kolesterolsenk*" indgår i enten rubrik, manchete eller brødtekst. Herved indsamles også artikler, der omtaler statiner som eksempelvis et "kolesterolsenkende middel" eller "kolesterolsenkende pille", mens artikler med fokus på "forhøjet kolesterol" frasorteres. Søgningen på baggrund af de udvalgte relevanskriterier gav på *Infomedia* et sample på 204 artikler i alt. Vi undersøgte endvidere, om søgninger på andre ord, eksempelvis "kolesterolmedicin" eller "kolesterolpille", fandt frem til andre for vores undersøgelse relevante artikler, hvilket viste sig ikke at være tilfældet. Ved nærlæsning af de 204 artikler blev 61 artikler sorteret fra. Et eksempel på en frasorteret artikel har overskriften: "Hvidløgsmedicin mod forhøjet kolesterol" (23.08.08, *Politiken*). Her nævnes "kolesterolsenkende" ikke i forbindelse med statiner, men i forbindelse med en diskussion af hvidløgs potentielt kolesterolsenkende effekter. Efter gennemlæsning af de 204 artikler endte vi derfor med et sample på 143 artikler i perioden 2000-2017 (figur 1). 143 artikler kan umiddelbart lyde lavt, da der er tale om en periode på 17 år. Havde vi øget antallet af søgeord, havde vi fået langt flere artikler, hvilket fx Liisberg (2018) demonstrerer i sin undersøgelse, der tilmed dækker en langt kortere periode. Imidlertid er det her vigtigt at holde sig for øje, dels at de artikler, der er repræsenteret i vores datamateriale, specifikt sætter fokus på statiner – og fx ikke på forhøjet kolesterol i almindelighed – dels at statiner er et receptpligtigt lægemiddel, der primært ordineres til den del af befolkningen, der er over 50 år; statinproblematikken må antages i mindre grad at interessere eller vedrøre danskerne generelt. Vi vurderer derfor, at statindebatten er blevet givet en vis spalteplass til trods for, at primært tidligere, nuværende og/eller potentielle statinbrugere må

antages at udgøre størstedelen af interesserede læsere af sådanne artikler.

Figur 1: Antal artikler om statiner i danske aviser (trykte).

Ser vi på fordelingen af artikler over den syttenårige periode, er det væsentligt, at 110 ud af de 143, altså over 2/3 af artiklerne, ligger i periodens sidste halvdel (2009-2017), og desuden, at næsten 1/3 af alle artikler i undersøgelsesperioden falder inden for en 2-årig periode, nemlig i 2012 og 2013. Dette er måske ikke i sig selv bemærkelsesværdigt, da medierne over en bred kam efter årtusindskiftet generelt øger deres fokus på sundhed, fx i et øget antal tv-programmer, blade og magasiner om sundhed, og ikke mindst bliver internettet for alvor et sted for formidling af emner, der vedrører sundhed. I samme periode ses endvidere en stigning i brug af statiner (Lykke Christensen m.fl., 2016), men denne undersøgelse kan ikke konkludere, at der nødvendigvis er en sammenhæng mellem denne stigning og en øget medieopmærksomhed på sundhed generelt.

Kodning

Kodemanualen består af 12 kategorier. Alle 143 artikler er blevet gennemlæst, og kodningen af dem er indtastet i Excel. For at minimere subjektive bias i analysen blev samlet kodet af to kodere. Graden af overensstemmelse blev ikke testet på hele materialet, men på de to 'peak-år' 2012 og 2013 og udregnet ved brug af Scott's π (se Eskjær & Helles, 2015: 78-82). Ud af de 12 kategorier, som udgør kodemanualen, beskæftiger ni af kategorierne sig med det manifesterede indhold og tre med det latente. De ni kategorier, der afdækker manifest indhold, er følgende: Løbenummer, Dato, Journalist, Rubrik, Medie,

Længde, Placering, Formidlingsmæssige kendetegn samt Kilde. Den første kategori, "Løbenummer", sikrer en entydig reference til artiklerne i *Infomedia*. Kodningen af dato giver et overblik over, hvornår på året samt i hvilke år artikler om statiner er blevet bragt. Kodningen af, hvilke journalister der står bag produktionen af artiklerne, giver mulighed for at undersøge, om der er spredning i, hvem der skriver om emnet, eller om de samme journalister står bag et flertal af artiklerne. Kodning af journalisten bag artiklen samt kodning for ordlyden af rubrikken er blevet foretaget med henblik på senere brug i kvalitative analyser og vil derfor ikke blive behandlet i denne undersøgelse. Gennem kategorien "Medie" kan vi kortlægge, hvilke aviser og hvor hyppigt de forskellige aviser har bragt artikler om statiner og kolesterolsænkende medicin. Under kategorien "Medie" indgik som udgangspunkt 10 variable. Efter første datakørsel fremgik det, at hverken *Børsen* eller *Søndagsavisen* bringer artikler om statiner i undersøgelsesperioden, hvorfor disse to ikke figurerer i datamaterialet. Disse aviser kan i perioden have bragt artikler om kolesterol, men indgår altså ikke i vores sample grundet vores mere specifikke kodning. Her skal det nævnes, at *Børsen* på *Infomedia* kun forefindes i resumé og først fra 2006, *Søndagsavisen* findes først fra 2007, men i en større mængde lokaludgaver, og *Kristeligt Dagblad* først fra 2001. "Længde" fortæller, om der er tale om en kort notits eller eksempelvis et dobbeltsidet opslag. "Placering" indikerer, hvordan mediet redaktionelt ønsker at rammesætte stoffet: Rammesættes artiklerne eksempelvis som nyhedsstof forrest i avisen eller som livsstilsstof i et weekendtillæg? Endelig er der kodet for "Formidlingsmæssige kendetegn" (foto, tegning, grafik og/eller faktabokse) samt "Kilder", hvor førstnævnte viser, om redaktionen har tillagt artiklen en vis betydning ved fx at forsyne den med illustrationer af forskellig slags, og hvor sidstnævnte peger på, hvilke kilder (eksempelvis "forsker" eller "organisation") journalisten er gået til.

De sidste tre kodningskategorier afdækker latent indhold i artiklerne. De er: "Genre", "Holdning" og "Tema". Det latente indhold har været væsentligt at inkludere i kodningen, da disse kategorier giver os mulighed for at se nærmere på, *hvordan* dækningen af dette område har været, og ikke blot, hvor stor dækningen har været. Ved at kode for latent indhold får vi mulighed for at vurdere, hvorvidt der er tale om en særlig vinkling af indholdet, og om der dermed lægges op til en bestemt forståelse af det. Kategorien "Genre" angiver,

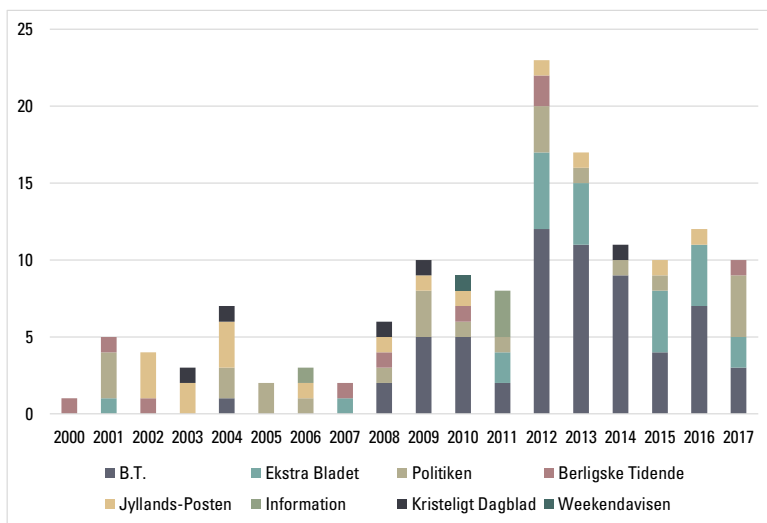
hvilken journalistisk genre artiklen kan klassificeres som. Det kan fx være nyttigt at have et overblik over, om der for eksempel er mange nyhedsartikler, interviews eller meget opinionsstof i dækningen af emnet, da genren kan have indflydelse på vurderingen af fx artiklens vigtighed og relevans. I kategorien "Holdning" vurderer vi, hvorvidt en artikel kan siges at viderebringe en positiv, neutral eller negativ holdning til statiner. Denne kategori sætter os i stand til at udpege potentielle bias. Endelig oprettede vi kategorien "Tema" for at skabe et overblik over fordelingen af de hovedtematikker, som efter første pilotgennemlæsning kunne konstateres var til stede i dækningen af statiner. For at kvalificere variablerne i kategorien "Tema" blev 30 tilfældigt udvalgte artikler gennemlæst, inden de mulige variable blev fastsat. Temaerne graderede vi, og en artikel blev kodet for op til tre temaer, hvor det mest dominerende tema stod først.

I det følgende præsenterer vi indholdsanalysens mest iøjnefaldende fund. I denne forbindelse fremhæves kategorierne "Dato", "Medie", "Længde", "Placering", "Formidlingsmæssige kendetegn", "Kilde", "Holdning", "Genre" og "Tema".

"Dato", "Medie" og "Længde"

Med kodekategorierne "Dato" og "Medie" kunne vi få overblik over, hvordan dækningen af artikler om statiner fordelte sig i de danske aviser i den undersøgte periode. Figur 2 viser, at statiner har haft avisernes interesse i hele undersøgelsesperioden med undtagelse af *Børsen* og *Søndagsavisen*. Desuden viser figur 2, at *Ekstra Bladet* og i særdeleshed *B.T.* i sidste halvdel af undersøgelsesperioden har stået for hovedparten af dækningen. Ydermere viser figuren, at en avis som *Politiken* har været aktiv i dækningen af statiner i stort set hele perioden (bortset fra i 2000, 2002, 2003, 2007 og 2016).

Vi vil således konkludere, at samtlige danske landsdækkende aviser med undtagelse af *Børsen* og *Søndagsavisen* har, omend i varierende omfang, bragt artikler om kolesterolsænkende medicin. Gennem den syttenårige periode har aviserne med jævne mellemrum og i visse perioder med større frekvens end i andre beskæftiget sig med statiner og problematikker relateret til kolesterolsænkende medicin. Vi vil derfor mene, at den danske dagspresse har spillet en vigtig rolle i forbindelse med at udbrede kendskab til og information om statiner samt formidle debatter knyttende sig hertil.

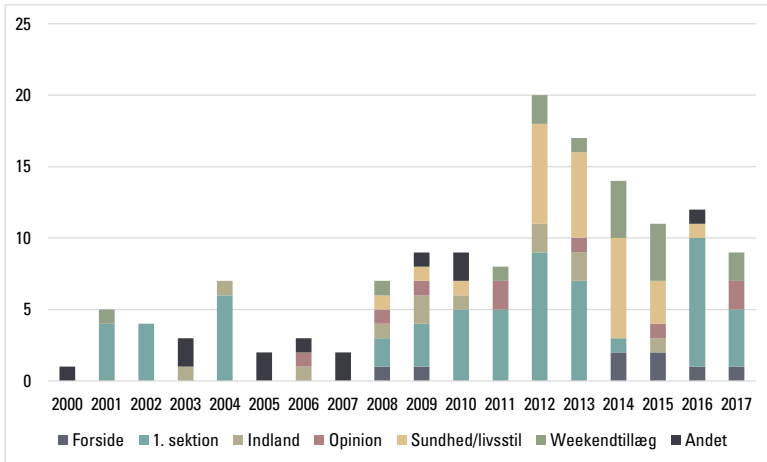
Figur 2: Antal artikler om statiner fordelt på danske aviser (trykte).

Længden på artiklerne i vores sample blev angivet jf. *Infomedias* ordoptælling. Langt størstedelen af artiklerne har en længde på mellem 300-800 ord. De korte (<200 ord) er der blot 20 af. De lange artikler (>1000 ord) er der i alt 34 af. Heraf blev 21 bragt i *B.T.*, og de resterende 13 fordelte sig jævnt mellem de øvrige aviser med tre i hhv. *Information* og *Ekstra Bladet* og to i hhv. *Politiken* og *Weekendavisen*. Opsummerende kan vi på baggrund af kodningen for længde pege på, at hovedparten af artiklerne (i alt 89) altså har en længde, der rækker ud over den korte notits, og dermed har potentiale til at beskæftige sig med emnet statiner gennem analyse og/eller debat.

“Placering”

Placeringen i aviserne af artikler om statiner er interessant i sig selv, da den fortæller noget om det specifikke medias prioritering og overordnede rammesætning af emnet. Om en avis eksempelvis rammesætter en historie om dalende priser på statiner som nyhedsstof i 1. sektion eller placerer den i sundheds-/livsstils-/weekendsektionen, kan have betydning for læsernes opfattelse af emnets vigtighed og relevans. Eksempelvis bringer *Jyllands-Posten* artiklen ”Kolesterol: Læger usikre på behandling” under ”1. sektion, Indland” (13.07.06), og i *Politiken* bringes: ”Kolesterolmedicin kan styrke immunforsva-

ret” under sektionen ”Viden” (01.03.10) – i begge tilfælde rammesættes indholdet på anden vis, end havde det været bragt i et sundheds- eller livsstilstillæg.

Figur 3: Placering og antal af artikler om statiner i danske aviser (trykte).

Ser vi i figur 3 på variabelen ”1. sektion”, der typisk rummer artikler af nyheds- og aktualitetsmæssig karakter, viser kodningen, at statiner har været bragt som nyheder og baggrund i hele undersøgelsesperioden. Ved at være placeret i 1. sektion som nyheder og baggrund er emnet blevet betragtet som værende af en vis vigtighed og relevans for læserne. Yderligere har statiner været forsidestof i alt otte gange, hvor *Politiken* har bragt én forside og *B.T.* de resterende syv, hvilket peger på især *B.T.’s* forsøg på at skabe en særlig opmærksomhed omkring emnet. En forside kan i sig selv medvirke til, at læsere kan få den opfattelse, at emnet er specielt vigtigt. I forhold til dagspressens samlede, men noget varierende dækning af statiner i den undersøgte periode kan vi dog konstatere, at emnet har fået en kontinuerligt stigende dækning i perioden som nyheds- og baggrundsstof med 2012 som et år med særlig mange nyheds- og baggrundsartikler. Dette stemmer, som tidligere nævnt, overens med, at dækningen af emnet generelt er større i 2012 og 2013.

Samtidig er også et andet fund fremkommet gennem kodning af placeringen af artikler om statiner, nemlig en stigning i antal artikler placeret i sundheds- og livsstilssektioner i sidste halvdel af undersø-

gelsesperioden med speciel stor stigning i 2012-14. Livsstil er således kommet til som en yderligere kontekst, der supplerer og potentielt konkurrerer med nyheds- og baggrundskonteksten. At rammesætte statiner i perspektivet af livsstil vil typisk indebære en nedprioritering af nyheds- og analysedimensionen til fordel for inddragelse af mere holdningsprægede aspekter om kultur, forbrug og hverdagslivsorganisering. Ser vi på peak-årene, 2012-14, er der tale om en markant stigning i artikler om statiner placeret i avisernes sundheds- og livsstilsektion og weekendtillæg. Livsstils- og sundhedssektioner samt weekendtillæg har ofte karakter af forbrugersektioner præget af servicejournalistik (From, 2007), og medicin kan gennem placeringen i disse sektioner potentielt blive vævet sammen med en diskurs, der fremskriver sundhed gennem forbrug (af fx receptpligtig medicin). Placeringen i en sådan kontekst kan desuden skabe en åbning for, at medicinen associeres med kosttilskud eller andre hel-seprodukter fremfor med anden receptpligtig medicin. En potentiel yderligere effekt af en sådan placering er, at artiklerne potentielt kan fungere som skjulte reklamer for de forskellige statinpræparater, der er på markedet. Modsat eksempelvis i USA må receptpligtig medicin kun markedsføres til sundhedspersoner i Danmark, men når et receptpligtigt medikament gentagne gange behandles i livsstils- og weekendsektioner, kan det naturligvis ikke udelukkes, at der kan være fordele for producenterne involveret heri i form af et øget salg af produktet. Dette forhold kan nærværende undersøgelse dog ikke vise noget om.

“Formidlingsmæssige kendetegn”

Kodningen for formidlingsmæssige kendetegn varetages gennem de fire kategorier: 1. Foto eller tegning, 2. Grafik eller faktaboks, 3. Ingen illustration og 4. Original artikel ikke tilgængelig på Infomed. 15 artikler havde ingen formidlingsmæssige kendetegn, og 21 var ikke tilgængelige i originalversion. Samtlige af sidstnævnte lå i undersøgelsesperiodens start mellem 2000-2008. I alt 107 artikler blev bragt i følgeskab med en illustration: 51 artikler er illustreret af *både* foto/tegning samt grafik/faktaboks og 56 af enten foto/tegning (37) eller grafik/faktaboks (19).

Når vi ser på resultaterne af kodningen for formidlingsmæssige kendetegn og krydstabulerer med kodningen af længde, ser vi, at

langt størstedelen (29 ud af 34) af artikler >1000 ord er illustreret af *både* foto/tegning samt grafik/faktaboks. Endvidere er 17 ud af de 21 lange artikler, der blev bragt i *B.T.*, illustreret af *både* foto/tegning og grafik/faktaboks. Det tyder derfor på, at der fra avisernes side er lagt tid og energi i at formidle emnet på en måde, der skal give både faktisk belæg for artiklernes indhold og illustrere de faktuelle oplysninger, så læseren tiltrækkes og måske nemmere forstår indholdet.

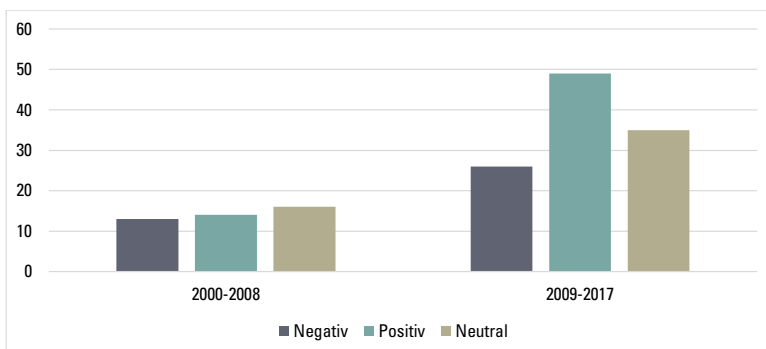
”Kilde”

I kodningen af de kilder, der anvendes af journalisterne, ser vi, at *Hjerteforeningen* i perioden 2011-17 optræder som kilde 27 gange. Dermed er *Hjerteforeningen* den organisation, der optræder hyppigst. Til sammenligning optræder Praktiserende Lægers Organisation (PLO) syv gange, Sundhedsstyrelsen fire gange og Institut for Rationel Farmakoterapi 11 gange. *Hjerteforeningen* er en forening, der ifølge Lau m.fl. (2018) har gjort en massiv indsats for at få statiner godkendt i Danmark. Som kilde repræsenteres *Hjerteforeningen* først og fremmest af forskningschef Gorm B. Jensen, men også professor Gunnar Gislason samt formand Henrik Steen Hansen er repræsentanter. Kodningen for 2011-17 viser endvidere, at privatpersoner figurerer som kilder 12 gange, og at der henvises 17 gange til akademiske tidsskrifter, fx *The Lancet* og *European Journal of Preventive Cardiology*. Et yderligere fund, som viser, at statiner hovedsageligt præsenteres ved en relativ snæver brug af kilder, knytter sig til sammenlægningen af kodningerne for ”Kilde” og ”Holdning”, hvorfor vi præsenterer det i nedenstående afsnit.

”Holdning”

Med kodekategorien ”Holdning” kodede vi for, hvilken holdning til statiner der prægede de enkelte artikler: Var der tale om en positiv holdning, hvor statiner pristest for fx deres potentielt livsforlængende egenskaber? Var der tale om en neutral artikel, der præsenterede og vægtede positive og negative forhold omkring statiner ligeligt? Eller var der tale om en negativt rammesat artikel, der advarede mod statinbrug? Artikler, der blev kodet som ”positiv”, anvender eksempelvis ord som ”livsforlængende”, ”supermedicin”, ”superpiller”, ”mirakel”, ”redder liv” og ”ufarlig” i beskrivelser af statiner. En negativ hold-

ning videregives, når ord som "advarer", "bivirkninger", "dødsfald", "frygt" og "smerter" beskriver statinbrug.

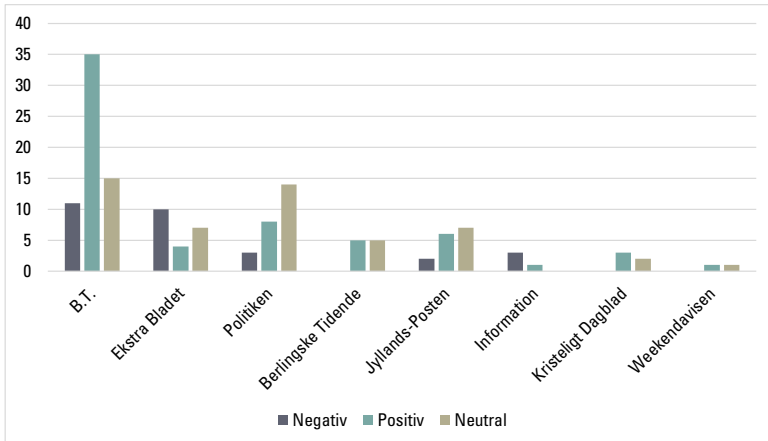

Figur 4: Holdning til statiner i danske aviser (trykte) fordelt på antal artikler for perioden 2000-2008 og 2009-2017.

Først og fremmest fremgår det af figur 4, at et flertal af artikler præsenterer statiner fra en positiv vinkel. Der er i hele undersøgelsesperioden 63 positive artikler, 29 negative og 51 neutrale, fordelt på 33 artikler i perioden 2000-2008 og 110 artikler fra 2009-2017. Antal positive artikler overskrider antal negative i hele perioden med undtagelse af 2011, hvor antal negative overhaler antal positive med én enkelt artikel, samt 2005 og 2016, hvor der er lige mange positive og negative. Når vi ser på holdningen, hæfter vi os også ved det lave antal negativt vinklede artikler, som forefindes i periodens fire sidste år, 2014 til 2017. Her findes blot syv artikler med en negativ holdning mod 22 positive og 14 neutrale. I denne fireårige periode videregiver altså kun 16 % af artiklerne en negativ holdning til statiner og/eller statinbrug.

Et andet fund opstår, når vi sammenlægger kodekategorierne "Holdning" og "Medie" (figur 4a). Ser vi først på de artikler, der artikulerer en positiv holdning, viser det sig, at der bringes i alt 63 heraf i undersøgelsesperioden. Vi kan ydermere se, at *B.T.* står for 35 ud af de 63 positive artikler. Dermed bringes altså 56 % af artiklerne med positiv holdning til statiner af *B.T.* Fordelingen mellem de resterende aviser viser, at *Politiken* og *Jyllands-Posten* bringer hhv. otte og seks positive artikler og *Berlingske Tidende* fem, *Ekstra Bladet* fire, *Kristeligt Dagblad* 3 og *Information* samt *Weekendavisen* én – altså tilsam-

men langt færre end *B.T.* Kigger vi dernæst på *Ekstra Bladets* og *B.T.'s* negative og neutrale artikler, kan vi se, at de tilsammen bringer 21 negative artikler og 22 neutrale. De øvrige 6 undersøgte aviser bringer i undersøgelsesperioden i alt otte negative og 29 neutrale artikler om statiner – altså tilsammen også langt færre negative artikler end *Ekstra Bladet* og *B.T.*

Figur 4a: Holdning til statiner i danske aviser (trykte) fordelt på antal artikler og medie sammenlagt for perioden 2000-2017.

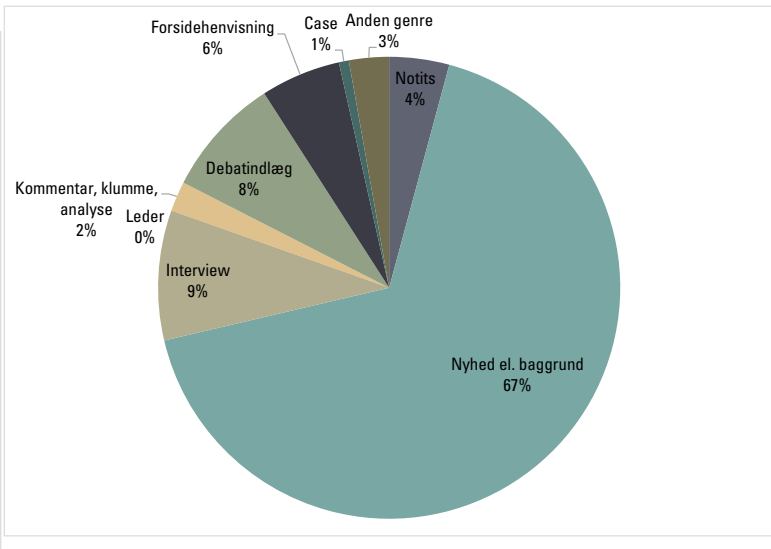
Zoomer vi specifikt ind på peak-årene 2011-2017, står *B.T.* for 71 % af de positive artikler, der bringes. I denne periode bringes i *B.T.* artikler med overskrifter som "900.000 raske bør tage medicin" (*B.T.* 19.04.2012), "Billige og bedre super statiner" (*B.T.* 02.03.2014) og "Statiner kan redde langt flere liv" (*B.T.* 29.12.2016). Overskrifter som disse bevirker sammen med *B.T.'s* høje antal artikler med positiv holdning over for statiner, at *B.T.* kan ses som et potentielt talerør for statinfortalerne.

Som skrevet i ovenstående afsnit "Kilde" har vi også sammenlagt kodningen af "Kilde" og "Holdning". Ser vi på de positive artikler i kombination med, hvilke kilder der anvendes her, viser kodningen for 2011-17, at Børge Nordestgaard, professor og overlæge på Herlev-Gentofte Hospital med forskningsområde i kolesterol og hjertesygdomme, og/eller Gorm B. Jensen/Hjerteforeningen er kilder i 65 % af artiklerne (24 ud af 37). *B.T.* bringer 17 ud af disse 24 positivt stemte artikler med Børge Nordestgaard og/eller Gorm B. Jensen/*Hjertefor-*

eningen som kilder. Der er således tale om, at de samme to forskere samt en forening, hvori den ene er forskningschef, gentagne gange får tildelt spalteplads, hvorved deres holdning til statiner bliver præsenteret for læserne langt hyppigere end andre kilders evt. modsatrettede holdninger til emnet. At emnet statiner, som ovenfor påpeget, figurerer i aviserne i hele undersøgelsesperioden og oftest som nyheds- og baggrundsstof, kan altså suppleres med et fund, der viser, at emnet primært præsenteres ved en relativt snæver brug af kilder.

“Genre”

Kodningen af kategorien “Genre” viser, hvilke genrer den danske dagspresse har benyttet sig af i dækningen af stof om statiner. Dækningen har først og fremmest været præget af artikler, der genremæssigt klassificeres som “nyhed og baggrund”, dvs. faktuel oplysende artikler, der har til hensigt sagligt at informere om statiner. Kodningen viser ydermere, at “nyheds- og baggrundsartikler” om statiner er de to mest anvendte genrer. Nyhedsartikler er karakteriseret ved at videreformidle eksempelvis nye videnskabelige fund om behandling med statiner og bringer dette i spil gennem fx citater fra kilder som læger eller andre eksperter. Baggrundsartikler uddyber en nyhedshistorie/sag mere dybdegående, forklarer og perspektiverer, så læseren bedre kan tage stilling. Disse to genrer er kodet som én variabel, da begge er informationsgenrer, og vi primært ønskede at kortlægge dækningen af information vs. opinion. Variablen “nyheds- og baggrundsartikler” er repræsenteret hvert år i undersøgelsesperioden med undtagelse af 2007. Den procentvise fordeling mellem de i alt ni forskellige genrer, vi kodede for, fremgår af figur 5. Her fremgår det, at nyheds- og baggrundsartikler udgør hele 67 % af dækningen. Artikler om statiner, udformet som enten interview eller debatindlæg, udgør henholdsvis ni og otte procent og er den anden og tredje mest benyttede genre. Opinionsgenrerne, som i vores kodning består af kommentar, klumme, analyse, leder og debatindlæg/læserbreve, udgør tilsammen 10 % af den samlede genremæssige dækning af artikler om statiner. Disse fund tegner et billede af, at dagspressen i udpræget grad har ladet informationsgenrer rammesætte kommunikationen om statiner. Emnet er således fra avisernes side blevet vurderet til at være tilstrækkeligt vigtigt til, at det har fået dækning i nyhedssektionen og desuden også ofte har figureret som baggrundsartikler.

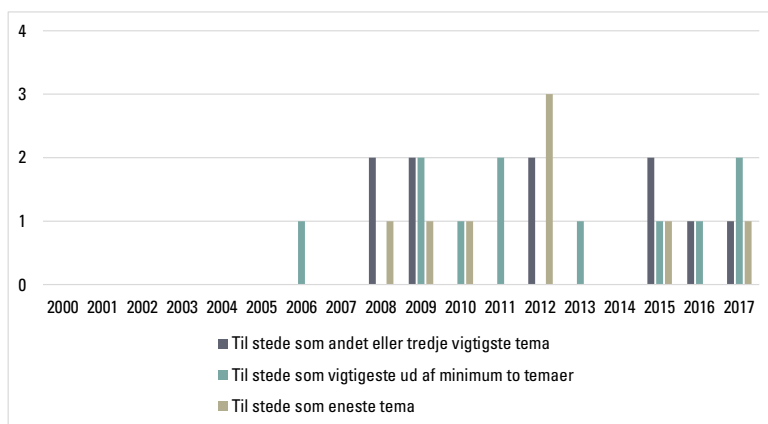

Figur 5: Genremæssig fordeling i % af danske avisers (trykte) artikler om statiner i perioden 2000-2017.

”Tema”

Vi kodede for i alt 11 forskellige hovedtematikker gennem en graderingskodning, der angav de op til tre vigtigste temaer. Ser vi på hele undersøgelsesperioden alene på antal gange, et tema forekommer (og altså ser bort fra, om temaet er nævnt som primært, næst vigtigst eller tredje vigtigst), er variabelen ”andre behandlingsformer v. forhøjet kolesterol (eks. motion)” hyppigst forekommende og er til stede i 51 artikler. ”Bivirkninger” og ”fordele” forekommer hhv. 46 og 43 gange. Resultatet af graderingskodningen viser, at ”fordele” er det tema, der hyppigst forekommer som en artikels primære eller eneste tema, hvilket er tilfældet 23 gange. ”Splittelse blandt eksperter” er primært tema i 19 artikler og ”bivirkninger” i 17. Når vi beskæftiger os med temaerne, som emnet statiner bliver behandlet med udgangspunkt i, og ser på, hvilke der optræder hyppigst, bider vi snarere mærke i det store billede frem for i det enkelte tema set isoleret: At statiner behandles gennem tematikkerne ”andre behandlingsformer”, ”bivirkninger”, ”fordele”, er forventeligt, da artiklerne drejer sig om medicin. At temaet ”splittelse blandt eksperter” er hyppigt repræsenteret, er mere overraskende og peger samlet set på, hvor omstridt et emne statiner er. Læsere præsenteres dermed hyp-

pigt for argumenter omkring medicinens fordele, dens bivirkninger, alternative behandlingsformer mod forhøjet kolesterol samt for den vinkel, at eksperterne er uenige. Temaerne optræder fra tid til anden også i én og samme artikel, eksempelvis tager artiklen "Medieomtale påvirker vores brug af medicin" bragt i *Politiken* 02.12.2015 primært udgangspunkt i "splittelse blandt eksperter", dernæst "fordele" og "bivirkninger", og artiklen "Din gevinst ved statiner" (*B.T.* 05.09.2012) har primært udgangspunkt i "fordele" og dernæst "bivirkninger" og "andre behandlingsformer". Variablen "splittelse blandt eksperter" kan siges at introducere synspunkter og stof om både statiners fordele og bivirkninger i ét greb. Undersøges denne variabel nærmere, ser vi, at forvirring, uenighed og skarp debat omkring statiner ikke kun står centralt i de opinionsprægede genrer, hvor eksempelvis debattører og læserbrevsskribenter giver udtryk for tvivl om, hvorvidt man skal påbegynde eller afslutte statinbehandling. Det gælder også mange informative artikler, hvor selve disputen mellem eksperter omkring statiner er artiklernes primære og/eller eneste omdrejningspunkt.

Figur 6: Temaet "splittelse blandt eksperter" i artikler om statiner fordelt på graduering og antal artikler.

Illustreret i figur 6 ser vi, at temaet er til stede som eneste tema i i alt otte artikler fra 2008 og frem. Før 2008 er temaet kun til stede én enkelt gang i en artikel, nemlig i 2006 (som det vigtigste ud af mindst to temaer). I 2012 blev der bragt i alt fem artikler med fokus på eksperternes uenighed. Tre af dem blev bragt i *B.T.* og to i *Ekstra Bladet*. Ud af de fem artikler beskæftiger de tre sig udelukkende med eksper-

ters uenighed om statiners gavnlige virkning eller mangel på samme – det vil sige, at der ikke er andre tematikker til stede i artiklen end eksperternes uenighed. Dette er ligeledes tilfældet i en dobbeltsidet artikel i *B.T.'s* sundhedssektion (24.04.2012) med overskriften "De slås om dit kolesteroltal". I artiklen er Professor Børge Nordestgaard, Herlev Hospital, fortaler for brugen af statiner, og Henrik Dippert, PLO, imod. I manchetten står: "Førende eksperter er dybt uenige om, hvem der bør tage kolesterol-medicin". Det samme er gældende for to artikler bragt i *Ekstra Bladet* 10.06.2012. Artiklerne bringes som et dobbelttopslag, én artikel med argumenter for statiner og én artikel med argumenter imod. Sidstnævnte har overskriften: "Lægeformand revser hjerteforening: Fortæller ikke om den minimale gevinst" og bringer citater af Henrik Dippert. Den anden artikel, som argumenterer for statiner, har overskriften: "Hjerteforeningen til modangreb: Forskere er helt ude i hampen" og bringer citater af Gorm B. Jensen, formand for Hjerteforeningen. Således spilles de to artikler og kilders synspunkter ud mod hinanden med den effekt, at artiklernes fælles emne, statiner, præsenteres som et stridspunkt eksperterne imellem.

Sammenfatning

Analysen af dækningen af statiner/kolesterolsænkende medicin i de danske landsdækkende trykte aviser viser, at emnet om forhøjet kolesterol har haft avisernes opmærksomhed i hele undersøgelsesperioden 2000-2017. Til trods for en meget varierende dækning for de enkelte avisers vedkommende har der været tale om en stigning i antal artikler i periodens sidste halvdel, 2009-2017. Analysen viser også, at aviserne *B.T.* og *Ekstra Bladet* har stået for hovedparten af dækningen i periodens sidste halvdel, og at *B.T.* har bragt flest af de længste artikler og tilmed de rigest illustrerede. For samtlige aviser gælder, at emnet i hele perioden først og fremmest har været bragt som nyheds- og baggrundsstof, ligesom det, først og fremmest i *B.T.*, gentagne gange har været forsidestof. Analysen viser dog også, at emnet har fået en kontinuerligt stigende dækning i avisernes sundheds- og livsstilssektioner i periodens sidste halvdel. Dette hænger bl.a. sammen med, at egentlige sundheds- og livsstilstillæg er blevet en både fast og større bestanddel af adskillige aviser, hvorfor stofområder om helse, krop, motion og kost har fået en anden og vigtig-

gere status for den enkelte avis som helhed. At der særligt i perioden 2012-2014 sker en markant stigning i antallet af artikler om emnet inden for dette stofområde, skal dog samtidig ses i relation til, at der i samme periode tilsvarende sker en generel stigning i antallet af artikler om emnet som nyheds- og baggrundsstof og som opinionsstof. Men livsstilsvinklen på emnet er vigtig at bemærke, idet diskussionen om medicin eller ej rammesættes af en diskurs om helse og valg af livsstil.

Der har således været tale om en dækning af emnet både som en problematik om medicin og sygdom, der belyses faktuel og med et sagligt oplysende sigte i informerende genrer, og som en problematik om helse og sundhed, hvor avisen servicerer læseren med gode råd til forbrug og livsstil. Dette peger på avisernes formidling af emnet som både 'news' og 'views' (Hjarvard, 2010) – dvs. både som faktuel nyhedsstof og som et emne, der artikuleres forskellige holdninger til og synspunkter på. Analysen viste også, at emnet – uanset om det tilhørte avisens nyheds- eller livsstilssektion – blev fremstillet som et kontroversielt emne. Dette blev afdækket ved at se på de kilder, artiklerne baserede sig på. Ofte var det de samme kilder, der gik igen på tværs af aviserne – først og fremmest fortalere for statiner, såsom repræsentanter for Hjerteforeningen; samtidig var mange artikler bygget op om to modsatrettede holdninger til statiner repræsenteret ved to uenige eksperter. Det journalistiske valg af konflikttemaet, hvor "for og imod statiner" gentagne gange blev artiklers omdrejningspunkt, kan naturligvis bidrage til nuancer, der kan øge læsernes indsigt, så de kan træffe beslutninger på et solidt informativt grundlag. På den anden side kan det også øge læsernes forvirring om, hvilken viden der står til troende angående kolesterolsænkende medicin, når eksperter udviser store uenigheder. Set fra en journalistisk synsvinkel handler denne strategi om at formidle et kontroversielt emne så objektivt som muligt, således at divergerende opfattelser bliver repræsenteret. Denne strategi kan så resultere i meget enkle historier 'malet' i sort-hvidt eller i artikler, der rummer problemstillinger, der (nødvendigvis) forekommer læserne relativt komplekse.

Samtidig var et andet vigtigt resultat af undersøgelsen, at et flertal af artikler på tværs af samtlige aviser, på trods af ovennævnte strategi, formidlede en positiv holdning til statiner i hele undersøgelsesperioden, 2016 undtaget, hvor antallet af negative artikler overgik antallet af positive med én enkelt artikel. For aviser som *B.T.*, *Politiken*, *Ber-*

lingske Tidende og *Jyllands-Posten* gjaldt, at de havde adskillige flere positive artikler end negative. *Politiken* havde til gengæld flere neutrale end positive artikler. I peak-årene 2011 og frem til og med 2017 stod *B.T.* for 71 % af de positive artikler, hvilket peger på, at i særlig grad *B.T.* kan betragtes som et potentielt talerør for statinfortalerne.

At emnet på tværs af materialet generelt dækkes ud fra en positiv holdning, er et resultat, der stemmer delvis overens med resultater fra lignende internationale undersøgelser af sundhedsjournalistik, der ifølge Briggs og Hallin (2016) ofte har en tendens til at være mere positiv end negativ. Heri adskiller sundhedsjournalistikken sig fra fx nyhedsjournalistik og afspejler måske, som Briggs og Hallin (2016: 101) antyder, at den medicinske teknologi på forhånd rummer så megen goodwill og kulturel prestige, at den nærmest uvilkårligt fremstilles mere positivt end negativt. Endvidere betyder sundhedsjournalistikens beskæftigelse med områder inden for livsstil og helse i fx særlige sundheds- og weekendtillæg, at holdningsbaserede synspunkter har fået en større arena at udspille sig på.

Omvendt peger denne artikels analyse også på, at danske aviser som fx *Politiken*, *Kristeligt Dagblad* og *Jyllands-Posten* forsøger at give en mere neutral fremstilling af emnet, hvor de påtager sig rollen som formidlere af de seneste faktuelle nyheder om medicinen, samtidig med at de også forsøger sig med fortolkninger af et komplekst vidensfelt, som adskillige eksperter er uenige om, og som aviserne netop derfor finder nødvendigt at orientere deres læsere om på en saglig måde.

Udgangspunktet for denne undersøgelse var en undren over den store andel af den raske, danske befolkning, der har fået ordineret kolesterolsænkende medicin som forebyggelse mod hjertekarsygdomme, samt en interesse i at undersøge, hvorvidt de landsdækkende aviser kunne siges at spille en rolle i den forbindelse. I den undersøgte ca. 20-årige periode har aviserne i varierende grad, men dog kontinuerligt, beskæftiget sig med problemstillingen, hvilket sandsynligvis ikke har svækket opmærksomheden omkring indførelsen af medicinsk intervention som standard forebyggelse og accepteret den som en rutine. I mere 'højtråbende' dele af den danske presse har der tilmed været tale om en decideret positiv holdning til kolesterolsænkende medicin, hvilket næppe har svækket tilslutningen til forebyggelsestiltag i pilleform. I flere andre aviser har der figureret mere neutrale fremstillinger af den komplekse problemstil-

ling, mens negative fremstillinger ikke har fyldt meget i nogen af de undersøgte aviser. Udviklingen mod, at artikler om medicin placeres i livsstilssektioner og oftere end ikke rammesættes gennem en positiv holdning, ser vi som del af en tendens, hvor medikalisering, sundhedisme og forbrug væver sig ind i hinanden.

NOTER

- ¹ Ved brug af Scott's π blev graden af overensstemmelse mellem de to kodere udregnet for 2012 og 2013, i alt 40 artikler/cases. I de kategorier, hvor værdien, som skulle kodes, fremgik direkte af Infomedias (løbenummer, dato, journalist, rubrik, medie, længde og placering), var overensstemmelsen 1. For de øvrige kategorier gælder følgende udregninger for overensstemmelsen gennem Scott's π : Formidlingsmæssige kendetegn: 1 Genre: 0,82 Holdning: 0,84 Tema: 0,94 (for kodningen af det væsentligste tema).
- ² Vi er klar over, at "nyheder og baggrund" er en bred kategori, der kan rumme forskelligartede artikler, men ikke desto mindre har vi valgt at betragte placering i 1. sektion som et sted, hvor man redaktionelt placerer mere seriøse, faktaprægede artikler om fx udenrigs- og indenrigspolitik, økonomi og erhverv, der typisk adskiller sig fra artikler bragt i fx kultursektionen.
- ³ Kriterier anvendt i vurdering af holdning:

Positiv: Artiklen har en positiv og opbyggende tilgang til statinbrug. Nye resultater, medicin eller produkter har en positiv virkning på vores helbred eller liv. Ensidig kildeanvendelse, hvor sagen kun belyses fra den positive vinkel og ikke bliver modsagt eller problematiseret. anbefales af såvel lægfolk og ikke-eksperter som eksperter ved tydelig og kraftig tilkendegivelse. Kun ét overordnet budskab.

Neutral: Budskabet kan være både positivt og negativt, men vinklen er stadig neutral. Ofte to eller flere kilder med forskellige holdninger. En kilde lovpriser, mens en anden kilde kritiserer viden, produkt eller holdning. Der vises en løsning på et problem, samtidig med at løsningen modsiges. Artiklen forsøger at balancere synspunkter for og imod medicinen.

Negativ: Indhold er kritisk over for statinbrug. Ofte advarsler til læseren omkring et produkt eller en holdning. Kildeanvendelse er ensidig og indtager kun den negative position, som ikke bliver modsagt eller problematiseret. Ofte tydelige og negative tilkendegivelser fra kilder. Kun ét overordnet budskab.

- ⁴ Tema blev kodet via multiple choice mellem 11 variable: I kodningen blev angivet de vigtigste temaer (op til tre). Hvis kun ét eller to temaer var i fokus, blev der udelukkende kodet for det/disse. Det dominerende tema blev kodet først (dvs. at den tematiske kodning blev graderet). Hvis der ikke var ét tema, der dominerede mere end andre, skulle det tema, der anslås først i artiklen/indslaget, kodes først. De 11 variable er: "Medicinalindustrien" (eks. producenters kamp om markedet), "Økonomi" (eks. stigning eller fald i pris), "Dødsfald (relateret til statiner)", "Fordele (ved at tage statiner)", "Bivirkninger (ved at tage statiner)", "Splittelse blandt eksperter", "Flere burde tage statiner", "Færre burde tage statiner", "Andre behandlingsformer v. forhøjet kolesterol (eks. motion)", "Brug af statiner til behandling af andet end forhøjet kolesterol (eks. diabetes eller kræft)" samt "Anden".

REFERENCER

- Aronowitz, R. (2015). *Risky Medicine: Our Quest to Cure, Fear and Uncertainty*. The University of Chicago Press.
- Briggs, C. L., & Hallin, D. C. (2016). *Making Health Public*. Routledge.
- Conrad, P. (2007). *The Medicalization of Society*. The Johns Hopkins University Press.
- Crawford, R. (1980). Healthism and the Medicalization of Everyday Life. *International Journal of Health Services*, 10(3), 365-388. <https://doi.org/10.2190/3H2H-3XJN-3KAY-G9NY>
- Entman, R. (2015 [1993]). Framing: Til afklaring af et spredt paradigme. *Mediekultur*, 58, 115-123. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v31i58.20002>
- Eskjær, M. F., & Helles, R. (2015). *Kvantitativ indholdsanalyse*. Samfundslitteratur.
- From, U. (2007). Forbruger- og livsstilsjournalistik. En analyse af nytte og nydelse i journalistikken. *Mediekultur*, 23, 35-45. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v23i42.319>
- Greene, J. A. (2007). *Prescribing by Numbers. Drugs and the Definition of Disease*. The Johns Hopkins University Press.
- Hjarvard, S. (2010). The Views of the News: The Role of Political Newspapers in a Changing Landscape. *Northern Lights* 8, 25-48. https://doi.org/10.1386/nl.8.25_1
- Kocas, C. m.fl. (2015). The Role of Media on Statin Adherence. *International Journal of Cardiology*, 201, 139. <https://doi.org/10.1016/j.ijcard.2015.07.095>

- Kriegbaum, M., Liisberg, K. B., & Wallach-Kildemoes, H. (2017). Pattern of Statin Use Changes Following Media Coverage of its Side Effects. *Patient Preferences and Adherence*, 11, 1151-1157. <https://doi.org/10.2147/PPA.S133168>
- <https://doi.org/10.2147/PPA.S133168>
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis. An Introduction to its Methodology*. Sage.
- Lau, S. R., m.fl. (2018). The Rise of Sstatins in Denmark: Making the Case for a Localized Approach to the Routinization of Pharmaceutical Prevention of Cardiovascular Disease. *Biosocieties*, 1-23.
- Levi, R. (2001). *Medical Journalism: Exposing Fact, Fiction, Fraud*. Iowa State University Press.
- Lewis, T. (2008). *Smart living: Lifestyle media and popular expertise*. Peter Lang.
- Liisberg, K. B. (2018). *Løgn og Statin. Sundhed og kolesterolsænkende mediciner set i et mediebruger- og patientperspektiv*, upubliceret ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.
- Lupton, D. & Chapman, S. (1995). A Healthy Lifestyle Might be the Death of You: Discourses on Diet, Cholesterol Control and Heart Disease in the Press and among the Lay Public. *Sociology of Health & Illness*, 17(4), 477-494. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.ep10932547>
- Lykke Christensen, C. (2013). Sundhed på tv. Fra læge til sundhedsguru. *MedieKultur*, 29, 104-122. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v29i54.7355>
- Lykke Christensen, C. m.fl. (2016). LIFESTAT-Living with Statins: An Interdisciplinary Project on the Use of Statins as a Cholesterol-Lowering Treatment for Cardiovascular Risk Reduction. *Scandinavian Journal of Public Health*, 44(5), 534-539. <https://doi.org/10.1177/1403494816636304>
- Matthews, A., Herrett, E., Gasparrini, A. m.fl. (2016). Impact of Statin Related Media Coverage on Use of Statins: Interrupted Time Series Analysis with UK Primary Care Data, *British Medical Journal*, 353:i3283, 1670-1681. <https://doi.org/10.1136/bmj.i3283>
- McCombs, M. & Shaw, D. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187. <https://doi.org/10.1086/267990>
- Nelkin, D. (1995). *Selling Science. How the Press Covers Science and Technology*. W. H. Freeman and Company.
- Nielsen, S. F. & Nordestgaard, B. G. (2016). Negative Statin-Related News Stories Decrease Statin Persistence and Increase Myocardial Infarction and Cardiovascular Mortality: A Nationwide Prospective Cohort Study.

European Heart Journal, 37, 908-916. <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehv641>

Otto, L. (1997). Sundhedsbegrebets omfang og opløsning. En strukturel analyse af sundhedsdiskursen. I Plough, H. H. & P. Ramhøj (red.), *Tværvideenskabelige perspektiver på sundhed og sygdom* (s. 181-197). Akademisk Forlag.

Schaffer, A. m.fl. (2015). The Crux of the Matter: Did the ABC's Catalyst Program Change Statin Use in Australia? *The Medical Journal of Australia*, 2, 591-594. <https://doi.org/10.5694/mja15.00103>

Seale, C. (2002). *Media and Health*. Sage.

Stryker, J. E. (2002). Reporting Medical Information: Effects of Press Releases and Newsworthiness on Medical Journal Articles' Visibility in the News Media. *Preventive Medicine*, 35, 519-530. <https://doi.org/10.1006/pmed.2002.1102>

WEBKILDER

Livet på Statiner. Københavns Universitet. <https://lifestat.ku.dk/livet-paa-statiner-web.pdf>. Besøgt 15. juni 2020.

Kulturstyrelsen (2018). <https://mediernesudvikling.slks.dk/2018/overblik-og-perspektivering/> Besøgt 15. juni 2020.

MAJA KLAUSEN

Adjunkt

Institut for Kulturvidenskaber

Syddansk Universitet

Campusvej 55, 5230 Odense M., Danmark

makl@sdu.dk

CHRISTA LYKKE CHRISTENSEN

Lektor

Institut for Kommunikation

Københavns Universitet

Karen Blixens Plads 8, 2300 København S, Danmark

christal@hum.ku.dk

Journalistisk dækning af danske shitstorme: Genmæle, vidensbidrag og kildekontakt

EMIL OLSEN

Roskilde Universitet

NICKLAS ANDERSEN

Roskilde Universitet

IDA ZACHRAU

Roskilde Universitet

Abstract

I denne artikel undersøger vi, hvordan danske journalister dækker det relativt nye, online mediefænomen 'shitstorme'. Vi argumenterer først for, at shitstorme er et biprodukt af negativ *electronic word-of-mouth* på sociale medier, og at shitstorme skal forstås i sammenhæng med allerede eksisterende studier af medieskandaler. Herefter etablerer vi en analyseramme til vores indholdsanalyse ud fra en række journalistiske idealer, som vi mener, at de fleste professionelle journalister bør kunne tilslutte sig – at journalister bør lytte til og give den anklagede part mulighed for genmæle, forsøge at tilføje nye og eksklusive kilder og perspektiver til deres historier og verificere og faktatjekke informationer. Vores empiri er indsamlet via Infomedia og består af i alt 1.107 artikler, der omhandler 10 shitstorme fra 2019. Vi kan ud fra vores analyse konkludere, at de fleste journalister lader den anklagede part komme til genmæle, og at journalisterne også forsøger at tilføje eksklusive og nye kilder og perspektiver til deres historier. Ydermere kan vi konkludere, at shitstorme, hvor kritikken er rettet mod politiske aktører, i højere grad motiverer kildekontakt.

Med afsæt i de analytiske konklusioner diskuterer vi afslutningsvis idealernes relevans i dækningen af shitstorme.

NØGLEORD

Shitstorm, medieskandaler, journalistiske idealer, sociale medier, electronic word-of-mouth (eWOM)

Indledning

I de senere år har journalister i stigende grad lavet journalistiske historier om brugere på sociale medier, der samler sig, udkælder og udkammer én, der udtaler sig eller mener noget, der af majoriteten opfattes som et brud på gængse normer eller lovmæssigheder (Pfeffer m.fl. 2014: 118) – i folkemunde kaldet *shitstorme*. Fra 2009 til 2019 er der sket en syvdobling af journalistiske artikler indeholdende ordet “shitstorm” i Danmark¹, og Danmarks Radio har siden foråret 2016 også sendt radioprogrammet *Shitstorm på P1*.

At journalister orienterer sig mod online mediesfærer for at finde inspiration til historier og kildebrug, giver i og for sig mening. Majoriteten af danskerne har nemlig deres daglige gang på sociale medier (Linaa Jensen 2020), og Facebook og andre sociale medieplatforme er blevet centrale research- og distributionsarenaer for danske mediehuse (Hammarlin 2019: 12, Skovsgaard 2018) med deres direkte adgang til danskernes hverdagsamtaler, bekymringer og interesser. Globalt set eksisterer der et enormt mobiliseringspotentiale i sociale medieplatforme, og journalistisk dækning af alt fra Det Arabiske Forår, hashtagget #MeToo og Black Lives Matter-bevægelsen ville være svært uden inddragelse af sociale medier i et eller andet omfang (Hammarlin 2019: 12).

Men shitstormen og nyheden eksisterer ikke i et ligeværdigt forhold: I det øjeblik shitstormen kommer under redaktionel behandling, rykkes der ved dens naturlige habitat. Denne forskningsartikel belyser gennem en kvantitativ indholdsanalyse af 10 shitstorme fra 2019, hvad der sker, når journalister ’blander sig’ i shitstorme. Vi vil undersøge og diskutere journalistisk dækning af 10 danske shitstorme ud fra tre hovedspørgsmål: I hvor høj grad får journalister indhentet

genmæle fra anklagede parter; i hvor grad inddrages nye vidensbidrag i dækningen; og i hvor høj grad kontakter journalister kilder citeret fra sociale medier.

For at forstå problematiseringen af en arbejdsgang med et relativt nyt onlinefænomen som shitstorme søger vi tilbage mod tidligere studier af skandaler (Thompson 2002, Blach-Ørsten 2011). Fællesnævneren for shitstormen og skandalen er nemlig, at begge eksisterer i kraft af, at 'nogen' har gjort eller sagt noget, der opfattes som moralsk forkasteligt af 'nogle andre' (Thompson 2002: 27, Pfeffer m.fl. 2014: 118). Fra et nyhedsjournalistisk synspunkt vil denne dynamik ofte fordrer en opmærksomhed og nysgerrighed, da det udmønter sig i en konkret konflikt med modsatrettede synspunkter – en klassisk nyhedsværdi (Galtung & Ruge 1965: 68). Men hvor skandaleforskningen slår sig op på, at journalister indtager en helt særegen position i dækningen af disse som en art *gatekeeper* med særlige midler og mål for at kunne afsløre og afdække magtmisbrug, lovbrud og deslige (Thompson 2002: 72), har journalister som nævnt ikke nødvendigvis samme særegne position i dækningen af shitstorme, da denne onlinekonflikt/skandale i forvejen har cirkuleret på sociale medier. Sagt med andre ord: Shitstormen finder allerede sted. Den har cirkuleret blandt brugere på sociale medier og har dermed et publikum, inden journalister 'blander sig' (Pfeffer m.fl. 2014, Rauschnabel m.fl. 2016, Einwiller m.fl. 2017, Johnen m.fl. 2018).

At shitstorme udspringer af social medieaktivitet udfordrer for det første journalistikken som institution. Når journalister blander sig i shitstorme og begynder at inddrage viden fra kilder på sociale medier, rykker det ikke kun ved shitstormens oprindelige form, men ændrer også den vante måde, som journalistikken normalt bliver beskuet på af de aktører, der omkredser den.

Vi tager afsæt i to anskuelser af shitstormfænomenet og de iboende presseetiske dilemmaer, der ligger i at dække dem journalistisk: På den ene side kan man argumentere for, at shitstormen som fænomen kan indeholde et demokratisk og emancipatorisk potentiale, da det hjælper den "aktive" del af offentligheden med at nå deres "legitime" mål, hvilket fremhæves i tyske studier af shitstorme (Einwiller m.fl. 2017: 1179). Ved hjælp af shitstormen bliver offentligheden givet den mulighed at deltage i en verserende debat per egen indskydelse

frem for først at skulle passere gennem det redaktionelle nåleøje for nyhedsværdi. Shitstorme afhænger altså af folkedybets engagement i sagen, og derved opnår offentligheden en udvidet mulighed for at sætte dagsordenen og dermed “nå deres legitime mål” (ibid.).

På den anden side risikerer journalister, der skriver om shitstorme, at forstærke kontroversen, så problemerne virker større og mere presserende, end de faktisk er (Einwiller m.fl. 2017: 1179), hvilket kan spejles i forskeres tidligere advarsler mod trivialiserende dækning af mindre forseelser som skandaler (Thompson 2002: 246, Blach-Ørsten 2011) samt diskussionen af homogen og selvrefererende journalistisk dækning i tilfælde af mediestorme (Kepplinger & Habermeier 1995: 373, Vasterman 2005: 514, Elmelund-Præstekær & Wien 2007: 33, Boydstun m.fl. 2014: 512). Journalister kan dels få malet et ikke objektivt billede af konfliktens størrelse, dels gøre dækningen så ensartet, at konflikten ikke nuanceres med nye vidensbidrag eller (andre) involverede parter. Så hvordan kan journalistikkens rolle i arbejdet med shitstorme retfærdiggøres, hvis der er en potentiel risiko for, at journalistikken ikke bidrager med mere, end hvad læseren i forvejen er givet på de sociale medier?

Lige præcis derfor er det i forskningsøjemed nødvendigt at granske journalisters kildebrug, når de dækker shitstorme. For den sociale medieaktivitet, som kilderne udøver, sætter mediehusene i (nye) etiske og publicistiske dilemmaer. Dette ser vi særligt to årsager til: I en shitstorm er det altid givet, at “en” – det være sig en person, en virksomhed eller noget helt tredje – bliver kritiseret af “nogle andre” (Pfeffer m.fl. 2014: 118, Einwiller m.fl. 2017: 1181). Den journalistiske dækning af en shitstorm vil altså i princippet *altid* afstedkomme et idealistisk krav om, at den anklagede part skal høres og have mulighed for genmæle. Det er både et dogme, som journalistikken har levet efter i mange år i henhold til Pressenævnet og medieansvarsloven (Pressenævnet A), men det er også i medieforskningen tidligere blevet anset som et vigtigt element for det at bedrive god og retfærdig journalistik (Kovach & Rosenstiel 2001: 77f). Men dette ideal i kombination med dækningen af shitstorme – der må siges at være særligt betingede af at cirkulere omkring anklagede parter – er ikke tidligere blevet sammenholdt i dansk medieforskning, hvorfor denne artikel fungerer som et bidrag til at klarlægge den praksis.

En anden vigtig årsag handler generelt om de kilder, som journalister anvender via sociale medier. Kilden fra sociale medier er betydningsfuld i den forstand, fordi denne i første omgang formulerer den kritik, som shitstormen bliver bragt til live af (Pfeffer m.fl. 2014: 118, Einwiller m.fl. 2017: 1181). Der eksisterer ingen journalistik dækning af shitstorme uden en eller flere kilder fra sociale medier. Selvom nyere rapporter viser, at det er et mindretal af danskerne, der reelt bruger digitale fora til holdningsudveksling (Linaa Jensen 2020), spiller kilden fra sociale medier en helt særlig rolle i forhold til at kunne be- eller afkræfte den historie, som journalisten agter at dække. I Tyskland har man tidligere klarlagt, at mens nogle shitstorme er vel-dokumenterede og velbegrundede, baserer andre shitstorme sig på det pure opspind og har altså ikke hold i den fremsatte kritik (Pfeffer m.fl. 2014: 118). Netop derfor fordrer brugen af kilder fra sociale medier i dækningen af shitstorme, at journalister i højere grad kontakter dem, taler med dem og faktatjekker deres udsagn for at kunne rejse en retvisende fremstilling af den verserende sag. En arbejds-gang, der generelt ophøjes i Pressenævnets principper om, at journalistikken skal bringe korrekt information (Pressenævnet A) (uagtet om der er tale om dækningen af shitstorme eller andre typer af sager) og en shitstorm-specifik pointe, der tidligere er trukket frem af danske medieforskere (Metier 2018), men som aldrig er blevet aktivt undersøgt empirisk. Dette bidrager denne artikel også med.

Overordnet set skal denne artikel altså ses som et bidrag i undersøgelsen af, hvordan danske journalister dækker shitstorme set i forhold til idealtypiske praksisser omkring genmæle og kildebrug, der har til formål at komme nærmere en forståelse af shitstorme og journalistisk praksis i kombination med hinanden.

Bidraget sker som et supplement til eksisterende litteratur, der undersøger lignende forskningsspørgsmål, men som ikke inddrager spørgsmål om det direkte link mellem shitstorme og presseetik. Man har i europæisk kontekst tidligere undersøgt bredere begreber som *mediestorme* (Vasterman 2005, Elmelund-Præstekær & Wien 2007), hvor termer som “triggerartikler” bliver anvendt i undersøgelsen af, hvordan den journalistiske dækning udvikler sig løbende i intensiv dækning af sager ved at sammenligne den første artikel med de øvrige artikler i en samlet produktionsmængde. Her anvender man *ikke* data fra sociale medier. Alligevel trækker vi på viden her-

fra og har blandt andet konceptualiseret kodningskategorien “nye vidensbidrag” i vores kvantitative indholdsanalyse for at afdække, hvordan nyhedsdækningen af en shitstorm udvikler sig i substansen. Vi kan dermed undersøge, hvorvidt journalister faktisk bidrager med nye oplysninger og dermed driver processen fremad, eller om de blot selvrefererer og trivialiserer dækningen (Thompson 2002, Blach-Ørsten 2011, Kepplinger & Habermeier 1995, Vasterman 2005, Elmelund-Præstekær & Wien 2007, Boydston m.fl. 2014).

Man har i nyere tid forsket specifikt i shitstormens væsen og værdi i Tyskland med meget konkret inddragelse af sociale medier (Pfeffer m.fl. 2014, Einwiller m.fl. 2017), mens man ikke finder et sammenligneligt dansk modstykke. Der findes dog et dansk casespecifikt studie, der bidrager til forståelsen af, at shitstorme sker i kraft af sagsorienterede (sub)offentligheder, der har deres færden på de sociale medier (Birkbak 2018), men disse sagsorienterede offentligheder er ikke blevet undersøgt i et tværsnit af forskellige shitstorme med forskellige aktører, forskellige kritikpunkter og forskellige tematikker fordelt ud over et helt år.

Formålet er altså at ramme et forskningsmæssigt blindt punkt i krydsfeltet mellem presseetik, shitstorme, sociale medier og journalistisk praksis i dansk kontekst. For at indkredse shitstorme som kommunikativt fænomen vil vi inddrage teoretiske perspektiver fra skandale- og mediestormsforskning. Herudover vil vi diskutere de presseetiske implikationer og dilemmaer, der gemmer sig i dækningen af shitstorme. Alt i alt er formålet at vise, hvilke særlige forbehold journalister bør have, når de dækker shitstorme.

Teori: shitstorme, skandaler og mediestorme?

Hvad er en shitstorm?

Shitstorme er komplekse og kan principielt ramme samt udløses af alle aktører i samfundet, såfremt de har forbindelse til internettet. En shitstorm opstår, når en del af offentligheden tilkendegiver deres kritik af et opfattet normbrud online (Pfeffer m.fl. 2014: 118). Helt overordnet kan de deles op i to hovedkategorier: *dokumenterede* og

udokumenterede, alt efter om handlingen eller hændelsen, der har anspreget en online massereaktion, kan bekræftes eller ej (ibid.). Vi antager, at denne hierarkiske opdeling af shitstorme er yderst relevant for en journalist, der søger at dække dem, da et grundprincip for etisk korrekt og retvisende journalistisk dækning netop er stringent dokumentation af en sags kendsgerninger (Ward 2019: 309ff).

Reaktionen kan tage mange former og spredes mellem diverse sociale medier, da teknologien tillader, at man tager et skærmbillede af den oprindelige (an)klage og deler den mellem onlineplatforme. Samtlige digitale kommunikations- og interaktionsformer i en shitstorm kaldes i international forskning for negativ *electronic word-of-mouth*, som forkortes eWOM herfra (ibid., Einwiller 2017, Rauschnabel m.fl. 2016, Johnen m.fl. 2018). Massereaktionen, altså eWOM, kommer fra, hvad nogle forskere betegner som en sagsorienteret (sub)offentlighed, når afsenderne har et mål – defineret eller ej – med deres online engagement (Birkbak 2018: 38ff, Einwiller 2017: 1181, Hammarlin 2019). Alle aktører med adgang til internettet kan principielt igangsætte shitstorme; dog kan aktører med store følgerskarer hurtigere mobilisere opmærksomhed omkring en hændelse, ligesom semioffentlige grupper kan koordinere udbrud af eWOM.

Shitstorme, skandaler og traditionelle medier

I den udvalgte skandalelitteratur er et centralt karakteristikum ved skandalen, at den er uløseligt forbundet med traditionelle journalistiske medier (Thompson 2002, Blach-Ørsten 2011). Som Thompson noterer sig: "Afløringer og kommentarer udgør grundlaget for skandalen" (ibid.: 72). Kommentarerne er reaktionen på det journalistisk afslørede norm- eller lovbrud. Skandaler såvel som shitstorme er altså betinget af, at nogen misbilliger en (opfattet) handling eller begivenhed.

Vi finder imidlertid en central forskel i de to fænomeners relation til journalistiske medier: Skandaleprocessen begynder ifølge Thompson og Blach-Ørsten typisk med en såkaldt præskandale (en moralsk overtrædelse) – men bliver først til en egentlig skandale, efter den moralske overtrædelse er blevet medieret i form af journalistiske publikationer (afløringer), og disse har affødt en negativ reaktion fra den brede offentlighed (kommentarer) (Thompson 2002: 83ff, Blach-Ørsten 2011: 9f). I et skandaleforløb er offentlighedens reaktion altså

performativt afhængig af, at journalister – i kraft af deres rolle som undersøgere og formidlere – giver skandalenebalden det første skub. I en shitstorm er den (sub)offentlige misbilligelse udelukkende performativt betinget af misbilligelsen selv – altså den negative eWOM. Her er afsløringen og kommentarerne altså smeltet sammen i forløbets første led, da det typisk er en forurettet part, der beretter om en angivelig hændelse, fordi den opfattes som moralsk forkastelig (Pfeffer m.fl. 2014: 120ff, Einwiller m.fl. 2017: 1180ff). Traditionelle medier kan agere megafon og/eller filter for shitstorme ved at dække dem og eksempelvis formidle, om de er underbygget af dokumentation eller ej. Det centrale dilemma er, at traditionel mediedækning af en angivelig shitstorm vil sprede og potentielt forstærke shitstormen (Pfeffer m.fl. 2014: 119f, Einwiller m.fl. 2017: 1178). Traditionelle medier spiller en “nøglerolle” i *spredningen* af onlinestorme af to årsager: Dels legitimerer det (sub)offentlighedens sag, at den bliver publiceret af et etableret medie. Dels vil eksponering i et nyhedsmedie øge antallet af personer, der kender til shitstormen.

Shitstorme og mediestorme

Fælles for shitstorme og skandaler er, at mediedækningen af dem kan være intens, gribe om sig og danne et såkaldt selvrefererende system. Dette er en veldokumenteret journalistisk tendens, der opstår, når bestemte hændelser dominerer mediedagsordenen i en afgrænset tidsperiode – altså såkaldte mediestorme. Medier vil i sådanne storme overvåge, kopiere og citere hinandens dagsordener, vinkler og kilder, hvilket typisk vil homogenisere dækningen (Kepplinger & Habermeier 1995: 373, Vasterman 2005: 514, Elmelund-Præstekær & Wien 2007: 33, Boydstun m.fl. 2014: 512). Men dækningen opstår ikke ud af ingenting. Man opererer inden for litteraturen om mediestorme med begrebet *triggerartikel*. I et skandaleforløb vil triggerartiklen således være den først publicerede artikel, som ét medie står for, der afslører en moralsk forkastelig hændelse, hvorefter andre medier begynder at referere tilbage hertil i deres egne artikler om sagen.

En antagelse, vi tager med herfra, er, at traditionelle medier kan ændre deres nyhedsværdier i perioder med mediestorme – hvor man prioriterer at bruge ressourcer på at ride med på nyhedsbølgen i mediestormen og dermed nedprioritere eksklusivitet og dagsorden-

sættelse, som normalt er væsentlige for nyhedsmedier (Willig 2011: 165ff, Lund 2000).

Presseetik, shitstorme og samfundet: praksis og teori

Denne artikel skal belyse presseetiske dilemmaer i dækningen af shitstorme. Etik kan imidlertid være mange ting, så vi vil konkretisere, hvilke etiske grundantagelser vi analyserer ud fra.

Shitstorme og genmæle

Vores forståelse af presseetik i denne sammenhæng tager dels udgangspunkt i Pressenævnets vejledende regler for god presseskik, dels i teori om presseetik. Størstedelen af danske medier er medlem af Pressenævnet og derfor underlagt medieansvarsloven. En grundpille i regelsættet er, at man i tilfælde af kritik mod navngivne personer eller entiteter skal give denne eller disse muligheder for genmæle (Pressenævnet A). At anklagede parter bør høres for genmæle er desuden et centralt element i etiske teorier om journalistik (Kovach & Rosenstiel 2001: 77f). Anklagerne i en shitstorm kan have ødelæggende konsekvenser for de indblandede parter, og derfor synes kravet om genmæle at være væsentligt.

Shitstormen mod Jensens Bøfhus i 2014, hvor restaurantkæden havde vundet en sag om misbrug af brandnavn mod Jensens Fiske-restaurant i Sæby, er et godt eksempel på en massereaktion, der via sociale medier formåede at påvirke virksomhedens bundlinje negativt. I virksomhedens årsrapport 2015 står der blandt andet, at “en uventet kraftig og negativ mediestorm [...] medførte en betydelig reduktion i antallet af gæster” på omkring 25 pct. (Jensens Bøfhus, årsrapport 2015). Dette afspejles i marketingslitteratur, hvor shitstorme betegnes som “collective brand attacks” (Rauschnabel m.fl. 2016: 381ff), mens andre i krisekommunikationsfeltet argumenterer for, at det er essentielt for virksomheder at være strategisk forberedte på shitstorme og at kunne forebygge og/eller afbøde dem (Herhausen m.fl. 2019). Vi antager, at journalister, der skriver om shitstorme, bærer et ansvar for, at anklagede parter får lov til at give svar på kritik.

Derfor vil vi undersøge, i hvor høj grad danske journalister faktisk får anklagede (shitstorms)parter i tale.

Shitstorme og retvisende repræsentation af virkeligheden

Vi trækker som nævnt også på forskningslitteratur om journalistisk etik. Herunder ser vi Stephen Wards arbejde som særligt relevant i forhold til shitstorme (Ward 2019: 311). Han fokuserer på journalisternes sociale ansvar, når de vinkler og formidler nyheder. Medierne skal ifølge Ward give borgerne i samfundet en retvisende repræsentation af virkeligheden – præcis samme hensyn findes i Pressenævnets retningslinjer for danske journalister (Pressenævnet A). I forlængelse af idealet om tilstræbt objektivitet argumenteres der for, at journalistikkens primære formål bør være at forsyne samfundet med et forum for udvekslingen af meninger og holdninger (ibid.: 311f). Skandaler kan i et funktionalistisk lys ses som “kollektive syndsforlædelsesritualer” (Thompson 2001: 243), og det samme kan shitstorme – især hvis man forstår dem som udført og udløst af “sagsorienterede offentligheder” (Birkbak 2018: 37f) og ikke en samling personer, der tilfældigvis har set og kommenteret et opslag på et socialt medie. I denne læsning kan man se shitstorme som konkretiseringer af større abstrakte debatter i samfundet. Dermed antager vi, at det kan være samfundsrelevant samt journalistisk og presseetisk forsvarligt at dække shitstorme, idet de kan bruges som tematiseringer af samfundsrelevante debatter. En udfordring for journalisterne er dog, selv i denne funktionalistiske forståelse af shitstorme, at udvælge, hvilke af de mange udbrud af negativ eWOM, der konstant bliver kommunikeret om på sociale medier, de vil dække. Godt fire millioner danskere logger dagligt på sociale medier – selv hvis kun 1 promille af dem skrev kommentarer og opslag, ville det give over 4.000 gange eWOM om dagen (Danmarks Statistik 2020).

Risikoen er, at journalisterne i deres historier kan vælge at fremhæve de mest markante udtalelser fra enten interviewpersoner eller brugere i kommentarfelterne. I den afsluttende diskussion vil vi eksemplificere denne praksis i relation til shitstorme. Vi antager, at der også med hensyn til det presseetiske ideal om korrekt repræsentation kan opstå diskrepanser mellem idealisme og praksis. Denne diskrepans kan antagelig blive forstærket af de nævnte tendenser i tilfælde af mediestorme, altså når et bredt udsnit af medierne skriver

om den samme sag baseret på de samme kilder og angivelige kendsgerninger. Hvis et journalistisk medie fremhæver den mest sensationelle eWOM, er det sandsynligt, at et konkurrerende medie vil bruge de samme citater og/eller vil anvende samme vinkling. Samfundsdebatten og det kollektive syndsforladelsesritual, som shitstorme teoretisk set kan lægge op til, kan altså komme til at udspille sig på et forvrænget grundlag, hvis journalister ikke er stringente ift. pressetiske principper.

Shitstorme og korrekt bearbejdning af kilder og materiale

Vigtigheden af genmæle og korrekt repræsentation kan yderligere udledes af journalistiske principper for korrekt bearbejdning af kilder og materiale: Ward beskriver, hvordan journalistiske arbejdsnormer og regelsæt tager afsæt i koncepter om objektivitet, nøjagtighed og verifikation (Ward 2019: 309). Disse koncepter reducerer vi til spørgsmål om genmæle, korrekt repræsentation og verifikation af kilder. For hvis det journalistiske arbejde ideelt set bør tilstræbe objektivitet, må genmæle altid eftersøges, da præsentationen af blot én side af en nyhedshistorie teoretisk set må være mindre objektiv og nøjagtig end at præsentere flere sider. Fra normerne kan man yderligere udlede, at man gennem god kildebrug kan imødekomme princippet om verifikation: Når journalisten tager kontakt til kilderne, vil påstandene alt andet lige være bedre verificeret, end hvis journalisten ikke tager kontakt til kilden.

Operationaliseringen af teoretiske begreber

Vi ved, at der ofte er involveret *kilder fra sociale medier* i shitstorme (Pfeffer m.fl. 2014, Einwiller m.fl. 2017, Paulussen & Harder 2014), og vi har derfor valgt at undersøge, hvor mange kilder fra sociale medier der involveres, og hvem disse kilder er. Begrebet spiller en særlig vigtig rolle i andet og tredje analyseafsnit, som beskæftiger sig med kilder fra sociale medier og journalisters anvendelse af sociale medier som kilde til oplysninger.

Fra litteraturen om mediestorme (Kepplinger & Habermeier 1995, Vasterman 2005, Elmelund-Præstekær & Wien 2007, Boydston m.fl. 2014) trækker vi på begrebet *triggerartikel*, der kort sagt beskriver den første artikel i en shitstorm. På baggrund af mediestormsteori-

ens andet begreb om *selvreferentialitet* er det yderligere interessant at undersøge, hvorvidt journalister i en given shitstorm tilbyder læserne nye oplysninger i sagen – altså om de bringer *eksklusive* vidensbidrag (se også Willig 2011: 191). Derfor har vi operationaliseret eksklusivitetskriteriet som journalisters “nye vidensbidrag” i forhold til den lokaliserede triggerartikel. Når en artikel citerer en kilde, og dennes udtalelser ikke indgår i triggerartiklen for en case, betragtes det som et nyt vidensbidrag. Vi funderer desuden vores analyse i presseetikken ved at holde vores resultater op mod Pressenævnets vejledende idealer om *genmæle* og *god presseskik* (Pressenævnet A, Pressenævnet B), hvilket vi relaterer til presseetiske perspektiver fra medieforskningen (Kovach & Rosenstiel 2001: 77f, Ward 2019). Disse idealer har vi omsat til indholdsanalytiske kodningskategorier – altså *genmæle*, *nye vidensbidrag* og *eWOM*.

Metode

I analysen præsenterer vi resultaterne af en kvantitativ indholdsanalyse af 10 danske nyhedsdækninger af shitstorme bestående af i alt 1.107 artikler udgivet i perioden 19. februar 2019 til 26. december 2019 fundet via søgedatabasen Infomedia.

Dataindsamling

For at sikre, at en samling af artikler omhandlende et givent emne faktisk var del af en shitstorm, har vi formuleret en række krav til, hvad der i vores undersøgelse udgør en shitstorm:

Først og fremmest skulle dækningen indeholde ytringer fra sociale medier (eWOM). Derfor blev et af søgekriterierne for lokalisering af shitstorme, at de som minimum skulle inkludere ordene “sociale medier”. Dette kombinerede vi yderligere med søgeordene “shitstorm”, “medie storm” eller “storm” for at frasortere de mange ikke-relaterede artikler, der indeholder ordene “sociale medier”. Søgestrengen i Infomedia så således ud: “shitstorm” OR “mediestorm” OR “storm” AND “sociale medier”. Derudover afgrænsede vi yderligere – med udgangspunkt i Thompsons (2002) teoretisering af skandaler og Einwiller m.fl.’s (2017) undersøgelse af tyske mediers dækning af shitstorme – at triggerartiklen skulle italesætte et (opfattet) normbrud.

Herefter blev perioden for undersøgelsen indskrænket til 2019, og vi fik herved 90 cases. Disse dækninger varierede i størrelse fra fem artikler i alt til over 500. Vi frasorterede alle dækninger, der indeholdt færre end 10 artikler ud fra en antagelse om, at denne slags dækninger ikke er intensive nok til at udgøre en egentlig shitstorm, hvilket efterlod os med 49 unikke dækninger. For at få et nuanceret billede var vi opmærksomme på, at dækningerne ikke skulle omhandle de samme mennesker, samme tematiske problemstillinger og ikke foregå på samme tid af året. Med disse krav in mente inddelte vi de 49 dækninger i kronologisk rækkefølge og udvalgte derefter 10 cases, som kan ses i tabel 1:

Case - Dette udløste shitstormene	Tidsspænd	Antal relevante artikler	Antal unikke artikler
Føtex-medarbejder fyret for at spise kanelnegl.	19/02 - 26/02	153	78
Politiker Simon Simonsen skriver opslag om Joy Mogensens graviditet.	30/04 - 20/05	234	46
Politiker Stig Grenov skriver tweet om abort.	23/05 - 11/06	143	9
Kræftsyge Hilde-Kristin Reed Mogensen kritiserer Ringkøbing-Skjern Kommune.	30/05 - 21/06	102	95
Fodboldspiller Joakim Mæhle klager over manglende spilletid.	18/06 - 22/06	140	24
Sagsbehandlere i Helsingør Kommune får isbarkkonkurrence for at nedbringe antallet af sygedagpengemodtagere.	01/07 - 18/07	99	33
Restaurant vil sælge foie gras.	24/09 - 07/10	40	36
IKEA lancerer vinterkollektion og kalder den Vinterfest.	29/10 - 23/12	136	35
POWER anklages for at snyde kunder med Black Friday-tilbud.	27/11 - 28/11	14	14
Ford-forhandlere har for få gratis nissehuer at uddele til fremmødte børn.	15/12 - 26/12	46	40

Tabel 1: Oversigt over forskellige cases i analysen

Ved indsamling af empiri blev vi opmærksomme på, at mange af de samme Ritzau-telegrammer gik igen i både lokale og nationale medier. I selve analysearbejdet har vi derfor frasorteret alle artikler med samme indhold i forsøget på at undgå analyse af gengangere. Det efterlod os med i alt 410 unikke artikler fordelt over de 10 cases. Der vil i analysen blive henvist til empiri med forskellig N, hvilket skyl-

des, at vores kodningskategorier ikke altid har gjort sig gældende på tværs af de forskellige cases: for eksempel i casen om Joakim Mæhle, hvor der ikke i klassisk forstand figurerer nogen anklaget part, hvorfor der heller ikke er noget behov for genmæle. Det betyder, at vi med hensyn til genmæle henviser til $N = 386$, da Mæhle-dækningen udgør 24 unikke artikler, der i dette konkrete analysearbejde er trukket fra.

Kodningskategorier

Undersøgelsens resultater beror på en kvantitativ indholdsanalyse med afsæt i kodning fra tre kodere. Der er blevet kodet for manifest såvel som latent indhold. I tabel 2 opgør vi disse variable (koder fra latent indhold er markeret med fed). Forud for undersøgelsen har vi foretaget pilotkodning, som var med til at skærpe kodningskategorierne.

Variable	Værdier
Medietype	omnibus/tabloid/niche
Format	net/print
Genre	nyhed/opinion
Ritzau	Ja/nej
Rækkevidde	Nationalt medie/Regionalt eller lokalt medie/Digitalt medie/Fagblad/Magasin/Nyhedsbureau
Genmæle_1 (er der taget kontakt?)	ja/nej/forsøgt
Genmæle_2 (hvis ja, af mediet selv?)	ja/nej
Vidensbidrag_1 (i alt)	0/1/2/3/4+
Vidensbidrag_2 (eksklusive)	0/1/2/3/4+
Vidensbidrag_3 (fra andre medier)	0/1/2/3/4+
Vidensbidrag_4 (fra SoMe)	0/1/2/3/4+
eWOM_1 (er der eWOM?)	ja/nej
eWOM_2 (er der taget kontakt til eWOM-kilde?)	ja/nej/forsøgt
SS_domæne	politik/virksomhed/administration/medie/offentlig person

Tabel 2: Kodningskategorier

Kategorierne *vidensbidrag_4*, *eWOM_1* og *eWOM_2* relaterer sig alle til kilder fra sociale medier. *Vidensbidrag_4* beskriver, hvor mange nye kilder (i forhold til triggerartiklen) fra sociale medier der bliver citeret i en given artikel. *eWOM_1* opgør, om der indgår citater fra sociale medier, inklusive dem, der måtte indgå i triggerartik-

len, mens eWOM_2 viser, hvorvidt der er taget kontakt til eventuelle kilder fra sociale medier. Vidensbidrag-kategorierne relaterer sig til triggerartikler og risikoen for selvreferentialitet i dækning af shitstorme, mens eWOM_1 og eWOM_2 forholder sig til verifikation og brug af kilder fra sociale medier.

Vi har foretaget en interkoderreliabilitetstest for hver af de latente kodningskategorier i 10 pct. af vores anvendte empiri (N = 42) med tilfredsstillende resultat for alle variable (se tabel 3).

Variabel	Krippendorff's Alpha
Genmæle_1	1
Genmæle_2	1
vidensbidrag_1	0,94
vidensbidrag_2	0,907
vidensbidrag_3	0,804
vidensbidrag_4	0,971
ewom_1	1
ewom_2	0,971
SS_domæne	1

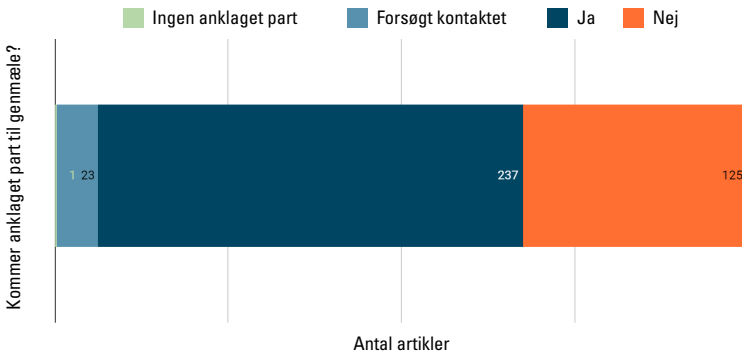
Tabel 3: Krippendorffs Alpha-koefficient for latente kodningskategorier

Analyse: Tre perspektiver, der gør os klogere på, hvordan journalister dækker shitstorme

Herfra kommer vi til at fokusere på de tre bærende spørgsmål, der skal gøre os klogere på, hvordan danske journalister har dækket 10 udvalgte shitstorme i 2019: Hvorvidt anklagede parter kommer til genmæle; i hvor høj grad der bliver investeret tid i at inddrage nye kilder eller nye vidensbidrag i det hele taget; og hvorvidt kilder er blevet kontaktet, inden de citeres i medier. Resultaterne bliver først udredt deskriptivt, herefter opsummeret i en konklusion og afslutningsvis diskuteret.

Genmæle i dækningen af shitstorme

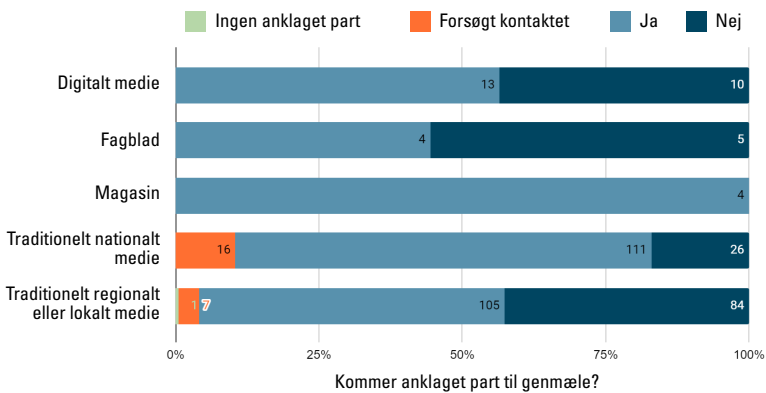
Vores analyse viser, at journalister, der skriver om shitstorme, lader en anklaget part komme til genmæle i 61 pct. af tilfældene (se figur 1). Omvendt betyder det, at 39 pct. af artiklerne *ikke* har præsenteret et genmæle.

Figur 1: Fordeling af genmæle (N = 386)

Et vellykket forsøg på at lade en modpart komme til genmæle skete eksempelvis, da Ekstra Bladet dækkede sagen om Simon Simonsen (Ekstra Bladet 2019a). Her inkorporerede journalisten Simonsens opfølgende Facebook-opslag. Dertil havde journalisten kontaktet Simonsen personligt, så Simonsen med egne ord blandt andet kunne forklare, at hans Facebook-opslag *“ikke er et personangreb på Joy Mogensen, men et oplæg til diskussion om kunstig befrugtning og familiestrukturer generelt”* (ibid.).

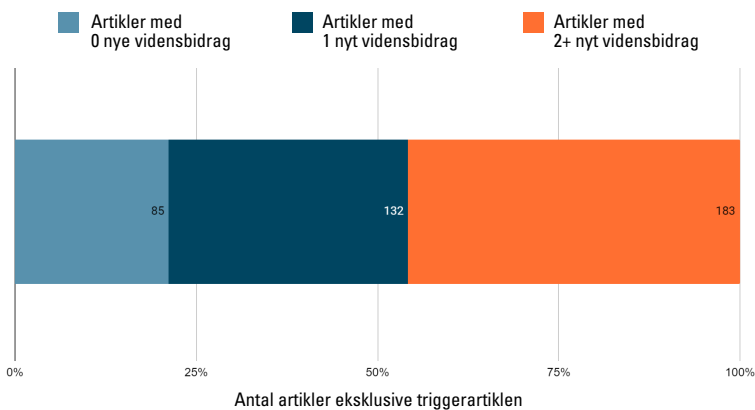
Det er dog ikke uden betydning, hvilken målgruppe (og størrelsen på ditto) det enkelte medie har i forhold til at lade modparter komme til genmæle. Vi kan i figur 2 se en markant forskel i genmælepraksissen målt på de enkelte mediehouses rækkevidde i landet. Mens nationale medier præsenterer hyppigere genmæle (73 pct.), gør det sig i mindre grad gældende for de regionale og lokale medier (53 pct.), når de dækker shitstorme.

Figur 2: Fordeling af genmæle i forhold til mediernes rækkevidde (N = 386)

Viderebringelse af nye vidensbidrag

Vores analyse viser ydermere, at journalister mestendels bringer nye vidensbidrag i spil, når de dækker en shitstorm over flere dage. Det er vigtigt at understrege, at dette spørgsmål er undersøgt i forhold til den første artikel (dvs. triggerartiklen), der er blevet skrevet for hver case (Vasterman 2005, Elmelund-Præstekær & Wien 2007). Den første artikel (målt på tidspunkt og dato) i en pulje af artikler om en specifik shitstorm kan altså aldrig indeholde nye kilder eller vidensbidrag – mens alle andre artikler, der følger herefter (på tværs af hele medielandskabet), bliver analyseret i forhold til den første artikel. Den første artikel danner altså sammenligningsgrundlag for efterfølgende dækninger. Ud fra denne logik har vi afdækket, at der i 78 pct. af tilfældene bliver indhentet mindst én ny kilde og/eller nye citater fra en allerede citeret kilde i forhold til triggerartiklen, når journalister dækker shitstorme (se figur 3).

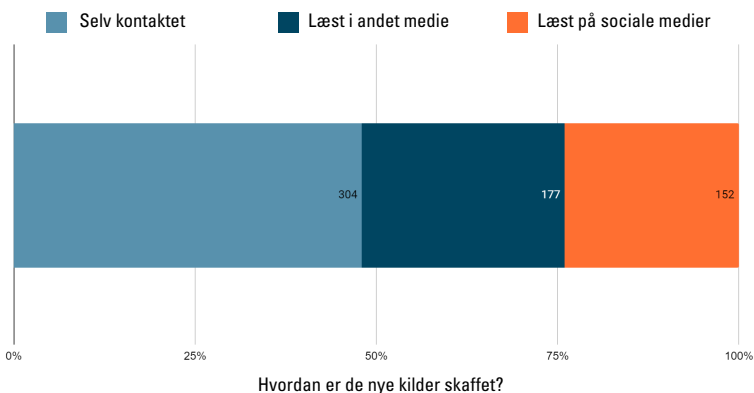

Figur 3: Overblik over antallet af nye vidensbidrag (N = 400, frasorteret triggerartiklerne).

To respektive dækninger af kanelsneglssagen tjener blandt andet som eksempel på dette. Under rubrikken “18-årig fyret for at spise kanelsnegl” udgiver B.T. triggerartiklen om denne shitstorm den 19. februar om aftenen (B.T. 2019). I denne er der tre kilder: Uddrag fra Mias mors Facebook-opslag, der startede harmen på Facebook, mundtlige citater fra Mia selv og et skriftligt modsvar fra Føtex’ HR-chef – da det er Føtex, der er under anklage i denne sag (ibid.).

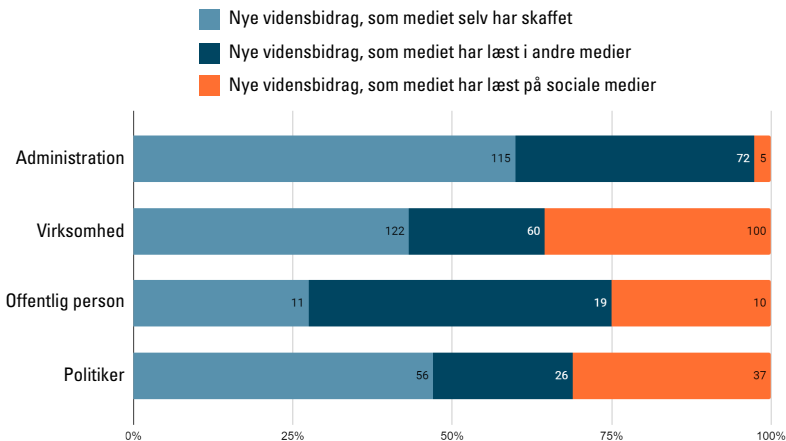
Dagen efter dækker TV 2 Østjylland også sagen under rubrikken “Se ordene, der fik Mia fyret for at spise en kanelnegl” (TV 2 Østjylland 2019). Heri bringer man billeder af notater fra et møde, som Mia havde med sin chef inden sin afskedigelse, der giver læseren indblik i, hvad der blev diskuteret (dokumentation). Der er et billede af et opslag, der blev hængt op i Føtex’ kantine kort efter Mias firing, der fortæller, at en medarbejder er blevet afskediget på grund af grove brud på interne regler. Der er udtalelser fra formanden i Mias fagforening samt fra Mia og Føtex’ HR-chef. Selvom vi har hørt fra de to sidste kilder før, optræder de som kilder til *nye vidensbidrag*, fordi TV 2 Østjylland har inkorporeret en kort videobid i deres artikel, hvor vi får sat ansigt på og nye citater fra fyrede Mia og Føtex’ HR-chef. På denne måde gør TV 2 Østjylland historien til deres egen (Willig 2011: 191), og de tilføjer nye vidensbidrag, der udfolder sagen yderligere og bringer den et skridt videre fra dækningen dagen forinden.

I figur 4 ser vi, at der er forskel på, hvordan man indhenter nye vidensbidrag til sit medias dækning af en shitstorm. Således er 48 pct. af de i alt 633 nye vidensbidrag blevet indhentet direkte af det respektive medie. Vidensbidragene er blevet kopieret fra andre medier i 28 pct. af tilfældene, mens 24 pct. er blevet fundet på sociale medier.

Figur 4: Antallet af nye vidensbidrag, fordelt på kildetyper, baseret på det samlede antal af kilder (N = 633).

Det er dog ikke uden betydning, *hvem* eller *hvad* der er anklaget i shitstormen: Vores resultater peger på, at det har en effekt på, hvilke typer af nye vidensbidrag journalisterne inddrager. Her har vi arbejdet med en skelnen mellem fire forskellige modtagere af kritik i en shitstorm. Det, der i den eksisterende forskning kaldes "domæner" (Einwiller m.fl. 2017: 1185): 1) en politiker, 2) en offentlig person, 3) en virksomhed, 4) en administration. Hver af de 10 cases har således et domæne. I figur 5 er de nye vidensbidrag opdelt i forhold til disse fire domæner. Vi kan observere, at medier oftest ringer nye eksklusive vidensbidrag hjem, når en administration er i shitstorm (60 pct. af i alt 192 vidensbidrag). Dette gjorde sig eksempelvis gældende i shitstormen mod Ringkøbing-Skjern Kommunes jobcenter, da kræftpatienten Hilde-Kristin Reed Mogensen i et Facebook-opslag offentligt kritiserede jobcenteret for ikke at respektere hendes sygdomsforløb. De lokale medier havde ofte historien på dagsordenen – eksempelvis Århus Stiftstidende, der under rubrikken "Kommune i shitstorm: Jobcenter vil sende brystkræft-opereret kvinde i jobafklaring" talte med Hilde-Kristin selv, med en folketingskandidat og formand for beskæftigelsesudvalget i Ringkøbing-Skjern Kommune samt et SF-medlem af beskæftigelsesudvalget (Århus Stiftstidende 2019).

Figur 5: Her undersøger vi igen det samlede antal af kilder, fordelt på domæner og typer af vidensbidrag (N = 633)

Samtidig ser vi en relativt høj andel (i forhold til den samlede dækning i figur 4) af vidensbidrag kopieret fra andre medier i dækningen af shitstorme mod administrationer (37,5 pct. af i alt 192 nye vidensbidrag). Det er dog i dækningen af shitstorme mod offentlige personer, at vi finder flest nye vidensbidrag, som medier har læst i andre medier (47,5 pct. af i alt 40 nye vidensbidrag). Det gør sig eksempelvis gældende i stormen mod fodboldspiller Joakim Mæhle: Her citerer Ekstra Bladet eksempelvis Mæhle for at udtale: *“Det er pisse irriterende. Jeg synes ikke, at jeg har fortjent at sidde derude. Jeg siger ikke, at jeg har fortjent at spille, men jeg har heller ikke fortjent ikke at spille i hvert fald (...)”* (Ekstra Bladet 2019b). Det fremgår ikke eksplicit af denne artikel, at Ekstra Bladet har læst dette citat i et andet medie – men ved at sammenholde tidspunkter for publicering af alle artikler i denne sag fandt vi, at det digitale medie Bold.dk har præcis samme citat fra Mæhle samme dag 12 timer før Ekstra Bladet (Bold.dk 2019), hvorfor man må formode, at Ekstra Bladet citerer Bold.dk.

Slutteligt fandt vi, at journalister oftest citerer kilder direkte fra sociale medier, når en virksomhed bliver kritiseret (35 pct. af i alt 282 nye vidensbidrag). Det gælder eksempelvis i sagen om varehuset POWER, hvor artikler refererer til kritik fra kunder i kommentarsporet på en af virksomhedens reklameopslag på Facebook, fordi virksomheden havde fusket med tilbudspriser op til Black Friday. Se eksempelvis Ekstra Bladets dækning, hvori der optræder citater som *“Fup og svindel”* og *“Jeg handler aldrig hos jer igen”* fra unavn-givne kilder på Facebook (Ekstra Bladet 2019c).

Journalisternes kontakt med kilder fra sociale medier

Vi har i alt registreret 252 vidensbidrag fra sociale medier – det vil sige, at 252 kilder er citeret fra sociale medier. Vi kan i figur 6 se, at 68 pct. af disse kilder til nye vidensbidrag ikke er blevet kontaktet af mediet, der citerer dem.

Figur 6: Generel kontakt til kilder fra sociale medier, baseret på det samlede antal af kilder fra sociale medier (N = 252)

Ydermere har vi fundet, at shitstorme, hvor kritikken er rettet mod politiske aktører, i højere grad motiverer kildekontakt: Her er der fx i Stig Grenov-sagen skabt kontakt til kilder fra sociale medier i 89 pct. af tilfældene, mens ditto gør sig gældende i 50 pct. af tilfældene i Simon Simonsen-sagen. Begge er altså med til at hæve den samlede andel til 32 pct.

Opsamling

Opsamlingen på analysen er inddelt i tre underafsnit svarende til de tre analyser: genmæle, nye vidensbidrag og journalisters kontakt til kilder fra sociale medier.

Genmæle

Den overordnede konklusion fra analysen om genmæle er, at 61 pct. af de unikke nyhedsartikler (på nær artikler under Joakim Mæhle-sagen) fremsætter genmæle fra en anklaget part. Det betyder samtidig, at 39 pct. af artiklerne *ikke* fremsætter genmæle fra en anklaget part. Ud fra et journalistisk ideal om, at præsentationen af genmæle er vigtigt i sig selv, kan man med afsæt i disse resultater kritisere danske journalisters manglende fokus på netop dette. Denne diskussion vil blive udfoldet i det kommende diskussionsafsnit.

Udover den overordnede konklusion peger vores resultater på, at der i højere grad bliver præsenteret genmæle af nationale medier end regionale medier. Tager man udgangspunkt i sagen om Simon Simonsen, bliver dette da også tydeligt, hvis man holder en landsdækkende avis som Ekstra Bladet op imod regionalmediet TV 2 Lorry. Omkring et døgn efter Ekstra Bladets overskrift har Lorry også sagen på dagsordenen – men til forskel fra Ekstra Bladet bringer Lorry en artikel uden nogen form for modsvar fra Simonsen selv (TV 2 Lorry 2019), og dét på trods af, at Lorry har mulighed for at citere genmælet fra Ekstra Bladet og/eller at søge mod Facebook, hvor Simonsen selv har givet svar på anklage til den bredere offentlighed, sådan som Ekstra Bladet gjorde (Ekstra Bladet 2019a).

Nye vidensbidrag

Den overordnede konklusion, som vi kan drage fra analysen om nye vidensbidrag, er, at 78 pct. af unikke nyhedshistorier (foruden triggerartikler) viderebringer nye oplysninger i den pågældende sag. En yderligere granskning viser, at journalister i højere grad anvender citater fra en eksklusiv kilde, de selv har kontaktet (48 pct. af tilfældene), mens de i mindre grad citerer udsagn fra kilder, de har læst i andre etablerede medier (28 pct. af tilfældene). Hermed har de fundet færrest nye kilder (24 pct. af tilfældene) via opslag eller kommentarer på de sociale medier.

Det er dog ikke uden betydning, hvem eller hvad shitstormen drejer sig om – vores resultater peger nemlig på, at det har en effekt på, hvordan journalister anvender kilder. Således har vi fastslået, at andelen af nye vidensbidrag er størst, når det er en (kommunal) administration, der modtager kritik i shitstormen – 60 pct. af i alt 192 nye vidensbidrag er eksklusive, hvad angår administrationsdomænet.

Den største andel af kilder læst og citeret i andre medier findes imidlertid også i dækningen af shitstorme mod administrationer, hvor 37,5 pct. af de 192 nye vidensbidrag er hentet fra andre medier. Slutteligt fandt vi, at journalister oftest citerer kilder direkte fra sociale medier, når det er en virksomhed, der bliver kritiseret. Her er det 35 pct. af i alt 282 nye vidensbidrag, der er hentet direkte fra sociale medier. Dette kan ses som udtryk for, at en eller flere sagsori-

enterede offentligheder får forstærket deres stemmer i shitstorme på sociale medier og senere via traditionelle medier.

Journalisters kontakt til kilder fra sociale medier

Vi kan konkludere, at journalister oftest ikke tager kontakt til kilder fra sociale medier, inden de vælger at bruge deres udsagn i en artikel. Der er taget kontakt i 32 pct. af de 252 tilfælde, mens det modsatte sker i 68 pct. af tilfældene. Vi observerer imidlertid to outliers: Stig Grenov-sagen (kontakt i 89 pct. af tilfældene) og Simon Simonsen-sagen (kontakt i 50 pct. af tilfældene), hvilket vi ser to mulige årsager til: Dels er politikere historisk set blevet mere og mere tilgængelige for pressen som en del af medialiseringen af politisk kommunikation (Blach-Ørsten 2016, Hjarvard 2008), dels bestod en stor del af den anvendte eWOM fra enten Grenov eller Simonsen selv. Da det også var dem, der stod på mål for anklager fra den brede offentlighed, kan man forestille sig, at det i højere grad har foranlediget journalisterne til at tale med kilden jf. idealet om at tale med den anklagede part, som vi har påvist følges i størstedelen af artiklerne.

Diskussion af resultater og kodningskategorier

Vi vil herunder diskutere vores resultater og vores kodningskategoriers videnskabelige anvendelighed i studiet af journalistisk dækning af shitstorme. Herunder vil vi granske vores metodiske fremgang, som også her er struktureret efter vores tre analysedele.

Genmæle

Resultaterne fra analysen om genmæle peger på et problem med den journalistiske dækning af shitstorme, idet blot 61 pct. af artiklerne indeholder genmæle. Denne kritik tager dog ikke højde for de små nuancer i læseoplevelser – noget, som Infomedia ikke tager højde for. Et eksempel på en sådan nuance er i B.T.'s dækning af sagen om Simon Simonsen. Den 7. maj 2019 udgiver B.T. to artikler på samme side i deres fysiske avis, der begge handler om den veriserende sag²: en artikel, hvor journalisten taler med den anklagede part (Simonsen), og en artikel, hvor journalisten rådfører sig med en

ekspert for at forstå, hvorfor Simonsens Facebook-opslag udviklede sig til en shitstorm. Læser man disse to artikler på Infomedia, får man oplevelsen af, at det er to helt separate nyhedsartikler. Derfor får man som læser på Infomedia en læseoplevelse, hvor der er én artikel, hvor anklaget part kommer til genmæle – mens den anden ikke hører anklaget part. Det medfører to forskellige kodninger, når det handler om spørgsmålet om genmæle. Det er dog ikke den oplevelse, en læser vil få ved at sidde med avisen fysisk i hånden: Her forstår man tværtimod de to artikler i relief til hinanden, hvorfor der altså ikke er mangel på genmæle. Humlen ved dette er, at journalistisk output ofte er meget mere dynamisk og kreativt, end hvad indholdsanalyse tillader at observere og beskrive med hensyn til idealet om genmæle. Dermed ikke sagt, at manglende genmæle i sig selv er uproblematisk, men der eksisterer nuancer, som vi erkender, at vi ikke får beskrevet via vores indholdsanalyse.

Samtidig kan man rejse en overordnet diskussion om genmælets betydning for journalistisk kvalitet. For er det nødvendigvis dårlig journalistik, når genmæle mangler? Det umiddelbare svar på dette er nej. Genmæle er nemlig ikke et intrinsisk gode i sig selv (Kovach & Rosenstiel 2001: 77), men har snarere instrumentel værdi i forhold til opnåelse af god journalistik. Sagt på en anden måde sikrer genmæle i sig selv ikke høj kvalitet, men kan tages i brug af journalister for at nærme sig en mere fair portrættering af sagen – hvilket i sidste ende kan løfte kvaliteten af artiklen.

Genmæle er i en sådan betragtning relevant som et normativt ideal for journalistisk praksis, men det er vanskeligt at operationalisere konceptet som en relevant kodningskategori i en indholdsanalyse.

Nye vidensbidrag

Til gengæld har kodningskategorierne under *nye vidensbidrag* vist sig at være brugbare og interessante i forhold til at danne overblik over et bestemt nyhedsflows informationsudvikling. I vores arbejde med kodningskategorien har vi imidlertid bestemt et startpunkt (altså triggerartiklen), hvilket udgør sammenligningsgrundlaget for den resterende empiri. Dette medfører, at vi ikke kan bestemme informationsudviklingen fra artikel til artikel, men snarere fra triggerartikel til artikel. På den måde kan vi altså sige noget om den totale udvikling fra den første dato til sidste dato, men kan ikke sige

noget brugbart om bestemte perioder i nyhedsdækningen i forhold til informationsudviklingen. Man kan for eksempel tænke sig, hvordan visse perioder i en shitstorm er informationsmæssige 'lavkonjunkturer,' mens andre perioder er 'højkonjunkturer.' Disse nuancer begriber vores anvendelse af kodningskategorien ikke, og fremtidige studier, der påtænker at anvende denne, kan med fordel overveje, om kategorien skal udvikles, således at de periodevise udsving i informationsudviklingen kan bestemmes.

Konceptualiseringen af kategorien nye vidensbidrag finder vi særdeles interessant, idet journalistikken (se fx American Press Institute 2013) og medieforskningen (se fx Willig 2011: 165ff) generelt lægger stor vægt på forestillinger om eksklusivitet, originalitet og selvstændigt arbejde. Vi er dog ikke stødt på nogen kvantitativ metode til empirisk at undersøge disse koncepter, og derfor introducerer vi altså denne kodningskategori.

Kilder fra sociale medier

I et kritisk perspektiv kan resultaterne fra analysen om sociale mediekilder tolkes som et udtryk for en form for journalistisk dovenskab: 68 pct. af de 252 undersøgte vidensbidrag fra sociale medier er viderebragt, uden de givne journalister har taget eller forsøgt at tage kontakt til kilderne bag. Det vidner altså om en redaktionel interesse i at dække historien, som dog ikke er stor nok til, at der prioriteres ressourcer til at kontakte kilder fra sociale medier.

Herudover har vi kunnet observere, at journalisters brug af kilder fra sociale medier både tilskynder gode og dårlige praksisser. På den ene side gemmer der sig et demokratisk potentiale i den journalistiske anvendelse af kilder fra sociale medier, da disse kilder kan fordrø, at svage menneskers stemmer bliver styrket i samfundsdebatten (Rønlev 2018: 49f). Videre kan man argumentere for, at vidensbidrag fra sociale medier er legitime stemmer i større samfundsdebatter fra sagsorienterede offentligheder, der er nødvendige at inddrage i nyhedsdækning, hvis man vil give et dækkende billede af de forskellige verdenssyn, der eksisterer og udvikler sig i et samfund (Birkbak 2018: 57).

På den anden side hviler der en særlig opgave på mediernes skuldre set i forhold til, hvordan de præsenterer den givne sag og bruger kilder på sociale medier som vidnesbyrd for, hvordan flertal-

lets holdning er imod den eller dem, der bliver kritiseret i shitstormen. Vi har i vores analyse set eksempler på, hvordan journalister kan vinkle en rubrik eller underrubrik så skarpt, at det virker misvisende for sagens egentlige indhold: Et eksempel, som vi tidligere har berørt, er sagen om Simon Simonsen, hvor en journalist valgte at fremhæve en række kritiske kommentarer fra Facebook for dermed at skabe belæg for formuleringen “Der er udbrudt brand i Simonsens Facebook-profil” (Ekstra Bladet 2019a) – selvom flere brugere i kommentarfeltet faktisk udtrykker deres enighed med Simonsens udtalelser.³ Den journalistiske forenkling og til tider misvisende eller dramatiserede repræsentation af engagementet på sociale medier er også tidligere blevet problematiseret for at sætte en bestemt offentlig opinion på dagsordenen, selvom der i de givne kommentarspor og reaktionsopgørelser også figurerer opponerende meninger (Rønlev 2018: 67ff). Derfor kan journalisters indblanding nemt forstærke problemet ud af proportioner, så læserne kan få den opfattelse, at problemet – og arrigskaben over problemet – er meget større, end hvad det i virkeligheden er. Det er dog vigtigt at huske på, at der ikke står noget eksplicit i Pressenævnets vejledende regler om brugen af kilder fra sociale medier – og derfor er journalister i langt højere grad overladt til individuel refleksion over en retfærdig og hensynsfuld praksis, der lige nu ikke er formaliseret, men mest styret af ens eget etiske kompas og journalistiske mavefornemmelse (se fx Schultz 2007: 191f). Dette er en tidligere beskrevet omstændighed for journalister, at etiske retningslinjer i praksis udgår fra en blanding af Pressenævnet, mediernes interne regelsæt og journalistens fortolkning af disse (Blach-Ørsten m.fl. 2015).

NOTER

- ¹ Vi har anvendt det digitale søgeredskab Infomedia til at undersøge dette. I 2009 blev der i alt produceret 710 artikler, mens der i 2019 blev produceret 4.864 af ditto.
- ² Det er ikke muligt at henvise til de to nævnte artikler, da det er artikler i fysisk papirformat. For at finde artiklerne kan man tilgå Infomedia og bruge søgestrengen 'joy mogensen' AND 'simon simonsen' AND '*donor*' via ekspertfunktionen og indskrænke søgningen til den 7. maj 2019.
- ³ De aktuelle reaktioner på Simonsens indlæg kan findes på hans offentlige Facebook-profil: <https://www.facebook.com/simonsjsimonsen/>

REFERENCER

- American Press Institute (2013). "Journalism as a discipline of verification" af W. Dean. Set 01-09-2020 på <https://www.americanpressinstitute.org/journalism-essentials/verification-accuracy/journalism-discipline-verification/>
- B.T. (2019). "18-årig fyret for at spise kanelnegl" af J. Juhler den 19. februar 2019. Set 01-09-2020 på www.bt.dk/erhverv/18-aarig-fyret-for-at-spise-kanelnegl
- Birkbak, A. (2018). Shitstorms, bobler eller sagsorienterede offentligheder? Digitale metoder og kontroverser på sociale medier. *Dansk Sociologi* 1(29), 37-61. doi: 10.22439/dansoc.v29i1.5723
- Blach-Ørsten, M. (2011). Politiske skandaler i danske medier i 1989-2010. *Tidsskriftet POLITIK* 3(14), 7-17. doi: <https://doi.org/10.7146/politik.v14i3.27485>
- Blach-Ørsten, M. (2016). Politikens medialisering: Et ny-institutionelt perspektiv. I Hjarvard, S. (red.), *Medialisering: Mediernes rolle i social og kulturel forandring* (s. 185-216). Hans Reitzel.
- Blach-Ørsten, M., Møller Hartley, J., Flensburg, S. & Bendix Olsen, M. (2015). *Specialrapport Medieetik*. Center for Nyhedsforskning, CBIT, Roskilde Universitet. <https://mediernesudvikling.slks.dk/2015/specialrapporter/medieetik/>
- Bold.dk (2019). "Irriteret Mæhle: Har ikke fortjent bænkeplads" den 18. juni 2019. Set 01-09-2020 på www.bold.dk/fodbold/nyheder/irriteret-maehle-har-ikke-fortjent-baenkeplads/.
- Boydston, A. E., Hardy, A. & Walgrave, S. (2014). Media Storm versus Non-Coverage Storm. *Political Communication* 31(4), 509-531. doi: 10.1080/10584609.2013.875967
- Danmarks Statistik (2020). *It-anvendelse i befolkningen 2019*. Fundet 20-11-2020 på <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29449&sid=itbef2019>.
- Einwiller, S., Viererbl, B. & Himmelreich, S. (2017). Journalists' Coverage of Online Firestorms in German-Language News Media. *Journalism Practice* 11(9), 1178-1197. doi: 10.1080/17512786.2016.1229578
- Ekstra Bladet (2019a). "Partifælle om donor-gravid borgmester: Selvcentreret og egoistisk" af M. Nørgaard den 1. maj 2019. Set 01-09-2020 på www.ekstrabladet.dk/nyheder/politik/dansktopolitik/partifaelle-om-donor-gravid-borgmester-selvcentreret-og-egoistisk/7615844
- Ekstra Bladet (2019b). "Fornærmet dansk EM-talent i stort knæfald: - Undskyld" af K. Egelund den 18. juni 2019. Set 01-09-2020 på www.ekstrabladet.dk/nyheder/politik/dansktopolitik/fornarmet-dansk-em-talent-i-stort-knaefald-undskyld/

- det.dk/sport/fodbold/fornaermet-dansk-em-talent-i-stort-knaefald-undskyld/7677939
- Ekstra Bladet (2019c). "POWER i kæmpe shitstorm før black friday: 'Fup og svindel'" af N. Nedergaard den 28. november 2019. Set 01-09-2020 www.ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/power-i-kaempe-shitstorm-foer-black-friday-fup-og-svindel/7893514
- Elmelund-Præstekær, C. & Wien, C. (2007). *Mediastormens magt. Om mediestorme på ældreområdet og deres indflydelse på ældrepolitikken*. 1. udgave. Syddansk Universitetsforlag.
- Eskjær, M. F. & Helles, R. (2015). *Kvantitativ Indholdsanalyse*. Samfundslitteratur.
- Galtung, J. & Holmboe Ruge, M. (1965). The Structure of Foreign News – The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research* 2(1), 64-90. doi: 10.1177/002234336500200104
- Hammarlin, M. (2019). Media scandals, rumour and gossip: A study with an ear close to the ground. *International Journal of Cultural Studies*. Lund University. doi: 10.1177/1367877919872511
- Herhausen, D., Ludwig, S., Grewal, D., Wulf, J. & Schoegel, M. (2019). Detecting, Preventing, and Mitigating Online Firestorms in Brand Communities. *Journal of Marketing* 83(3), 1-21. doi: 10.1177/0022242918822300
- Hjarvard, S. (2008): *En verden af medier: Medialiseringen af politik, sprog, religion og leg*. Samfundslitteratur.
- Jensen, J. L. (2020). Sociale medier spiller en stor rolle for den politiske dagsorden – men en mindre rolle i den demokratiske debat. *Media Journal*. Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.
- Jensens Bøfhus (2015): *Årsrapport for 2014*. Set 20-11-2020 på <https://regnskaber.cvrapi.dk/83521231/ZG9rdW1lbnRsYWdlcjovLzAzLzhmLzg3Lz-diL2IyLzRIYTgtNDJkMy1hZGZjLTlmMDk3YTYYjQzMg.pdf>
- Johnen, M., Jungblut, M. & Ziegele, M. (2018). The digital outcry: What incites participation behavior in an online firestorm? *New Media & Society* 20(9), 3140-3160. doi: 10.1177/1461444817741883
- Kepplinger, H. M. & Habermeier, J. (1995). The Impact of Key Events on the Presentation of Reality. *European Journal of Communication* 10(3), 371-390. doi: 10.1177/0267323195010003004
- Kovach, B. & Rosenstiel, T. (2001). *The elements of journalism: What new people should know and the public should expect*. Crown Publishers.
- Lund, A. B. (red.) (2000). *Først med det sidste – en nyhedsuge i Danmark*. Forlaget Ajour.

- Paulussen, S. & Harder, R. A. (2014). Social Media References in Newspapers – Facebook, Twitter and YouTube as sources in newspaper journalism. *Journalism Practice* 8(5), 542-551. doi: <https://doi.org/10.1080/17512786.2014.894327>
- Pfeffer, J., Zorbach, T. & Carley, K. M. (2014). Understanding online firestorms: Negative word-of-mouth dynamics in social media networks. *Journal of Marketing Communications* 20(1-2), 117-128. doi: [10.1080/13527266.2013.797778](https://doi.org/10.1080/13527266.2013.797778)
- Pressenævnet A: “Vejledning om genmæle”. Set 01-06-2020 på www.presse-naevnet.dk/vejledning-om-genmaele/
- Pressenævnet B: “Vejledning om god presseskik”. Set 01-06-2020 på www.pressenaevnet.dk/god-presseskik/
- Rønlev, R. (2018). Brølet i kommentarsporet: Journalisters formidling af den offentlige opinion på politikken.dk. *Journalistica* 12(1), 48-77. doi: <https://doi.org/10.7146/journalistica.v12i1.105541>
- Rauschnabel, P., Kammerlander, N. & Ivens, B. (2016). Collaborative Brand Attacks in Social Media: Exploring the Antecedents, Characteristics, and Consequences of a New Form of Brand Crises. *The Journal of Marketing Theory and Practice* 24(4), 381-410. doi: [10.1080/10696679.2016.1205452](https://doi.org/10.1080/10696679.2016.1205452)
- Schultz, I. (2007). The Journalistic Gut Feeling: Journalistic doxa, news habitus and orthodox news values. *Journalism Practice* 1(2), 190-207. doi: <https://doi.org/10.1080/17512780701275507>
- Skovsgaard, M., van Dalen, A. & Bisgaard, K. (2018). Et ædelt fag under stigende pres? Udviklingen i journalisternes professionelle idealer og deres opfattelser af det daglige arbejde som journalist 2009-2015. *Journalistica* 12(1), 4-26. doi: [10.7146/journalistica.v12i1.105539](https://doi.org/10.7146/journalistica.v12i1.105539)
- Thompson, J. B. (2002). *Den politiske skandale: Magt og synlighed i mediealderen*. Hans Reitzels Forlag.
- TV 2 (2019). “Sagsbehandlere blev lovet isbar for at nedbringe antallet af sygemeldte borgere” af E. Færch og N. Lykke Møller den 1. juni 2019. Set 01-09-2020 på <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2019-07-01-sagsbehandlere-blev-lovet-isbar-for-at-nedbringe-antallet-af-sygemeldte-borgere>
- TV 2 Østjylland (2019): “Se ordene, der fik Mia fyret for at spise en kanelnegl” af M. Nørgaard den 20. februar 2019. Set 01-09-2020 på <https://www.tv2ostjylland.dk/syddjurs/se-ordene-der-fik-mia-fyret-spise-en-kannelsnegl>
- Vasterman, P. L. M. (2005). Media-Hype: Self-Reinforcing News Waves, Journalistic Standards and the Construction of Social Problems. *European Journal of Communication* 20(4), 508-530. doi: <https://doi.org/10.1177/0893264305277778>

org/10.1177/0267323105058254

Ward, S. J. A. (2019). Journalism Ethics. I K. Wahl-Jorgensen & Hanitzsch. T. (red.), *The Handbook of Journalism Studies* (s. 307-323), 2. udgave. Routledge.

Willig, I. (2011). Solo, selvjustits og egenhistorier: Medspillende modspillere. I. Willig (red.), *Bag nyhederne: Værdier, idealer og praksis* (s. 161-191), 2. udgave. Samfundslitteratur.

Århus Stiftstidende (2019). "Kommune i shitstorm: Jobcenter vil sende brystkræft-opereret kvinde i jobafklaring" af L. Kryger den 30. maj 2019. Set 01-09-2020 på www.stiften.dk/artikel/kommune-i-shitstorm-jobcenter-vil-sende-brystkr%C3%A6ft-opereret-kvinde-i-jobafklaring

EMIL OLSEN

Cand.comm. i Journalistik & Globale Studier
Roskilde Universitet
emil.vro@gmail.com

NICKLAS ANDERSEN

Cand.comm. i Journalistik & Filosofi
Roskilde Universitet
nicklasbunck@gmail.com

IDA ZACHRAU

Cand.comm i Journalistik & Kommunikation
Roskilde Universitet
iza.minmail@gmail.com